

PROJEKT
Program Ochrony Środowiska
dla Powiatu Iławskiego
na lata 2013-2016
z perspektywą do roku 2020

ZARZĄD POWIATU IŁAWSKIEGO
ul. gen. Władysława Andersa 2A
14-200 Iława

Iława, lipiec 2013

Spis treści

1	WSTĘP.....	3
1.1	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	3
1.2	CEL OPRACOWANIA PROGRAMU	3
1.3	ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA.....	4
2	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM.....	6
3	UWARUNKOWANIA PROGRAMU	12
3.1	ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ	12
3.2	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA	13
3.3	PRZYJĘTE KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU ŁAWSKIEGO.....	22
3.3.1	<i>Przyjęte w obowiązujących dokumentach strategicznych kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu</i>	<i>24</i>
3.4	STOPIEŃ REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU ŁAWSKIEGO NA LATA 2009-2012 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2013-2016.....	27
4	OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA.....	37
4.1	ZASOBY NATURALNE I RÓŻNORODNOŚĆ PRZYRODNICZA OBSZARU	37
4.1.1	<i>Zasoby i ekosystemy wodne</i>	<i>37</i>
4.1.2	<i>Zasoby i ekosystemy leśne</i>	<i>65</i>
4.1.3	<i>Zasoby geologiczne.....</i>	<i>68</i>
4.1.4	<i>Gleby.....</i>	<i>71</i>
4.1.5	<i>Gospodarowanie odpadami.....</i>	<i>75</i>
4.1.6	<i>Powietrze atmosferyczne</i>	<i>88</i>
4.1.7	<i>Hałas i promieniowanie.....</i>	<i>96</i>
4.1.8	<i>Awarie.....</i>	<i>99</i>
4.2	SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH.....	100
4.2.1	<i>Obszary Natura 2000.....</i>	<i>102</i>
4.2.2	<i>Rezerwaty przyrody</i>	<i>112</i>
4.2.3	<i>Parki krajobrazowe</i>	<i>117</i>
4.2.4	<i>Obszary chronionego krajobrazu</i>	<i>122</i>
4.2.5	<i>Użytki ekologiczne</i>	<i>125</i>
4.2.6	<i>Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.....</i>	<i>126</i>
4.2.7	<i>Stanowiska dokumentacyjne</i>	<i>128</i>
5	CELE I PRIORYTETY EKOLOGICZNE PROGRAMU	129
6	HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	130
7	OCENA REALIZACJI PROGRAMU.....	135
8	NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU	139
9	SPIS RYSUNKÓW	141
10	SPIS TABEL.....	142

1 WSTĘP

1.1 PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Obowiązek opracowania powiatowego programu ochrony środowiska wynika z art. 17 ust. 1 i art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Poprzednia „Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016” został przyjęty przez Radę Powiatu uchwałą Nr XXXV/228/09 z dnia 29.12.2009r.

Na podstawie art. 14 ust. 2 w/w ustawy program jest opracowywany zgodnie z polityką ekologiczną państwa na okres 4 lat. Aktualnie polityka ekologiczna państwa została przyjęta na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016. Niniejszy dokument stanowi aktualizację obowiązującego dotychczas Programu Ochrony Środowiska dla powiatu iławskiego, a zatem stanowi realizację powyższych zapisów prawnych.

Aktualizacji w stosunku do poprzedniego Programu Ochrony Środowiska podlegać będzie stan wyjściowy oraz kierunki działań wskazane do realizacji. Zmiany wynikają z obowiązku aktualizacji programu co 4 lata.

Działania ujęte w Programie mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w powiecie, ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń na środowisko naturalne, ochronę i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności ochrony środowiska.

1.2 CEL OPRACOWANIA PROGRAMU

Opracowanie powiatowego programu ochrony środowiska ma na celu realizację polityki ekologicznej państwa i województwa.

W ramach programu zostały opracowane cele ekologiczne wraz z kierunkami działań poprzedzone stanem wyjściowym oraz listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2013 – 2016 ujęte w blokach tematycznych. Przedstawione działania pozostają w ścisłej relacji z celami wyznaczonymi w dokumentach na szczeblu państwowym i wojewódzkim.

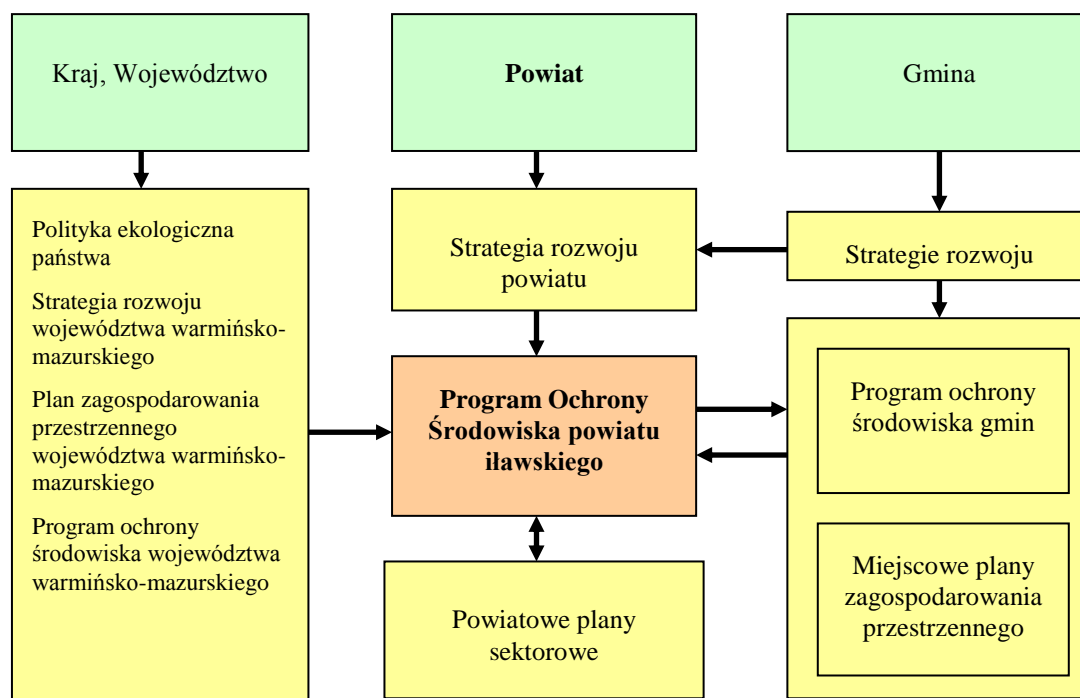
Do prac nad niniejszym programem wykorzystano następujące opracowania i materiały:

1. Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
2. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
3. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
4. Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032,
5. Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
6. Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami,
7. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013,
8. Program Ochrony Środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018,
9. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska województwa warmińsko-mazurskiego,
10. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016
11. Regionalny Program Operacyjny Warmia Mazury 2007-2013,
12. Program Ekoenergetyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2005-2010,

13. Wojewódzki program zwiększania lesistości na lata 2001-2010,
14. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020,
15. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
16. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim,
17. Strategia rozwoju powiatu iławskiego na lata 2008-2015,
18. Raport z realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 za okres 2009-2012,
19. Plan rozwoju lokalnego gminy i miasta Susz,
20. Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Kisielice na lata 2007-2020,
21. Strategia Rozwoju Gminy Zalewo,
22. Strategia Rozwoju Iławy na lata 2004-2015,
23. Strategia Rozwoju gminy Iława na lata 2004-2015,
24. Strategia rozwoju gminy Lubawa,
25. Strategia Rozwoju miasta Lubawa na lata 2008-2015,
26. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2011r.,
27. Ustawa Prawo ochrony środowiska,
28. Plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin Powiatu.

Relacje Programu ochrony środowiska dla powiatu iławskiego do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1 Relacje Powiatowego programu ochrony środowiska do innych programów

1.3 ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Iławskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 wykorzystuje podstawy merytoryczne i metodyczne zawarte w wojewódzkim

Programie Ochrony Środowiska. Struktura Programu obejmuje następujące działy tematyczne:

1. Zasoby naturalne i różnorodność przyrodnicza obszaru, w tym:
 - zasoby i ekosystemy wodne,
 - zasoby i ekosystemy leśne,
 - zasoby geologiczne
 - gleby,
 - gospodarowanie odpadami,
 - powietrze atmosferyczne,
 - hałas i promieniowanie,
 - awarie,
2. System obszarów chronionych, w tym:
 - natura 2000:
 - rezerваты przyrody:
 - parki krajobrazowe
 - obszary chronionego krajobrazu:
 - zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
 - użytki ekologiczne:

Niniejszy program obejmuje także ocenę realizacji obowiązującego dotychczas programu ochrony środowiska oraz aspekt finansowy realizacji programu.

Analizę stanu aktualnego przeprowadzono w oparciu o dane uzyskane z GUS, WIOŚ w Olsztynie, Starostwa Powiatowego w Iławie, gminy wiejskiej Iława, gminy miejskiej Iława, gminy wiejskiej Lubawa, gminy miejskiej Lubwa, gminy wiejsko-miejskiej Susz, gminy wiejsko-miejskiej Zalewo, gminy wiejsko-miejskiej Kisielice, Zakładu Komunalnego Gminy Lubawa, Iławskich Wodociągów Sp. z o.o., Zakładu Usług Komunalnych Spółka z o.o. w Suszu, Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”, Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała, Związku Gmin Regionu Ostródzko - Iławskiego „Czyste Środowisko”, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie, oraz informacji uzyskanych od podmiotów gospodarczych znajdujących się na terenie powiatu iławskiego. Jako rok bazowy przyjęto 2011, w szczególnych przypadkach oparto się na danych z 2010 i 2012 roku.

2 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM

Powiat iławski położony jest na południowo – zachodnim krańcu województwa warmińsko-mazurskiego. Jego zachodnia granica stanowi jednocześnie granicę z województwami pomorskim i kujawsko - pomorskim.

Rys. 2 Położenie powiatu iławskiego na tle województwa

Od północy i wschodu powiat iławski graniczy z powiatem ostródzkim, od południowo-wschodu z powiatem działdowskim, od południa z powiatem nowomiejskim, które to powiaty należą do województwa warmińsko-mazurskiego. Od północnego-zachodu sąsiaduje z powiatem sztumskim i kwidzyńskim (województwo pomorskie). Na niewielkim odcinku w południowo-zachodniej części powiat iławski graniczy także z powiatem grudziądzkim, należącym do województwa kujawsko- pomorskiego.

Powiat tworzy siedem gmin:

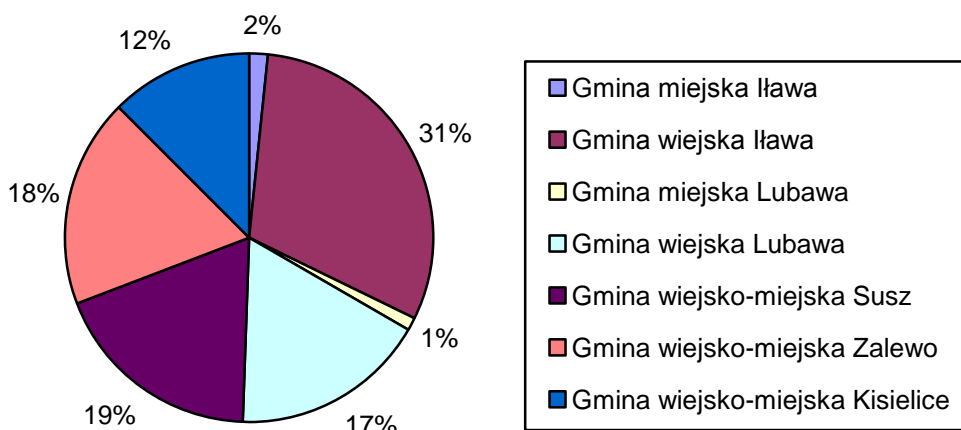
- Gmina miejska Iława, o powierzchni 2.188 ha, którą zamieszkuje 33.304 osób,
- Gmina wiejska Iława, o powierzchni 42.421 ha, którą zamieszkuje 12.756 osób,
- Gmina miejska Lubawa, o powierzchni 1.684 ha, którą zamieszkuje 9.975 osób,
- Gmina wiejska Lubawa, o powierzchni 23.645 ha, którą zamieszkuje 10.604 osób,
- Gmina wiejsko-miejska Susz, o powierzchni 25.905 ha, którą zamieszkuje 13.099 osób,
- Gmina wiejsko-miejska Zalewo, o powierzchni 25.393 ha, którą zamieszkuje 7.099 osób,
- Gmina wiejsko-miejska Kisielice, o powierzchni 17.286 ha, którą zamieszkuje 6.210 osób.

Dane dotyczące liczby mieszkańców poszczególnych gmin przyjęto zgodnie z podanym przez GUS zestawieniem liczby ludności według stanu na 2011 rok.

Rys. 3 Gminy Powiatu Iławskiego

Rys. 4 Udział powierzchni zajmowanej przez poszczególne gminy w całkowitej powierzchni powiatu iławskiego

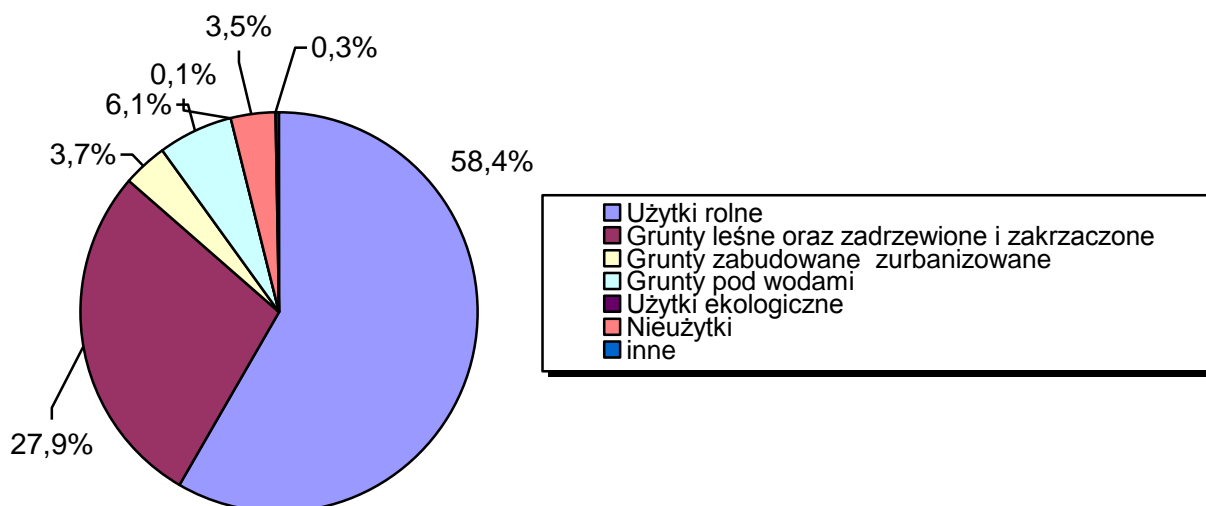

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2012 r.

Całkowita powierzchnia powiatu wynosi 138.522 ha, w tym tereny wiejskie stanowią ponad 95% powierzchni. Powiat iławski jest szóstym co do wielkości powiatem województwa warmińsko-mazurskiego. Użytkowanie gruntów na terenie powiatu iławskiego kształtuje się następująco:

- Użytki rolne, w tym grunty orne, łąki, pastwiska, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami – 80.894 ha,
- Grunty leśne i zadrzewienia, w tym lasy, grunty leśne i zadrzewione – 38.687 ha,
- Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, tereny rekreacji i wypoczynku, tereny komunikacji, użytki kopalne – 5.076 ha,
- Grunty pod wodami, w tym wody powierzchniowe płynące i powierzchniowe stojące – 8.480 ha,
- Użytki ekologiczne – 128 ha,
- Nieużytki – 4.872 ha,
- inne – 385 ha.

Rys. 5 Struktura użytkowania gruntów w powiecie iławskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Iławie – stan na 2012 rok.

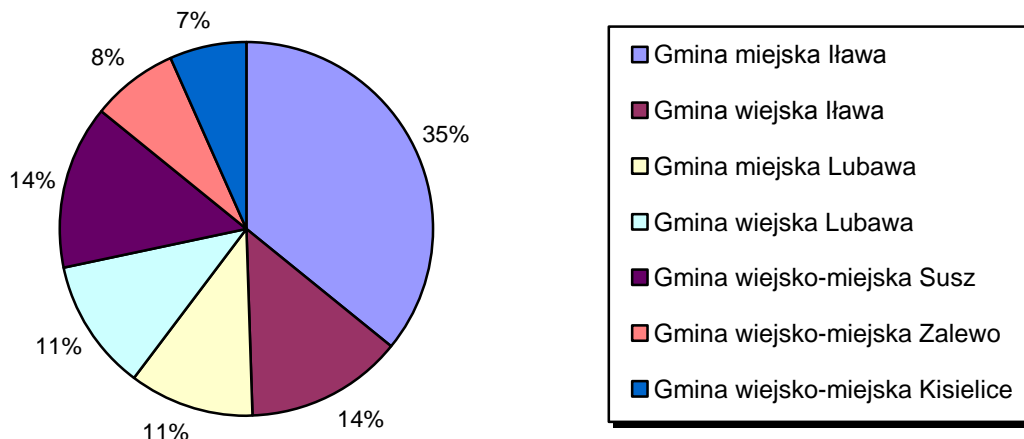
Podstawową dziedziną gospodarki na terenie powiatu pozostaje rolnictwo, przy czym należy podkreślić, iż wiele gospodarstw oprócz hodowli roślin specjalizuje się w hodowli zwierząt, zwłaszcza drobiu i trzody chlewnej. Obok rolnictwa ważną gałęzią gospodarki jest także turystyka.

Głównym ośrodkiem gospodarczym, administracyjnym, oświatowym i turystycznym w rejonie jest miasto Iława, będąca także ważnym węzłem komunikacyjnym.

Teren powiatu zamieszkuje 93.047 osób. Największą miejscowością na terenie powiatu jest miasto Iława – 33.304 mieszkańców, a następnie miejscowości stanowiące siedziby poszczególnych gmin:

- Lubawa 9.975 osób,
- Susz 5.768 osób,
- Zalewo 2.224 osób,
- Kisielice 2.187 osób.

Rys. 6 Udział mieszkańców poszczególnych gmin w całkowitej liczbie ludności powiatu

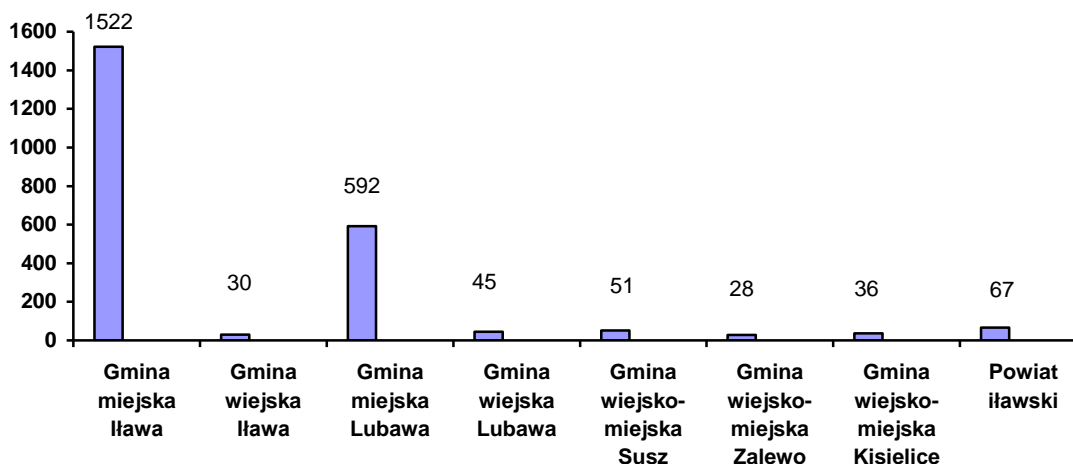

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011r.

Udział ludności w miastach wynosi 57,4%. Pozostała część mieszkańców Powiatu tj. 39.589 osób zamieszkuje tereny wiejskie powiatu w miejscowościach o zróżnicowanej wielkości.

Gęstość zaludnienia powiatu iławskiego wynosi 67 osób/km², pod tym względem powiat iławski lokuje się na 3 miejscu w województwie warmińsko – mazurskim. Najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia charakteryzuje się gmina miejska Iława (1522 osób/km²), natomiast najniższym gmina wiejska Zalewo (28 osób/km²).

Rys. 7 Gęstość zaludnienie poszczególnych gmin powiatu iławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2012 r.

Na terenie powiatu znajdują się następujące drogi krajowe i wojewódzkie stanowiące szkielet komunikacyjny powiatu iławskiego:

- Drogi krajowe:
 - Nr 16 Grudziądz – Augustów, nazywana Północną Drogą Tysiąca Jezior,
 - Nr 15 Inowrocław – Ostróda, nazywana Południową Drogą Tysiąca Jezior lub inaczej Szlakiem Kopernikowskim,
- Drogi wojewódzkie:
 - Nr 515 Malbork – Susz,
 - Nr 519 Stary Dzierzgoń – Morąg,
 - Nr 520 Prabuty – Kamieniec,
 - Nr 521 Kwidzyn – Iława,
 - Nr 522 Prabuty – Sobiewola,
 - Nr 536 Iława – Samplawa,
 - Nr 537 Lubawa – Pawłowo,
 - Nr 541 Lubawa – Biezuń.

Powiat iławski znajduje się w całości w strefie recesji zlodowacenia północnopolskiego, w czasie którego zostały ukształtowane zasadnicze elementy rzeźby, tworzącej dzisiejszą powierzchnię terenu. W fazie pomorskiej, w czasie postojów ostatniego lądolodu skandynawskiego utworzyły się m.in. łańcuchy moren czołowych, natomiast we wcześniejszej fazie poznańskiej, powstały wzgórza morenowe i kemowe, porozcinane później wodami rzecznołodowcowymi fazy pomorskiej.

Rzeźbę terenu powiatu kształtowały przede wszystkim wody płynące (wodno - lodowcowe i rzeczne). Pozostałością po działalności wód roztopowych odpływających z sandrów są

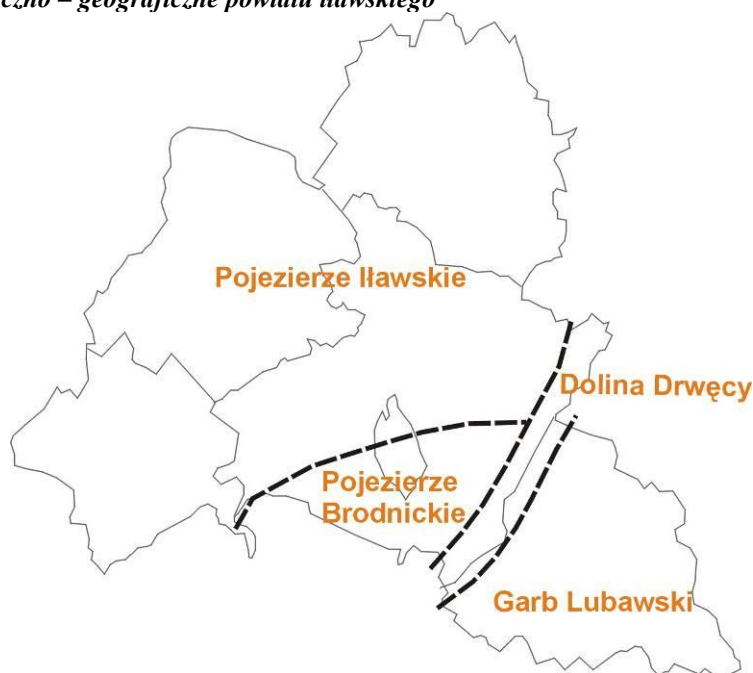
rynny lodowcowe, ciągnące się z północnego-zachodu na południowy-wschód, rozcinające tereny wysoczyznowe. Rynny te wykorzystane zostały przez liczne jeziora (Jeziorak, Gardzień, Trupel) i rzeki (Osę, Iławkę, Elszkę i Sandelę), będące charakterystycznym elementem dzisiejszego młodogłacialnego krajobrazu podprovincji Pojezierzy Południowobałtyckich - pagórkowatych wysoczyzn z licznymi formami akumulacji i erozji lodowcowej i wodnolodowcowej, m. in. zagłębieniami bezodpływowymi, rzekami, jeziorami i torfowiskami oraz równinami sandrowymi.

Morfologia terenu w granicach powiatu jest silnie urozmaicona, przy czym największe deniwelacje powierzchni, dochodzące do 100 m, występują w jego wschodniej części, w obrębie Wzgórz Dylewskich. Wyraźnie zaznacza się różnica pomiędzy terenami leżącymi po obu stronach Drwęcy - obszary położone na wschód od rzeki charakteryzują się większymi wartościami wysokości bezwzględnych.

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym J. Kondrackiego, powiat iławski położony jest w całości w granicach podprovincji Pojezierzy Południowobałtyckich, na pograniczu dwóch makroregionów Pojezierza Iławskiego (314.9) oraz Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego (315.1), w obrębie mezoregionów:

- Pojezierze Brodnickie - 315.12,
- Garb Lubawski - 315.15,
- Dolina Drwęcy - 315.13.

Rys. 8 Położenie fizyczno – geograficzne powiatu iławskiego

Pojezierze Iławskie, nie podzielony na mniejsze jednostki makroregion, obejmuje większość terenów powiatu iławskiego (za wyjątkiem południowo-wschodnich krańców gminy Iława oraz obszaru gminy Lubawa). Na północy teren ten opada wyraźnym stopniem ku Żuławom Wiślany, na zachodzie natomiast ku Dolinie Dolnej Wisły. Na wschodzie jego granicę stanowi dolina Drwęcy oraz Pojezierze Olsztyńskie, południową granicę natomiast łuk moren czołowych, wyznaczający zasięg fazy pomorskiej.

Teren Pojezierza to głównie wysoczyzna morenowa falista, jedynie między Jeziorakiem a jez. Łabędź - wysoczyzna morenowa płaska. W morfologii zaznacza się również rozległa równina sandrowa rozciągająca się na północ od Iławy i znacznie mniejsza - na północ od Zalewa. Pomiędzy Jeziorkiem, a jez. Dauby występuje wał moreny czołowej spiętrzonej. Na zachód od jez. Karaś znajduje się rozległe torfowisko.

Znaczne urozmaicenie rzeźby terenu Pojezierza Iławskiego sprawia, iż wysokości bezwzględne, w obrębie powiatu, wahają się od 100 do 145 m n.p.m., przy niewielkim nachyleniu powierzchni w kierunku południowo-zachodnim. Lokalnie, w dolinach rzek, rzędne terenu schodzą do 90 m n.p.m.

Cechą charakterystyczną krajobrazu tego obszaru jest duża jeziorność. W jego obrębie znajduje się kilkadziesiąt zbiorników m. in.: jeziora Jeziorak, Płaskie, Ewingi, Karaś, Łabędź, Trupel. Większe kompleksy leśne występują na północ i zachód od Iławy, porastając powierzchnie sandrowe, występujące po obu stronach rynny Jezioraka.

Pojezierze Brodnickie, obejmujące jedynie niewielki, południowy, fragment powiatu, to przede wszystkim, porośnięta lasami, równina sandrowa, rozciągająca się na południe od Iławy po dolinę Drwęcy, łącząca się od północy z sandrem iławskim. Jej środkiem przebiegają rynny subglacialne. Rzędne terenu w granicach powiatu schodzą od ok. 120 do ok. 100 m n.p.m. w dolinie Drwęcy.

Garb Lubawski, graniczący od zachodu z Doliną Drwęcy jest mezoregionem wyróżniającym się od sąsiednich wysokościami bezwzględnymi i dużymi deniwelacjami terenu, przekraczającymi 100 m. Jego kulminację stanowi Góra Dylewska (312 m), położona poza granicami powiatu iławskiego, której geneza podobnie jak całego obszaru Garbu, wiąże się z ukształtowaniem podłoża podczwartorzędowego, wyniesionego w czasie fazy poznańskiej zlodowacenia bałtyckiego.

Na krańcach południowo-zachodnich wysokości bezwzględne osiągają 130 m n.p.m., w rejonie Lubawy mieszczą się 160-180 m n.p.m. Wzgórza osiągające wysokość ponad 270 m, zaczynają się w okolicach miasta i ciągną w kierunku północno-wschodnim i północnym. Jest to obszar pozbawiony praktycznie większych zbiorników wodnych, charakteryzujący się niewielkim zalesieniem - lasy występują jedynie w obrębie najwyższych wyniesień Garbu.

Dolina Drwęcy, rozciągająca się pomiędzy pojezierzami, to obszar stanowiący w okresie zlodowacenia płytką dolinę, umożliwiającą odpływ roztopowym wodom w kierunku południowo-zachodnim. Obecna dolina przechodzi przez rozległe tereny sandrowe na wysokości powiatu, a rzędne terenu maleją od ok. 115 m n.p.m. w rejonie Samborowa do ok. 100 m n.p.m. w rejonie miejscowości Rodzone.

Od strony Lubawy dolina oddzieloną jest od wysoczyzny falistej Garbu Lubawskiego wysoką, ponad 20 m krawędzią. Ponad, na ogół wąskim tarasem zalewowym, zaznaczają się tu plejstocenijskie piaszczyste tarasy nadzalewowe, porośnięte lasami (okolice Gierłozy).

3 UWARUNKOWANIA PROGRAMU

Program ochrony środowiska powiatu iławskiego pozostaje w ścisłej relacji z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2009- 2012 z perspektywą do roku 2016”, „Programem ochrony środowiska dla województwa warmińsko-mazurskiego”, „Strategią Powiatu Iławskiego na lata 2008-2015” oraz strategiami, programami i studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin powiatu. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko.

3.1 ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Iławskiego przyjęto następujące zasady polityki ekologicznej:

1. *Zasada zrównoważonego rozwoju* – tj. racjonalnego i optymalnego sposobu zarządzania zasobami przyrodniczymi oraz zapobiegania powstawaniu negatywnych skutków działalności człowieka/intensywnego rozwoju gospodarki;
2. *Zasada przezorności* – podejmowanie działań już w momencie pojawienia się uzasadnionego prawdopodobieństwa, że problem wymaga rozwiązania;
3. *Zasada prewencji* – przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska na etapie planowania i realizacji przedsięwzięcia, które to przeciwdziałanie określane jest przez cztery hierarchiczne grupy:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości,
 - recykling,
 - zintegrowane podejście do ograniczania tych zanieczyszczeń i zagrożeń, którym z powodów ekonomicznych lub technicznych nie można skutecznie zapobiegać.
4. *Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska*, która zakłada, że planowana jakość środowiska będzie możliwie najwyższa, szczególnie z punktu widzenia bezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego;
5. *Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi* – wynika z konstytucyjnej zasady zintegrowanego rozwoju i skutkuje zasadami prewencji (w tym ideą likwidacji zanieczyszczeń u źródła), przezorności i wysokiego poziomu ochrony środowiska. W praktyce oznacza ona uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
6. *Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego* – oparta na założeniach: sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
7. *Zasada uspołecznienia* – polegająca na tworzeniu instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska;
8. *Zasada „zanieczyszczający płaci”* – założenie pełnej odpowiedzialności, w tym materialnej, za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawców, tj. jednostki użytkujące zasoby środowiska;
9. *Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* – wybór przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, uwzględniający minimalizację nakładów finansowych na jednostkę uzyskanego efektu.

3.2 PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA

Cele polityki ekologicznej państwa jak i województwa określone w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” i „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018” określają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla „Programu ochrony środowiska dla powiatu iławskiego”. Celem nadrzędnym Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest:

Ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Do osiągnięcia tego celu ustalono priorytety, do których zdefiniowano kierunki działań.

Priorytet I: Doskonalenie działań systemowych

Kierunki działań:

I.1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategicznych programach rozwoju województwa;

I.2. Rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska;

I.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska:

Rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego, poprzez:

- stosowanie systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych,
- promocję tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej,
- promocję transferu najnowszych technologii służących ochronie środowiska,
- przeprowadzenie kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji,
- wprowadzanie etykiet informujących o produktach ekologicznych i ich promocja wśród społeczeństwa;

I.4. Rozwój systemu ek zarządzania:

Stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego, w szczególności: systemu ek zarządzania i audytu (EMAS), osiągnięcia norm i certyfikatów ISO 14001 oraz świadectw CP - Przedsiębiorstw Czystszej Produkcji.

I.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska:

- doskonalenie systemu udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie przez organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli, a także inne podmioty powołane do wykonywania zadań publicznych dotyczących środowiska i jego ochrony,
- utworzenie ogólnodostępnej, regionalnej bazy danych o przyrodzie i środowisku województwa warmińsko-mazurskiego,
- wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska,
- zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych w gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska,

- rozwój współpracy z mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie;

I.6. Rozwój badań i postęp techniczny w dziedzinie ochrony środowiska:

- wspieranie wdrażania ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska,
- wspieranie badań dotyczących oceny stanu, zagrożeń i metod ochrony przyrody i środowiska, w tym doposażenia w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i instytucji realizujących zadania w ramach obowiązujących systemów (programów) monitoringu,
- wspieranie wymiany naukowej, organizacji seminariów i konferencji naukowych;

I.7. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku:

- prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych,
- wzmocnienie kadrowe i aparaturowe organów inspekcyjnych, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych;

I.8. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym:

Przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego w województwie, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, poprzez:

- uwzględnienie w studiach oraz planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrażanie koncepcji korytarzy ekologicznych i zasad ochrony krajobrazu kulturowego,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem;

I.9. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa:

I.9.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, poprzez:

- podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w regionie oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych,
- prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców,
- organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych,
- popularyzację wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet,
- szkolenia metodyczne dla nauczycieli i animatorów edukacji ekologicznej,
- propagowanie sprzyjających ochronie środowiska zachowań konsumenckich,
- promocję proekologicznych form gospodarowania, eko- i agroturystyki, zdrowej żywności i zdrowego trybu życia;

I.9.2. Wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne, ekologiczne organizacje pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe, parki krajobrazowe,

I.9.3. Wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji i informacji ekologicznej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, w tym tzw. „zielonych szkół”,

I.9.4. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców,

I.9.5. Rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, muzeów przyrodniczych i izb edukacyjnych.

Priorytet II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych

Kierunki działań:

II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu:

II.1.1. Prowadzenie inwentaryzacji, waloryzacji i monitoringu różnorodności biologicznej:

- monitoring i uzupełnianie inwentaryzacji siedlisk i gatunków we wszystkich typach ekosystemów,
- dokonywanie oceny aktualnych i potencjalnych zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej,
- monitoring zmian zachodzących w biocenozach, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000;

II.1.2. Rozwój form ochrony przyrody:

- utrzymanie, po uprzedniej weryfikacji aktualnego stanu, form ochrony przyrody w województwie, w tym istniejących rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów,
- wspieranie powiększania i powoływania nowych form ochrony przyrody w uzgodnieniu z samorządami lokalnymi, w szczególności koncepcji utworzenia parków narodowych: Mazurskiego i Puszczy Rominckiej;

II.1.3. Opracowywanie i realizacja planów ochrony:

- sukcesywne opracowywanie i realizacja planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
- aktualizacja i realizacja planów ochrony rezerwatów, parków krajobrazowych i programów ochrony przyrody w nadleśnictwach,
- wzmocnienie kadrowe i finansowe służby leśnej, służb ochrony przyrody, straży rybackiej i straży łowieckiej;

II.1.4. Zapewnienie integralności przyrodniczej województwa:

- wyznaczenie, utrzymanie i właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym,
- budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych,
- zapewnienie ciągłości morfologicznej rzek, ze szczególnym uwzględnieniem tras migracji ryb,
- zapewnienie ochrony i renaturalizacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe;

II.1.5. Ochrona i restytucja elementów rodzimej przyrody:

- opracowanie i wdrożenie programu eliminacji ekspansywnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla rodzimej przyrody,
- wspieranie działań mających na celu restytucję zanikłych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt,
- opracowanie i wdrożenie programu ograniczania liczebności zwierząt zagrażających funkcjonowaniu biocenoz oraz racjonalnemu użytkowaniu zasobów przyrodniczych,
- monitorowanie działań związanych z użytkowaniem organizmów modyfikowanych genetycznie oraz wspieranie badań naukowych w zakresie wpływu GMO na różnorodność biologiczną;

II.1.6. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym”

- promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania,
- wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach,
- powstrzymywanie sukcesji i ograniczanie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej,
- zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych,
- utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozzerwalnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego;

II.1.7. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie miejskim”

- zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych w miastach, jako obszarów rekreacji i ostoi przyrodniczych,
- wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych;

II.1.8. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe poprzez wieloaspektową analizę potencjalnych oddziaływań i określanie warunków lokalizacji nowych inwestycji;

II.2. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej:

II.2.1. Okresowe rewizje planów urządzania lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych, kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, z zachowaniem bogactwa biologicznego siedlisk przyrodniczych, flory, fauny i grzybów;

II.2.2. Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych;

II.2.3. Realizacja zadań wynikających z planów urządzania lasu, programów ochrony przyrody nadleśnictw oraz programu gospodarczo-ochronnego Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Mazurskie”;

II.2.4. Aktualizacja programu zwiększania lesistości i kontynuacja zalesień, z uwzględnieniem potrzeb ochrony wartościowych siedlisk nieleśnych, kształtowania korytarzy ekologicznych i rekultywacji terenów zdegradowanych;

II.2.5. Rozbudowa i modernizacja bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury służącej ochronie lasów;

II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody:

II.3.1. Ochrona przed deficytem wody:

- realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki,
- utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, umożliwiających sterowanie odpływem i zmniejszenie nierównomierności przepływu cieków,
- poprawa zdolności retencyjnych poprzez ochronę retencji naturalnej, budowę zbiorników retencyjnych raz instalowanie urządzeń regulujących odpływ wód,
- utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych,
- dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych przeznaczonych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody;

II.3.2. Ochrona przed powodzią:

- przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która wskazywała będzie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,
- aktualizacja planów ochrony przeciwpowodziowej,
- utrzymanie, modernizacja, remonty i rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej: kanałów, przepustów wałowych, stacji pomp i budowli piętrzących,
- budowa i modernizacja dróg dojazdowych do obiektów osłony przeciwpowodziowej;

II.3.3. Ochrona zasobów wód podziemnych:

- opracowanie regionalnych dokumentacji hydrogeologicznych dla głównych zbiorników wód podziemnych bez izolacji, które takich dokumentacji nie posiadają,
- identyfikacja i weryfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie,
- ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie,
- likwidacja nieczynnych ujęć wody,
- prowadzenie monitoringu wód podziemnych;

II.4. Ochrona powierzchni ziemi:

- rozwój systemu monitoringu gleb,
- upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego,
- przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych,
- zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom,
- budowa urządzeń ograniczających erozję wodną,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych,

- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, dla przywrócenia im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności,
- promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego,
- stosowanie urządzeń zabezpieczających glebę przed zanieczyszczeniem;

II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi:

- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT,
- uzupełnienie rozpoznania zasobów kopalin w województwie,
- opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych dla ważnych ujęć komunalnych oraz dla ujęć na obszarach podatnych na zanieczyszczenia z powierzchni terenu,
- budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody,
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin;

II.6. Ochrona klimatu:

- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową,
- promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej,
- aktualizacja i realizacja wojewódzkiego programu ekoenergetycznego,
- zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię,
- prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów (kumulację dwutlenku węgla);

II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi:

- nadzór nad sporządzaniem przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz opiniowanie tych planów przez samorząd województwa.

Priorytet III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Kierunki działań:

III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń zdrowia i życia:

III.1.1. Koordynacja działań z zakresu monitoringu zagrożeń dla zdrowia mieszkańców poprzez:

- zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych),
- wykonywanie analiz ryzyka zdrowotnego dla procedur związanych z dopuszczaniem inwestycji do realizacji,
- poprawę technicznego wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- wspieranie akcji edukacyjno-szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska;

III.1.2. Prowadzenie rejestru zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz potencjalnych sprawców awarii;

III.1.3. Sporządzanie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii;

III.1.4. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii;

III.1.5. Prowadzenie rejestru awarii EKOAWARIE, jako bazy danych do analizy doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i akcji ratowniczych;

III.1.6. Analizowanie sytuacji dotyczącej stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia o dobrej jakości oraz, w miarę potrzeb, inicjowanie działań naprawczych.

III.2. Poprawa jakości powietrza:

III.2.1. Redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii poprzez:

- likwidację lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowę sieci ciepłowniczej,
- zamianę kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne,
- instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych,
- instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza,
- prowadzenie kontroli prawidłowości eksploatacji urządzeń energetycznych,
- rozbudowę sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej) województwa,
- zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych);

III.2.2. Ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez:

- modernizację taboru samochodowego i promocję korzystania z publicznych środków transportu,
- poprawę jakości dróg i organizacji ruchu kołowego;

III.2.3. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii;

III.2.4. Opracowanie i wdrożenie programów ochrony powietrza dla stref, dla których nastąpiło przekroczenie standardów jakości powietrza;

III.2.5. Prowadzenie monitoringu powietrza atmosferycznego;

III.3. Poprawa jakości wód:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych,
- osiągnięcie wymaganych prawem norm jakości ścieków oczyszczonych,
- budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociągowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych, w zlewisku Zalewu Wiślanego oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami,
- wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych,
- opracowanie i wdrożenie programu rekultywacji zanieczyszczonych zbiorników wodnych,

- uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju,
- ograniczanie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące ze źródeł przemysłowych,
- wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej,
- utrzymywanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczanie zabudowy strefy brzegowej wód,
- rozwój systemu monitoringu wód powierzchniowych;

III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami

Realizacja wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w tym m.in.:

- zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.,
- zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych na terenie województwa systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych,
- zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- utrzymanie i rozwój sprawnego systemu zbierania wraków samochodów i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- zintensyfikowanie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie oraz wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

III.5. Ograniczanie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych:

III.5.1. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w aparaturę do badań akustycznych i promieniowania elektromagnetycznego:

III.5.2. Prowadzenie monitoringu hałasu i pól elektromagnetycznych oraz dokonywanie oceny narażania społeczeństwa na czynniki ponadnormatywne, w tym:

- aktualizowanie/opracowywanie map akustycznych Olsztyna i Elbląga,
- ocena stanu akustycznego dróg i linii kolejowych, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne,
- prowadzenie rejestru wojewódzkiego, zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu i pól elektromagnetycznych, z uwzględnieniem terenów mieszkaniowych i innych miejsc dostępnych dla ludności;

III.5.3. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej;

III.5.4. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną i realizacja przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu;

III.5.5. Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych przez np. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień, budowę ekranów akustycznych;

III.5.6. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu);

III.5.7. Stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych, wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu;

III.5.8. Propagowanie transportu intermodalnego (szynowo-drogowego);

III.5.9. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo;

III.5.10. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych;

III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku:

- sprawowanie nadzoru nad obrotem i stosowaniem substancji chemicznych dopuszczonych na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH i innym aktami normatywnymi,
- nakładanie i egzekwowanie przez właściwe organy sankcji wobec posiadaczy PCB, którzy nie zapewnili usunięcia i unieszkodliwienia PCB i urządzeń, które je zawierają w obowiązującym terminie, tj. do dnia 31 grudnia 2010 r.,
- kontynuacja programu usuwania azbestu,
- prowadzenie szkoleń dotyczących odpowiedzialnego stosowania chemikaliów, ich obrotu, postępowania z odpadami,
- propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

3.3 PRZYJĘTE KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU IŁAWSKIEGO

W „Strategii Rozwoju Powiatu Iławskiego na lata 2008-2015” (uchwała nr XVI/111/08 z dnia 28 lutego 2008r. Rady powiatu iławskiego) określono następujące cele strategiczne rozwoju powiatu:

1. Podniesienie poziomu wiedzy, wykształcenia i świadomości mieszkańców powiatu iławskiego dla zwiększenia stopnia mobilności na rynku pracy i samorozwoju.
2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, stanu zdrowia, bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców powiatu.
3. Rozwój infrastruktury, podniesienie jej funkcjonalności i korzyści dla mieszkańców powiatu.
4. Ochrona zasobów naturalnych i wykorzystanie ich dla celów rozwoju społeczno - gospodarczego z zachowaniem walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Kierunki działania gminy Iława wskazane w Strategii Rozwoju Gminy Iława na lata 2000 - 2015 koncentrują się wokół trzech celów globalnych:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej:
 - poprawa dostępności komunikacyjnej,
 - poprawa jakości życia mieszkańców,
 - ochrona środowiska i zachowanie zasobów naturalnych.
2. Rozwój zasobów ludzkich:
 - wzrost liczby wykształconych na terenach wiejskich,
 - zmniejszenie bezrobocia w gminie,
 - pomoc najuboższym.
3. Aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów wiejskich:
 - podniesienie świadomości kulturowej ludności wiejskiej,
 - zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy,
 - rozwój lokalnej infrastruktury społecznej w zakresie oświaty i edukacji,
 - rozwój infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia i usług społecznych,
 - budowa i modernizacja publicznych lokalnych obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Miasto Iława w głównych założeniach dotyczących „Strategii Rozwoju Iławy w latach 2004-2015” wyszczególnia:

1. Przyrost miejsc pracy,
2. Zmiany jakościowe w komunikacji,
3. Wzrost atrakcyjności miasta,
4. Poprawa warunków mieszkaniowych,
5. Poprawa warunków obsługi i ochrony środowiska.

Głównym celem strategicznym rozwoju gminy Lubawa zdefiniowanym w „Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Lubawa na lata 2004-2013” jest proces restrukturyzacji obszarów wiejskich, powodujący z jednej strony rozwój inwestycji i działalności gospodarczych nierolniczych w otoczeniu gospodarki rolnej, z drugiej zaś strony podnoszący standardy cywilizacyjne warunków życia mieszkańców i ochrony środowiska przyrodniczego. W dokumencie tym przewidziano następujące zadania priorytetowe:

1. Poprawa jakości wody i jej dostępności,

2. Modernizacja obiektów należących do gminy,
3. Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią,
4. Poprawa warunków oświatowych w tym budowa sal gimnastycznych oraz modernizacja istniejących,
6. Modernizacja dróg, utwardzenie dróg gruntowych,
7. Wyznaczenie obszarów o powierzchni 40 ha pod inwestycje. Cztery przeznaczone na inwestycje gminne oraz jeden obszar pod inwestycje prywatnego inwestora.

Głównym celem rozwoju Miasta Lubawa, zapisanym w „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Lubawy” jest zapewnienie mieszkańcom Lubawy wysokiego poziomu życia poprzez wpływ na tworzenie miejsc pracy i dogodnych warunków zamieszkania, ochronę zdrowia i bezpieczeństwa oraz zwiększenie dostępu do edukacji, kultury i sportu. Cel główny przekłada się na cele strategiczne:

1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta i atrakcyjności terenów inwestycyjnych,
2. Wspieranie przedsiębiorczości na terenie miasta, w szczególności poprzez aktywizację lokalnych zasobów,
3. Poprawa warunków życia mieszkańców Lubawy poprzez ochronę zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego, edukację i oświatę oraz tworzenie korzystnych warunków mieszkaniowych,
4. Ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie ładu przestrzennego,
5. Pielęgnacja kultury i dziedzictwa historycznego oraz rozwój sportu i rekreacji.

„Program Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Susz” wyznacza następujące cele strategiczne:

1. Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i społecznej do poziomu pozwalającego na zrównoważony rozwój Gminy i Miasta Susz,
2. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej na terenie Gminy i Miasta Susz,
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy i Miasta Susz.

Bezpośrednim następstwem określenia celów strategicznych było sformułowanie listy zadań, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia wyżej wymienionych celów. Są to:

1. Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru,
2. Zmiany w sposobie użytkowania terenu,
3. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury,
4. Poprawa stanu środowiska naturalnego,
5. Poprawa stanu środowiska kulturowego,
6. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców.

Zamierzenia strategiczne gminy Kisielice na lata 2007-2020 zawarte w „Strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Kisielice” będą realizowane przy pomocy następujących celów operacyjnych:

1. Wykorzystanie walorów naturalnych gminy poprzez rozwój bazy turystycznej,
2. Rozwój terenów wiejskich,
3. Ochrona środowiska naturalnego,
4. Zapewnienie warunków dla rozwoju inwestycji i wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców,
5. Rozwój kultury,
6. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców,
7. Poprawa jakości szkolnictwa,
8. Rozwój i poprawa stanu zasobów mieszkaniowych gminy,
9. Wzrost aktywności mieszkańców,
10. Otwarcie na kontakty zewnętrzne, w tym zagraniczne,

11. Przeciwdziałanie ubożeniu społeczeństwa i patologiom społecznym,
12. Wzmocnienie roli miasta Kisielice w regionie.

Cele strategiczne dla gminy Zalewo zostały zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Zalewo”. Jako najistotniejsze wskazano następujące cele:

1. Ograniczenie szkodliwych skutków poprzedniego modelu rozwoju, w tym poprawa jakości środowiska życia mieszkańców,
2. Tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy,
3. Uzyskanie stabilności gospodarczej,
4. Stworzenie dogodnych warunków osadnictwa dla osób poszukujących w danej gminie lepszych środowiskowych warunków do życia.

3.3.1 Przyjęte w obowiązujących dokumentach strategicznych kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu

W zakresie ochrony środowiska w „Strategii Rozwoju Powiatu Iławskiego” przyjęto następujące programy rozwojowe oraz działania na lata 2008-2015:

1. Zwiększenie lesistości powiatu iławskiego,
 - Kontynuowanie działań w celu zwiększenia lesistości powiatu iławskiego.
2. Wspieranie lokalnego sektora turystycznego bazującego na ścisłej współpracy z samorządami lokalnymi i partnerami,
 - Promocja lokalnych zasobów za pomocą wydawnictw, uczestnictwa w targach, itp.
3. Ochrona krajobrazu powiatu iławskiego,
 - Wspieranie inicjatyw ekologicznych, a także działalności Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Iławie.
4. Program promocji zasobów powiatu iławskiego,
 - Wspieranie i promocja organizacji imprez kulturalnych, edukacyjnych, sportowych promujących patriotyzm lokalny,
 - Prezentacja amatorskiej twórczości na przeglądach ponadpowiatowych,
 - Rozbudowanie i pogłębianie patriotyzmu lokalnego, więzi emocjonalnych z „małą ojczyzną”,
 - Organizowanie i uczestnictwo w imprezach kulturalnych, edukacyjnych w powiecie iławskim,
 - Promocja lokalnych zasobów za pomocą wydawnictw, uczestnictwa w targach, itp.,
5. Program aktywizacji zawodowej różnych grup ludności na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych, walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego,
 - Inicjowanie powstawania i organizacyjne wspieranie działalności agroturystycznej.
6. Program międzygminnych inicjatyw w dziedzinie ochrony środowiska przyrodniczego oraz dalszego rozwoju i modernizacji sieci gazowniczej, kanalizacyjnej,
 - Wspieranie inicjatyw ekologicznych, a także działalności Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Iławie.
7. Program na rzecz wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych: wiatru, słońca, biomasy, wody (tzw. białej energii),
 - Promocja pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

„Strategia Rozwoju Gminy Iława” w zakresie ochrony środowiska przewidywała następujące działania:

1. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,

2. Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej,
3. Rozbudowa sieci gazowniczej,
4. Inwestycje w zakresie gospodarki cieplnej,
5. Inwestycje w zakresie elektroenergetyki,
6. Produkcja BIO żywności i żywności ekologicznej.

Miasto Ława w celu strategicznym 5 „Poprawa warunków obsługi i ochrony środowiska miasta” wyszczególnia następujące programy operacyjne:

1. Unowocześnienie bazy edukacyjnej i informatycznej,
2. Poprawa warunków ochrony zdrowia i opieki społecznej,
3. Modernizacja infrastruktury technicznej /zwłaszcza w zakresie: zaopatrzenia w wodę, kanalizację, odprowadzenie wód opadowych, gospodarki odpadami, elektroenergetyki, energetyki cieplnej, zaopatrzenia w gaz itp.,
4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego miasta.

Gmina Lubawa w „Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Lubawa na lata 2004-2013” zdefiniowano następujące cele, w zakresie ochrony środowiska.

1. Poprawa jakości wody i jej dostępności,
2. Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią,
3. Modernizacja dróg, utwardzenie dróg gruntowych,

W zakresie ochrony środowiska miasto Lubawa będzie podejmowało następujące zadania, które zostały zawarte w „Strategii Rozwoju miasta Lubawy na lata 2008-2015”:

1. Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków,
2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągów w dzielnicach mieszkaniowych i przemysłowych,
3. Gazyfikacja miasta,
4. Wdrażanie systemu dofinansowań utylizacji azbestu,
5. Budowa separatorów związków ropopochodnych wraz z rozbudową sieci kanalizacji deszczowej,
6. Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów u źródła,
7. Akcje promocyjne i edukacyjne w zakresie ochrony środowiska.

Jednym z celów „Planu Rozwoju Lokalnego miasta i gminy Susz” jest poprawa stanu środowiska naturalnego. W ramach niniejszego celu wyszczególniono następujące działania:

1. Dopuszczenie Zakładu Gospodarki Komunalnej w sprzęt służący zbiórce odpadów komunalnych,
2. Likwidacja źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych,
3. Zmiana systemu ogrzewania obiektów powodującego zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
4. Konieczność zachowania wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych przy jednocześnie rozwijającej się działalności inwestycyjnej,
5. Objęcie ochroną prawną obiektów i zespołów przyrodniczych o szczególnych walorach krajobrazowych.

„Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Kisielice na lata 2007-2020” w obszarze ochrony środowiska naturalnego wyznacza następujące działania:

1. Monitoring w zakresie ochrony środowiska i karanie osób zatruwających lub niszczących jego zasoby,
2. Podpisanie długoletniej umowy z Zakładem Utylizacji Odpadów Komunalnych w Gilwie na dostarczanie i utylizację odpadów z gminy Kisielice,
3. Rekultywacja istniejących „dzikich” wysypisk śmieci,
4. Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów stałych,
5. Edukacja ekologiczna w szkołach i wśród dorosłej części lokalnej społeczności,
6. Promowanie inwestycji niezatruwających środowiska naturalnego,
7. Dalszy rozwój energetyki wiatrowej na terenie gminy,
8. Dalszy rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie,
9. Zalesianie nieużytków,
10. Kontynuacja rozbudowy sieci ciepłowniczej,
11. Likwidacja nieefektywnych lokalnych kotłowni węglowych,
12. Ograniczanie zanieczyszczeń środowiska ze strony rolnictwa,
13. Zwiększenie zdolności oczyszczania ścieków w gminie,
14. Dalsza rozbudowa kanalizacji.

W aktualnej „Strategii Rozwoju Gminy Zalewo” wyszczególniono następujące działania, które wpłyną wymiennie na ochronę środowiska:

1. Rozbudowa sieci wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni w najbardziej turystycznie atrakcyjnych miejscowościach,
2. Podejmowanie działań na rzecz lepszego zagospodarowania strefy przyjeziornej.

3.4 STOPIEŃ REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU IŁAWSKIEGO NA LATA 2009-2012 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2013-2016

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 została przyjęta przez Radę Powiatu uchwałą Nr XXXV/228/09 z dnia 29.12.2009r. Z wykonania Programu Ochrony Środowiska organ wykonawczy powiatu sporządza co dwa lata raporty z realizacji. Poniżej przedstawiono informacje zawarte w „Raporcie z realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu iławskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 za okres 2009-2012”.

Tabela 1. Stopień realizacja celów i działań postawionych w Programie Ochrony Środowiska na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016.

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	
<i>Ochrona przyrody i krajobrazu</i>	
Cel - Utrzymanie wysokich walorów krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej i jej zrównoważone wykorzystanie	
1. Przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony przyrody i środowiska w procesach inwestycyjnych.	Cele wyznaczone w tym dziale były realizowane w zadowalającym stopniu. W okresie obowiązywania Programu ochrony środowiska ustanowiono na terenie gminy Lubawa nowy pomnik przyrody.
2. Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody w oparciu o inwentaryzację i waloryzację przyrodnicze.	Dokumenty planistyczne opracowane w okresie obowiązywania Programu ochrony środowiska podlegały strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, co zapewniło uwzględnienie wymogów ochrony środowiska w tych dokumentach.
3. Uwzględnienie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów ochrony środowiska i krajobrazu.	Wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny turystyczne i rekreacyjne precyzują zasady gospodarowania z uwzględnieniem form ochrony przyrody w której się znajdują. Większość terenów turystycznych i rekreacyjnych wyznaczonych została wokół jezior. Jeziora te posiadają także wyznaczone strefy zagospodarowane trwałą zielenią.
4. Ochrona linii brzegowych zbiorników wodnych, w szczególności poprzez konsekwentne utrzymanie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowanych trwałą zielenią,	Połowa gmin powiatu iławskiego uznała iż stopień oznakowania szlaków turystycznych jest zadowalający.
5. Planowanie przeznaczenia terenów pod rekreację oraz infrastrukturę turystyczną w sposób nie naruszający walorów środowiska i krajobrazu,	Pozostałe cele realizowane na bieżąco.
6. Kontrola turystyki i wypoczynku na terenach o dużej wartości przyrodniczej,	
7. Odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych wraz z informacjami o regulaminie, obowiązujących przepisach i karach za ich naruszanie.	

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	
Cel - Zwiększenie lesistości powiatu	
1. Określenie gruntów przeznaczonych do zalesień i granic polno-leśnych w planach zagospodarowania przestrzennego.	W gminnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nie są wyznaczane granice polno-leśne. W planach tych w przypadku większości gmin (oprócz gminy Susz) wyznaczone są tereny przeznaczone do zalesień.
2. Opracowania dokumentacji glebowo-siedliskowej i urzędzeniowej dla lasów prywatnych.	W okresie obowiązywania Programu wzrosła powierzchnia lasów prywatnych objętych dokumentacją urzędzeniową z 2 211,80 ha w 2009 r. do 2 247,45 ha w 2012 r.
3. Zalesianie gruntów marginalnych w szczególności w zlewniach jezior, obszarach wododziałowych, korytarzy ekologicznych.	W okresie obowiązywania programu zalesiono 344,0 ha gruntów nieleśnych. Lesistość powiatu iławskiego wynosi obecnie 26,5%, W okresie obowiązywania Programu na terenie gminy Kisielice i Iława prowadzono prace nad odbudową zniszczonego w czasie klęsk żywiołowych drzewostanu.
4. Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych	Na terenie gminy Kisielice i Iława podjęto działania związane z budową infrastruktury dydaktyczno-turystycznej. Utrzymanie istniejącej infrastruktury jest realizowane na bieżąco.
5. Odbudowa drzewostanu zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych na gruntach państwowych i prywatnych.	Ochrona i zwiększanie biologicznej różnorodności realizowana na bieżąco przez właściwe Nadleśnictwa.
6. Budowa i utrzymanie na obszarach leśnych infrastruktury służącej celom dydaktyczno-turystycznym.	
7. Ochrona i zwiększanie biologicznej różnorodności lasów.	
Ochrona powierzchni ziemi	
Cel – Racjonalne użytkowanie ziemi i wysoka jakość gleb	
1. Rekultywacja terenów zdegradowanych	W okresie obowiązywania Programu podejmowane były działania związane z rekultywacją terenów zdegradowanych. Zrekultywowano 8,67 ha gruntów po działalności związanej z odkrywkowym wydobyciem piasku i żwiru.
2. Prawidłowe rolnicze użytkowanie gruntów.	W tym samym czasie na terenie powiatu iławskiego przybyło 8,10 ha innych gruntów wymagających rekultywacji, także w wyniku działalności polegającej na wydobywaniu kruszywa.
3. Wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych.	Rekultywacja terenów zdegradowanych prowadzona jest sukcesywnie, w ramach wydawanych przez Starostę Iławskiego decyzji ustalających kierunek i termin rekultywacji zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
4. Ochrona zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.	Powierzchnia obszaru zmeliorowanego w powiecie iławskim w latach 2009-2012 zwiększyła się o 42 ha, a długość rowów melioracyjnych o 18 km.
5. Szkolenia dla rolników w zakresie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej.	Wykonywanie i odpowiednie utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych prowadzone są przez właścicieli gruntów. Na terenie powiatu iławskiego działają dwie spółki wodne zrzeszające właścicieli gruntów i wykonujące w ich imieniu konserwację urządzeń melioracji wodnych szczegółowych. Nadzór nad działalnością spółek wodnych oraz nad utrzymaniem melioracji wodnych szczegółowych sprawuje Starosta. Zadanie realizowane jest na bieżąco.
6. Wapnowanie gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych.	
7. Zakładanie i ochrona trwałych użytków zielonych.	Na terenie powiatu prowadzone są cykliczne szkolenia dla rolników przez Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Iławie. Pozostałe zadania realizowane na bieżąco.

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
Gospodarka zasobami geologicznymi	
Cel - Eksploatacja kopalin zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego	
1. Kontrola sposobu eksploatacji złóż oraz określenie przyszłych kierunków rekultywacji.	Cele wyznaczone w obszarze gospodarowania zasobami geologicznymi w okresie obowiązywania Programu były realizowane systematycznie w stopniu zadowalającym.
2. Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w kierunku rolnym lub leśnym.	W okresie obowiązywania Programu rekultywacji poddano 3 tereny poeksploatacyjne.
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią	
Cel - Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych	
1. Ustanowienie stref ochrony ujęć komunalnych.	W okresie obowiązywania Programu w przypadku ujęć wód podziemnych nie podjęto działań w zakresie likwidacji nieczynnych ujęć, kontroli wyznaczonych stref ochronnych, czy też utworzenia nowych stref ochronnych.
2. Odpowiednie zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć.	Wszystkie gminy powiatu w okresie obowiązywania Programu ochrony środowiska realizowały inwestycje związane z budową i modernizacją sieci wodociągowych. W sumie wykonano 22,5 km nowych sieci wodociągowych oraz zmodernizowano 0,693 km istniejącej sieci wodociągowej.
3. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.	Identyfikacja stref zasilania głównych zbiorników wód podziemnych zajmuje się Państwowy Instytut Geologiczny. Dla GZWP 210 opracowana została już dokumentacja hydrogeologiczna wyznaczająca strefy zasilania.
4. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	Zgodnie z art. 60 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2012r. poz. 145 z późn. zm.) obszar ochronny GZWP ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, wskazując zakazy, nakazy lub ograniczenia oraz obszary, na których one obowiązują stosownie do art. 59. Obecnie w Planie gospodarowania wodami nie wskazano potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego tego zbiornika. Właściwe zagospodarowanie stref zasilania będzie możliwe po ustanowieniu obszaru ochronnego GZWP.
5. Identyfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie.	Na terenie powiatu jedynie miasto Lubawa podjęło działania w zakresie wdrożenia systemu zarządzania zasobami wodnymi.
6. Wdrożenie systemu zarządzania zasobami wodnymi.	Utrzymanie i odwadnianie urządzeń melioracji wodnych prowadzone są przez właścicieli gruntów oraz właściwe zarządy melioracji.
7. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracyjnych.	Na terenie powiatu iławskiego działają dwie spółki wodne zrzeszające właścicieli gruntów i wykonujące w ich imieniu konserwację urządzeń melioracji wodnych szczegółowych. Nadzór nad działalnością spółek wodnych oraz nad utrzymaniem melioracji wodnych szczegółowych sprawuje Starosta. Zadanie realizowane jest na bieżąco.
Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych	
Cel - Dalsze zwiększanie udziału OZE w bilansie zużycia nośników energii	
1. Prowadzenie działań edukacyjnych.	Miasto Iława w roku 2010 zorganizowany został wspólnie z Fundacją Zielone Plusa Polski piknik pod nazwą „Nasza Misja – Mniejsza Emisja”
2. Wspieranie i aktywizacja samorządów lokalnych i przedsiębiorców w kierunku wykorzystania zasobów odnawialnych (biomasa, biogaz, energetyka wodna, geotermalna, słoneczna i wiatrowa).	W roku 2011 nauczyciele przedszkoli i szkół podstawowych z terenu miasta w ramach projektu finansowanego przez NFOŚiGW uczestniczyli w warsztatach zorganizowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych w Jerzwałdzie pn. „Edukacja na temat odnawialnych źródeł energii”. W warsztatach uczestniczyło również 6 klas ze Szkoły Podstawowej nr 4 w Iławie.

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
	<p>W roku 2012 Miasto Hława było organizatorem IV Międzynarodowej Konferencji „Zielone ponad granicami. Zrównowazona energia dla wszystkich ludzi”. W konferencji brali udział również mieszkańcy Hławy.</p> <p>Gmina Kisielice prowadziła spotkania informacyjne poświęcone tematyce OZE dla gospodarstw indywidualnych. Uczestnikami spotkań byli mieszkańcy gminy. Efektem tych spotkań była realizacja jednego projektu wykorzystania OZE.</p> <p>Gmina Kisielice udzielała wsparcia doradczego w zakresie wykorzystania OZE. Ze wsparcia korzystali zainteresowani przedsiębiorcy.</p> <p>Starostwo Powiatowe w Hławie – W styczniu 2011 roku Powiat Hławski przystąpił jako członek wspierający do stowarzyszenia działającego pod nazwą Powiślańska Regionalna Agencja Zarządzania Energią z siedzibą w miejscowości Górki k. Kwidzyna. W ramach współpracy organizowano konferencje oraz warsztaty dot. wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Ponadto opracowano „Ocenę zapotrzebowania na energię oraz potencjału jego zaspokojenia ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii w powiecie hławskim w latach 2010-2020” oraz „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy susz na lata 2011-2026”.</p>
JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE	
Jakość wód	
Cel - Dobry stan wód	
1. Sukcesywna modernizacja oczyszczalni ścieków.	W okresie obowiązywania Programu została zmodernizowana oczyszczalnia miejska w Kisielicach. Modernizacja polegała na rozbudowie oczyszczalni o urządzenia przeróbki osadu. Rozbudowa miała na celu uporządkowanie gospodarki osadami oraz zwymiarowanie dopływających ścieków surowych tłoczonych z miejscowości Kisielice, Łodygowo- Limża oraz po rozbudowie kanalizacji z miejscowości Goryń -Sobiewola- Kantowo. Powyższe zadanie zostało zrealizowane przez zastosowanie urządzeń do odwadniania osadu i piaskownika zlokalizowane w budynku. W 2013 roku rozpoczęto prace nad budową biologicznej oczyszczalni ścieków w Kazanicach (gmina Lubawa). Planowane miejscowości do skanalizowania Kazanice, Byszwałd i Rożental.
2. Prawidłowa modernizacja istniejących i likwidacja nieczynnych ujęć wody.	W latach 2009-2012 na terenie Oczyszczalni Ścieków w Dziarnach koło Hławy przeprowadzono modernizację części mechanicznej ciągu technologicznego oczyszczania ścieków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W ramach tego zadania zmodernizowano następujące obiekty:
3. Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej.	<ul style="list-style-type: none"> a) Tłuszczownik – wymiana systemu napowietrzania; b) Piaskownik – montaż systemu zgarniania i odbioru piasku wraz z separatorem piasku; c) Osadniki wstępny szt. 2 – montaż nowych zgarniaczy d) Osadniki wtórne szt. 2 – wymiana zgarniaczy i koryt przelewowych
4. Modernizacja stacji uzdatniania wody.	Modernizacja obejmowała także naprawy powierzchni betonowych w w/w obiektach.
5. Sukcesywna kanalizacja obszarów rozwoju turystycznego w szczególności nad jeziorami.	W ramach POIŚ zakupiono i zamontowano na oczyszczalni ścieków wirówkę dekantacyjną i agregat kogeneracyjny.
6. Rozbudowa kanalizacji deszczowej w obszarach miejskich.	W okresie obowiązywania modernizacji uległa oczyszczalnia ścieków w Lubawie. Prace modernizacyjne rozpoczęły się w 2010 roku i polegały na: remoncie zbiorników, wymianie praktycznie wszystkich urządzeń, remoncie pompowni ścieków surowych, stacji trafo, agregatorni, budowy nowego punktu zlewnego, budynku garażowego i stacji odwadniania osadów oraz modernizacji piaskownika. Zakończenie prac remontowych nastąpiło w 2011r.
7. Wyposażenie sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające.	W okresie obowiązywania programu na terenie powiatu zostało
8. Kontrola przestrzegania wymagań stref ochronnych wód podziemnych.	

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
	<p>wybudowane 94,558 km kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej oraz 13,863 km kanalizacji sanitarnej tłocznej. Natomiast modernizacji poddane zostało 422,5 mb kanalizacji.</p> <p>Na terenie powiatu w okresie obowiązywania programu zmodernizowano siedem stacji uzdatniania wody: Omule (gmina Lubawa), Iława (M. Iława), Susz i Januszewo (gmina Susz), Ząbrowo, Ławice, Wola Kamińska (gmina Iława).</p> <p>W okresie obowiązywania Programu sieci kanalizacji deszczowej zostały wykonane w mieście Kisielice, Lubawa i Iława. W sumie wykonano 9,233 km sieci kanalizacji deszczowej.</p> <p>Urządzenia podczyszczające zostały zamontowane na ul. Św. Barbary oraz na ul. Grunwaldzkiej w Lubawie. Na terenie miasta Iława zamontowano 6 szt. separatorów ropopochodnych.</p> <p>W okresie obowiązywania Programu nie przeprowadzono kontroli w zakresie zagospodarowania stref ochronnych wód podziemnych.</p>
Jakość powietrza atmosferycznego	
Cel - Poprawa jakości i ochrona powietrza	
1. Modernizacja systemów ogrzewania.	W latach 2010-2013 Gmina Kisielice zrealizowała projekt pn. „Rozbudowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Kisielice, służącej do przesyłu energii cieplnej z istniejącej kotłowni opalanej biomasą - etap II”.
2. Kontrola przestrzegania warunków korzystania ze środowiska w ramach wydanych pozwoleń na emisję.	Na terenie miasta Iławy wykonano przyłącze ciepłe do Centrum Turystyczno-Rekreacyjnego przy ul. Biskupskiej. Długość przyłącza: 404,6 mb. Na terenie gminy Susz modernizacja poddana została instalacja C.O. w budynku Nr 2 Szkoły Podstawowej w Suszu.
3. Termomodernizacja budynków.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie na terenie powiatu iławskiego w okresie obowiązywania Programu przeprowadził 22 kontrole w 16 Zakładach posiadających wydane pozwolenia na emisję lub posiadające zgłoszenie.
4. Ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez budowę obwodnicy i modernizację dróg.	<ul style="list-style-type: none"> – w 2009 roku przeprowadzono 4 kontrole. – w 2010 roku przeprowadzono 6 kontrole. – w 2011 roku przeprowadzono 8 kontroli. – w 2012 roku przeprowadzono 4 kontrole.
5. Stosowanie technologii energooszczędnych.	W ramach przeprowadzonych kontroli wydano 20 zarządzeń pokontrolnych, udzielono 16 pouczeń, oraz nałożono 7 mandatów karnych.
6. Uwzględnienie w gminnych planach zaopatrzenia w ciepło z odnawialnych źródeł energii.	Na terenie powiatu termomodernizacji poddano 15 obiektów publicznych. Termomodernizację przeprowadziły: gmina Susz, gmina Lubawa, Gmina Iława.
7. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej.	W okresie obowiązywania Programu miasto Iława prowadzono bieżące remonty dróg oraz wybudowano około 3,5 km nowych dróg
8. Wspieranie transportu przyjaznego dla środowiska.	<p>Gmina Kisielice w okresie obowiązywania Programu modernizacji poddane zostały następujące odcinki dróg:</p> <ul style="list-style-type: none"> – droga gminna - ul. Przemysłowa – 1000m – droga powiat. – Kisielice-Klimy – 500 m – droga powiat. – Łodygowo – Butowo – 300 m – droga powiat. - Trupel –Goryń – 300 m – droga powiat. – Ogrodzieniec –Wola Trupel – 5600 m
	<p>Na terenie gminy Lubawa w okresie obowiązywania programu utwardzono ok. 40 km dróg. Corocznie prowadzone są bieżące prace remontowe polegające na wyrównywaniu nawierzchni, łataniu dziur.</p> <p>Na terenie gminy Zalewo w latach 2009 – 2012 wykonano szereg prac mających na celu poprawę stanu technicznego dróg na terenie gminy Zalewo. Bieżące naprawy tj. remonty cząstkowe dróg, profilowanie, wałowanie czy też utwardzanie dróg kruszywem wykonywane są</p>

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
	<p>corocznie na większości dróg wchodzących w skład mienia komunalnego gminy Zalewo. Oprócz wymienionych wyżej prac, zmodernizowane zostały następujące odcinki dróg:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ulica Letnia w Zalewie – droga gminna do miejscowości Huta Wielka (od dr. pow. nr 1329N) – droga powiatowa nr 1194N na odcinku Zalewo – Wielowieś – droga powiatowa nr 1331N na odcinku Wielowieś – Mozgowo – droga powiatowa nr 1305N na odcinku Jerzwałd – Rucewo – droga gminna nr 145005N – Międzychód – Surbajny – droga gminna do miejscowości Matyty (od dr. pow. nr 1307N). <p>Na terenie gminy Susz w okresie obowiązywania Programu ochrony środowiska zmodernizowanych zostało 5,2 km dróg, co stanowi 8,66% wszystkich dróg w Gminie Susz.</p> <p>Na terenie miasta Lubawa w okresie obowiązywania Programu modernizacji uległy ul. Rzepnikowskiego, ul. Rynek, ul. Piaskowskiego, ul. Św. Barbary, ul. Wł. Asta, ul. Grunwaldzka, ul. Gdańska – ul. Papieża Jana Pawła II.</p> <p>Gmina Iława w okresie obowiązywania Programu zmodernizowała 15 dróg gminnych.</p> <p>W okresie obowiązywania Programu Powiatowy Zarząd Dróg w Iławie realizował inwestycje związane z modernizacją, przebudową i remontem dróg powiatowych na terenie powiatu iławskiego. Przebudowie i modernizacji poddano 43,13 km dróg powiatowych, a remoncie – 37,21 km.</p> <p>Wśród gmin wchodzących w skład powiatu iławskiego 4 (gmina Kisielice, gmina Susz, gmina Lubawa, Miasto Iława) ma opracowane Plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w których uwzględnione zostały odnawialne źródła energii</p> <p>W 2009 r. zlikwidowana została kotłownia gazowa zlokalizowana na ul. Ostródzkiej należąca do Energetyki Ciepłej w Iławie Sp. z o.o.</p> <p>W okresie obowiązywania Programu modernizacji uległa kotłownia miejska w Kisielicach zasilana biomasą. Zmodernizowanie polegało na rozbudowie istniejącego systemu ciepłowniczego na terenie miasta Kisielice. Montażu nowych węzłów ciepłowniczych oraz modernizacji i rozbudowie kotłowni miejskiej zwiększającej moc z 3,0 do 6 MW.</p> <p>W latach 2010-2013 Gmina zrealizowała projekt pn. „Rozbudowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Kisielice, służącej do przesyłu energii ciepłej z istniejącej kotłowni opalanej biomasą - etap II”.</p> <p>W okresie obowiązywania Programu zmodernizowano następujące kotłownie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kotłownia zlokalizowana w budynku UM w Zalewie (wymiana pieca), – kotłownia przy ul. Żeromskiego w Zalewie (wymiana pieca, wymiana rur na preizolowane), – kotłownie w SSP w Rudzienicach. Modernizacja polegała na wymianie kotła węglowego na olej opałowy. – instalacja C.O. w budynku Nr 2 Szkoły Podstawowej w Suszu. <p>W okresie obowiązywania Programu nie wspierano transportu przyjaznego dla środowiska.</p>
Hałas	
Cel – Dobry klimat akustyczny	
<p>1. Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem (lokalizowanie zakładów uciążliwych ze względu na poziom hałasu poza terenami zabudowanymi).</p>	<p>W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, uciążliwe pod względem hałasu obiekty lokalizowane są z dala terenów objętych ochroną akustyczną.</p> <p>Rada Powiatu Iławskiego nie podejmowała uchwał w sprawie wprowadzenia ograniczeń emisji hałasu na akwenach wodnych.</p>

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
2. Wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na wybranych akwenach wodnych cennych przyrodniczo.	Na terenie powiatu iławskiego na bieżąco prowadzone są naprawy nawierzchni drogowej tj. remonty cząstkowe, profilowanie, wałowanie czy też utwardzanie dróg kruszywem. W okresie obowiązywania programu nie powstała żadna obwodnica. Miasto Iława ma wytyczona trasę obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 7.
3. Budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności tras – zielona fala.	W obecnym stanie prawnym wartości dopuszczalne dla dróg zostały podniesione w celu ograniczenia stosowania ekranów akustycznych, w związku z czym ilość przypadków, w którym zachodzi konieczność zastosowania ekranów akustycznych została znacznie ograniczona.
4. Budowa ekranów akustycznych.	W okresie obowiązywania programu na terenie powiatu powstało 24,61 km nowych ścieżek rowerowych. Wykonano następujące trasy rowerowe:
5. Budowa ścieżek rowerowych.	<p>Miasto Lubawa – w 2010 roku wykonano etap drugi budowy ścieżki rowerowej wzdłuż ul. Kupnera o długości 1 km.</p> <p>Gmina Susz – 1,058 km tras rowerowych wokół jeziora Suskiego.</p> <p>Miasto Iława: - 10,52 km, w tym 2,9 km wzdłuż Alei Jana Pawła II, 3,0 km wzdłuż ul. Ziemowita, 4,07 km nad rzeką Iławą oraz nad jeziorem Jeziorak – od ul. Kościuszki do Wańkowicza, 0,55 km nad Małym Jeziorakiem – od ul. Mickiewicza do ul. Sienkiewicza, w ciągu ulicy Dąbrowskiego i Zalewskiej – 1,46 km, w ciągu ulicy Lipowy Dwór – 0,2 km, w ciągu ulicy Królowej Jadwigi – 0,46 km.</p> <p>Gmina Iława – wykonano 10,97 km ścieżek rowerowych w następujących miejscowościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Siemiany – 1850 m – Szałkowo – Makowo – 5510 m – Stradomio – 1100 m – Franciszkowo – Stanowo – 2510 m
Promieniowanie elektromagnetyczne	
Cel - Utrzymanie poziomu pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych	
1. Współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za przeprowadzanie okresowych badań kontrolnych pól elektromagnetycznych.	Zadania wyznaczone w celu utrzymania pól elektromagnetycznych poniżej wartości dopuszczalnych w okresie obowiązywania Programu realizowane były na bieżąco w stopniu zadowalającym.
2. Współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za eliminację zagrożeń spowodowanych przekroczeniem dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.	Na terenie miasta Iława zmodernizowano 676,3 mb istniejących sieci elektroenergetycznych oraz wybudowano 634 mb nowych sieci elektromagnetycznych. Na terenie gminy Susz także były prowadzone prace modernizacyjne.
3. Modernizacja istniejących sieci elektromagnetycznych, stacji transformatorowych.	W okresie obowiązywania programu na terenie powiatu prowadzono prace związane z modernizacją linii 110 kV (relacji Morąg – zalewo) oraz rozpoczęto inwestycje polegająca na budowie budynku rozdzielni 15 kV wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz przebudowę linii 15 kV.
Awarie	
Cel - Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii	
1. Stałe udoskonalanie współpracy służb i organów biorących udział w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków awarii.	W okresie obowiązywania Programu jednostki państwowej straży pożarnej zostały dofinansowane na kwotę ok. 121 000 zł. W tym: Miasto Lubawa – w rok 2011 udzielono pomocy finansowej w wysokości 15 000 zł w formie dotacji celowej z przeznaczeniem na modernizację garażu Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Powiatowej Państwowej Straży

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
<p>2. Wspieranie modernizacji sprzętu Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.</p>	<p>Pożarnej w Iławie. Ponadto sfinansowano zakup ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego z napędem 4x4.</p> <p>Gmina Susz – w latach 2010-2011 został dofinansowany zakup obuwia gumowego (wodery) oraz rękawic strażackich dla OSP Susz.</p> <p>Gmina Lubawa – w okresie obowiązywania programu gmina udzielała wsparcia na potrzeby modernizacji sprzętu dla Powiatowej Straży Pożarnej.</p> <p>Gmina Kisielice – w okresie obowiązywania programu gmina zakupiła pojazd gaśniczy z funkcją ratownictwa ekologicznego.</p> <p>Miasto Iława – w 2009 roku udzielono Państwowej Powiatowej Straży Pożarnej dotacji w wysokości 60.000 zł.</p> <p>Gmina Iława – w latach 2009-2012 sfinansowano zakup samochodu specjalistycznego do ratownictwa ekologicznego dla jednostki OSP w Tynwałdzie, zakup aparatu ochrony dróg oddechowych dla OSP w Mątkach (2 kpl.) i OSP w Starzykowie (2 kpl.), zakup zestawu ratownictwa medycznego PSP R-1 dla OSP Ząbrowo, zakup motopompy Tohatsu dla OSP Ząbrowo, zakup sorbentu dla OSP Ławice.</p> <p>Starostwo Powiatowe – w okresie obowiązywania Programu dofinansowano zakup następującego sprzętu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zakup lekkiego samochodu ratownictwa chemicznego (2009r. - dofinansowanie 37.000 zł z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej), – Zakup odkurzacza do zbierania mieszanin olejowo-wodnych oraz zestawu sorbentów (2010 r. - dofinansowanie 6.500 zł ze środków Powiatu Iławskiego przeznaczonych na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej), – Zakup detektora wielogazowego dla Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Iławie (2011 r. - dofinansowanie 2.500 zł ze środków Powiatu Iławskiego przeznaczonych na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej).
OCHRONA KLIMATU I ZAPOBIEGANIE NISZCZENIU OZONU STRATOSFRYCZNEGO	
<p>Cele: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. Kreowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony ozonowej.</p>	
<p>1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii pierwotnej.</p>	<p>Udział źródeł odnawialnych dla województwa warmińsko-mazurskiego obecnie wynosi 10,76% . Według danych Starostwa Powiatowego w Iławie dla powiatu iławskie ten udział to 11,8 % (stan na 2010 r.)</p>
<p>2. Prowadzenie edukacji społeczeństwa w celu wykreowania świadomości odpowiednich zachowań konsumpcyjnych.</p>	<p>W styczniu 2011 Powiat Iławski przystąpił do projektu „Dobry Klimat dla Powiatów” prowadzony przez Instytut Na Rzecz Ekorozwoju z Warszawy. W ramach projektu 22.10.2012 r. w Starostwie Powiatowym w Iławie odbyła się debata objęta patronatem Starosty Iławskiego oraz Ministra Środowiska na temat „Strategii rozwoju gospodarki niskoemisyjnej”, która cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców, przedstawicieli lokalnych organizacji oraz instytucji publicznych. W trakcie debaty spisano m.in. „Społeczne założenia do powiatowego programu niskowęglowego rozwoju”</p>
EDUKACJA EKOLOGICZNA	
<p>Cele Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa. Skuteczna edukacja ekologiczna.</p>	
<p>1. Organizacja imprez i festynów ekologicznych.</p>	<p>Na terenie powiatu imprezy i festyny ekologiczne organizowane były na terenie gmin wiejskich Kisielice, Susz, Iława oraz gmin miejskich Iława i Lubawa. Przede wszystkim były to cyklicznie akcje pn.: „Sprzątanie</p>

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
2. Kontynuacja tworzenia i popularyzacji ścieżek dydaktycznych.	świata, czyste jeziora i rzeki”. Akcja te połączone były z imprezami plenerowymi. Przy okazji imprez organizowanych przez Iławskie Centrum Kultury kilkakrotnie organizowane były happeningi bądź stoiska ekologiczne.
3. Prowadzenie i wspieranie akcji edukacji dorosłych.	W okresie obowiązywania programu na terenie miasta Iława wokół placu rekreacyjnego Szkoły Podstawowej nr 4 zrealizowano kolejny etap rozbudowy „Zielonej Biblioteki”- ścieżki dydaktyczno-przyrodniczej. Istniejące ścieżki dydaktyczne promowane są na stronach internetowych szkół, Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego oraz w lokalnej prasie.
4. Popularyzacja ochrony środowiska i przyrody w lokalnych środkach masowego przekazu.	W okresie obowiązywania Programu edukacja dorosłych prowadzona była przez 3 gminy: miasto Iława, miasto Lubawa, gmina Iława.
5. Organizacja i wspieranie konkursów, olimpiad, turniejów ekologicznych.	Miasto Lubawa – edukacja dorosłych prowadzona była przy pomocy artykułów w prasie tygodniku lokalnym „Głos Lubawski”, oraz artykułów na stronach internetowych miasta Lubawa, ulotki itp.
6. Organizacja szkoleń specjalistycznych dla przedsiębiorców korzystających ze środowiska oraz urzędników administracyjnych.	Miasto Iława – Prowadzona była akcja edukacji dorosłych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Odbyło się 13 spotkań z mieszkańcami Iławy. W ramach potrzeb wykorzystywano do tego oficjalną stronę miasta www.ilawa.pl . Gmina Iława – w okresie obowiązywania Programu edukacja dorosłych prowadzona była podczas festynów , przy pomocy ulotek informacyjnych i innych publikacji.
7. Wspomaganie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji ekologicznej.	W okresie obowiązywania Programu popularyzacją informacji o tematyce związanej z ochrona środowiska zajmowały się gminy wiejskie Kisielice, Lubawa i Iława oraz gminy miejskie Iława i Lubawa. Przede wszystkim popularyzowano informacje dotyczące nowych zasad gospodarki odpadami wchodzącymi w życie z dniem 1 lipca 2013r. oraz azbeście.
8. Działania wydawniczo-popularyzacyjne.	W okresie obowiązywania Programu wszystkie gminy powiatu corocznie wspierały organizację konkursów, olimpiad i turniejów ekologicznych oraz dofinansowywały nagrody dla uczestników i zwycięzców konkursów.
9. Promocja pszczelarstwa, rolnictwa oraz eko- i agroturystyki.	Zarząd powiatu iławskiego organizował Akcja Czyste Jeziora i Rzeki prowadzona corocznie przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Iławie pod patronatem Starosty Iławskiego. Akcja ma charakter ekologiczny i odbywa się w ramach podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Akcja swoim zasięgiem obejmuje teren powiatu iławskiego i adresowana jest do wszystkich jego mieszkańców, bez względu na wiek, charakter wykonywanej pracy, pełnione funkcje, itp. W przypadku dzieci i młodzieży podstawową jednostką biorącą udział w akcji jest klasa wraz z nauczycielem (niekoniecznie wychowawcą). Uczestnicy akcji odbierają materiały związane z akcją (worki, rękawice, plakaty), sprzątają teren i przekazują do organizatora informacje o realizacji i przebiegu sprzątania. Przekazanie materiałów jest równoznaczne ze zgłoszeniem i kwalifikacją do finału akcji, w którym uczestnikom są przyznawane nagrody i wyróżnienia. W okresie obowiązywania Programu nie organizowano szkoleń dla przedsiębiorców i urzędników administracyjnych. Na terenie gminy Zalewo, Susz, Iława i miasta Lubawa brak ośrodków edukacji ekologicznej. W okresie obowiązywania programu miasto Iława współfinansowało zakup toreb ekologicznych oraz pudełek do zbiórki zużytych baterii. Ośrodek edukacji ekologicznej w Iławie przestał działać, w chwili obecnej uruchomiony jest Punkt informacji ekologicznej w strukturach Związku Gmin: Jeziorak. W okresie obowiązywania Programu powstały następujące publikacje: 1. Kalendarz edukacyjny o tematyce przyrodniczej wydawany corocznie przez Powiat Iławski we współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych Pojezierza Iławskiego i Wzgórz Dylewskich, dofinansowywany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

CELE/DZIAŁANIA	OCENA REALIZACJI ZADANIA (STAN NA 31.12.2012R.)
	<p>w Olsztynie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2009 r. – „W co wierzymy? W pejzażu iławskim” (wydany w grudniu 2008) – 2010 r. – „Rośliny chronione w powiecie iławskim” (wydany w grudniu 2009) – 2011 r. – „Ptaki chronione w powiecie iławskim” (wydany w grudniu 2010) – 2012 r. – „Zwierzęta w naszym sąsiedztwie” (wydany w grudniu 2011) – 2013 r. – „Rezerваты przyrody powiatu iławskiego” (wydany w grudniu 2012) <p>2. Album przyrodniczy „Perły Natury Powiatu Iławskiego” autorstwa Stanisława Blonkowskiego wydany w 2011 roku przez Powiat Iławski, dofinansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie. Album poprzez opisy unikatowych walorów przyrody przybliży czytelnikom zarówno krajowym jak i zagranicznym piękno terenów powiatu iławskiego. Opisy inwentaryzacyjne rzadkich gatunków zwierząt, zwłaszcza ptaków, oraz roślin i siedlisk wraz z barwnymi zdjęciami ukazują obecny stan zasobów przyrodniczych tego regionu. Teren powiatu zasiedla rekordowa w skali kraju populacja orła bielika. Ponadto z rzadkich gatunków „naturowych” pokazane zostały żurawie w swym naturalnym otoczeniu. W albumie pojawiają się tereny objęte ochroną Natura 2000: Aleje Pojezierza Iławskiego, Ostoja Iławska, Dolina Drwęcy, Jezioro Karaś, Ostoja Dylewskie Wzgórza.</p> <p>Ponadto gmina wiejska Kisielice, Lubawa, Susz i Iława oraz Miasto Lubawa i Miasto Iława na swoim terenie także prowadziły działania wydawniczo-popularyzacyjne.</p> <p>Na terenie gminy Susz w 2010 wydana została publikacja „Zielony Skarbiec Ziemi Suskiej” autorstwa Stanisława Blonkowskiego.</p> <p>W okresie obowiązywania Programu tylko miasto Iława prowadziła promocję pszczelarstwa, rolnictwa oraz eko- i agroturystyki.</p>

Źródło: Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Iławskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 za okres 2009-2012

4 OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

4.1 ZASOBY NATURALNE I RÓŻNORODNOŚĆ PRZYRODNICZA OBSZARU

4.1.1 Zasoby i ekosystemy wodne

Wody powierzchniowe

Obszar powiatu iławskiego leży w granicach dwóch jednostek hydrologicznych:

- dorzecza Dolnej Wisły (część centralna, południowa i wschodnia),
- zlewni Zalewu Wiślanego (część północno-zachodnia).

W obrębie dorzecza Wisły w granicach powiatu iławskiego, sieć hydrograficzną tworzą przede wszystkim rzeka Drwęca, wraz z dopływami Iławką, Gizelą, Elszką i Sandelą oraz rzeka Osa z dopływami Gardeją i Gacią.

W obrębie zlewni Zalewu Wiślanego największym ciekim powierzchniowym jest rzeka Liwa, odprowadzająca wody z północno-zachodniej części powiatu w kierunku zachodnim.

W dniu 18 maja 2011 roku zostały wprowadzone do ustawy Prawo wodne istotne zmiany dotyczące gospodarowania wodami i ochroną przed powodzią. Wprowadzenie tych zmian związane było z transpozycją:

- dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. U. UE L 288 z dnia 6 listopada., str. 27) – zwana Dyrektywą Powodziową;
- dyrektywy 2008/105/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. U. UE L 348 z dnia 24 grudnia 2008 r., str. 84)
- dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 275, z późn. zm.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW).

Najistotniejsze zmiany wprowadzone w tym obszarze mają za zadanie poprawienie systemu gospodarowania wodami.

Na potrzeby gospodarowania wodami opracowuje się Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. W dniu 22 lutego 2011 roku Rada Ministrów zatwierdziła Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy: Wisły, Odry, Jarftu, Świeżej, Pregoly, Niemna, Dunaju, Dniestru, Łaby, Ücker.

Celem środowiskowym planów gospodarowania wodami jest taka konsolidacja działań i środków, która pozwoli na osiągnięcie dobrego stanu wód już do roku 2015. Działaniami objęte są zarówno wody powierzchniowe jak i podziemne by uzyskać:

- dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych;
- dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych.

Na potrzeby Planów gospodarowania wodami wyznaczono scalone części wód powierzchniowych, dla których wyznacza się kierunki działań. Scaloną część wód powierzchniowych tworzy od kilku do kilkunastu jednolitych części wód powierzchniowych.

W tabeli poniżej zestawiono scalone części wód powierzchniowych, które występują na terenie powiatu iławskiego, a w kolejnych tabelach jednolite części wód powierzchniowych wyznaczone dla rzek i jezior występujących w powiecie.

Tabela 2. Scalone części wód powierzchniowych występujące na terenie powiatu iławskiego.

Scalone części wód powierzchniowe (SCWP)	Nazwa	Powierzchnia SCWP [km ²]	Ilość JCWP rzek na terenie powiatu	Ilość JCWP jezior na terenie powiatu	Powiat w SCWP [km ²]	% SCWP na terenie powiatu
DW0301	Drwęca od źródeł do jez. Drwęckiego z jez. Drwęckim	571,30	1	3	31,96	5,59
DW0302	Kanał Elbląski od stanowiska szczytowego (pochylnia) do ujścia do Drwęcy	414,49	1	1	2,03	0,49
DW0303	Drwęca od jez. Drwęckiego do jez. Szczuckiego	1112,87	7	0	297,34	26,71
DW0304	Wel	810,89	3	1	94,24	11,62
DW0310	Iławka do jez. Iławskiego z jez. Iławskim	387,72	4	11	334,7	86,33
DW1303	Osa od źródeł do jez. Płowęż	481,14	3	8	262,73	54,61
DW1305	Gardęga	323,17	1	0	118,42	36,65
DW1902	Liwa od źródeł do jez. Liwieniec	321,76	6	4	216,07	67,15
DW2001	Zalew Wiślany od Nogatu do Elbląga z Elblągiem	1183,2	1	0	25,69	2,18
Suma			27	28	1383,18	

Źródło: Program wodno-środowiskowy kraju – baza danych Microsoft Office Access

Tabela 3. Jednolite części wód powierzchniowych (rzeki) występujące na terenie powiatu iławskiego.

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Drwęca od początku do końca jez. Drwęckiego bez kan. Ostródzkiego i Elbląskiego	PLRW20002528399	DW0301	Cieki łączące jeziora (25)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 1 / 4(7) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego; Rozpoczęte lub planowane inwestycje z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, mające wpływ na stan wód powierzchniowych - Rewitalizacja Kanału Elbląskiego.
Korbania od Kan. Iławskiego	PLRW200017283689	DW0302	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Gizela	PLRW20001728549	DW0303	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Dopł. z Gromot	PLRW20001728552	DW0303	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Kaładunek	PLRW20001728554	DW0303	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Sandela	PLRW20001728589	DW0303	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Drwęca od Jez. Drwęckiego do Brodniczki	PLRW20002028779	DW0303	Rzeka nizinna żwirowa (20)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Hławka od wypływu z jez. Hławskiego do ujścia	PLRW200019285699	DW0303	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Struga	PLRW200017285929	DW0303	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Wel od dopł. spod Mroczna do ujścia	PLRW2000202869	DW0304	Rzeka nizinna żwirowa (20)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Wel do wypływu z jez. Grądy	PLRW20002528653	DW0304	Cieki łączące jeziora (25)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Wólka	PLRW20001728689	DW0304	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Hławka do wypływu z jez. Hławskiego	PLRW200025285693	DW0310	Cieki łączące jeziora (25)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Zalewka	PLRW2000172856149	DW0310	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Iławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Kanał Iławski	PLRW2000028565849	DW0310	Typ nieokreślony (0)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(7) - 1	Rozpoczęte lub planowane inwestycje z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, mające wpływ na stan wód powierzchniowych - Rewitalizacja Kanału Elbląskiego.
Korbania do Kan. Iławskiego	PLRW200025283683	DW0310	Cieki łączące jeziora (25)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Osa do wypływu z jez. Trupel bez Osówki	PLRW20002529639	DW1303	Cieki łączące jeziora (25)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Osówka	PLRW200017296169	DW1303	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Dopł. z jez. Goryńskiego z jez. Dłużek	PLRW200017296549	DW1303	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Gardęga do dopł z jez. Klasztornego, bez dopł z jez. Klasztornego	PLRW200017296839	DW1305	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Liwa do Starej Liwy	PLRW20002552219	DW1902	Cieki łączące jeziora (25)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Stara Liwa	PLRW20001752229	DW1902	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Dopływ z Lubnów Małych	PLRW20002352232	DW1902	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Dopływ spod Emilianowa	PLRW20001752234	DW1902	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Dopływ z Jawt Małych	PLRW200017522369	DW1902	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Liwa od Starej Liwy do dopływu z jez. Burgale	PLRW200019522371	DW1902	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 1	Przesunięcie terminu osiągnięcia celu z powodu konieczności dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.
Elbląg do Młynówki	PLRW20001754356	DW2001	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	-	-

Źródło: Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły

* - derogacje:

4(4) - 1 derogacje czasowe - brak możliwości technicznych 4(7) - 1 nowe modyfikacje - przekształcenie charakterystyk fizycznych

Tabela 4. Jednolite części wód powierzchniowych (jeziora) występujące na terenie powiatu iławskiego.

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Kocioł	PLLW20109	DW0301	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (5a)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Gil Wielki	PLLW2010	DW0301	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (5a)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Gil Mały	PLLW20110	DW0301	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Karnickie Południowe	PLLW20105	DW0302	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Zwiniarz	PLLW20154	DW0304	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Ewingi (Zalewskie)	PLLW20115	DW0310	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hawskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
							jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Witoszewskie	PLLW20118	DW0310	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (5a)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Rucewo Wielkie (Racąg Wielki)	PLLW20117	DW0310	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogennych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Jaśkowskie	PLLW20107	DW0310	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (5a)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogennych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Jeziork Duży z jeziorem Widągi	PLLW20116	DW0310	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, stratyfikowane (3a)	silnie zmieniona część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogennych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hawskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Rucewo Małe (Mały Racąg)	PLLW20119	DW0310	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Płaskie (k.jez.Jeziorak)	PLLW20120	DW0310	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Karnickie Północne (Ligowskie)	PLLW20106	DW0310	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	silnie zmieniona część wód	niezagrożona	-	-
Dauby (Dubno)	PLLW20125	DW0310	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Łabędź	PLLW20128	DW0310	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, niestratyfikowane (5b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hawskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Hawskie (Dolskie, Długie)	PLLW20129	DW0310	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogennych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Gardzień (Gardziez)	PLLW20566	DW1303	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Szymbarskie	PLLW20568	DW1303	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, stratyfikowane (3a)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogennych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Silm (Kamionka)	PLLW20569	DW1303	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Popówko (Popowko)	PLLW20572	DW1303	Jezióra o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogennych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hawskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Karasz	PLLW20575	DW1303	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-
Trupel (Szwarcenowo)	PLLW20574	DW1303	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Goryńskie (Goryń)	PLLW20583	DW1303	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, stratyfikowane (3a)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Dłużek (Dłużyce, w zlewni rz.Osy)	PLLW20585	DW1303	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o małym wypływie zlewni, stratyfikowane (5a)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Gaudy	PLLW20757	DW1902	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hawskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje*	Uzasadnienie derogacji
Nazwa JCWP	Europejski kod JCWP						
Januszewskie	PLLW20754	DW1902	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Suskie	PLLW20759	DW1902	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	zagrożona	4(4) - 3	6 lat jest okresem zbyt krótkim, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód, nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się, głównie w osadach dennych, które w j.eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez bardzo wiele lat po zaprzestaniu dopływu zanieczyszczeń.
Piotrkowskie	PLLW20755	DW1902	Jeziora o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane (3b)	naturalna część wód	niezagrożona	-	-

Źródło: Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły

* - derogacje:

4(4) - 3 derogacje czasowe - warunki naturalne

Na terenie powiatu iławskiego występuje łącznie 55 jednolitych części wód powierzchniowych, z czego 32 są zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu do roku 2015. Termin osiągnięcia tego celu został dla tych wód przesunięty do 2021 roku. W trochę gorszej sytuacji są jeziora, z których aż 60% jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych. Sytuacja rzek występujących na terenie powiatu iławskiego jest trochę lepsza. Z 27 jcw 15 jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Jednym z najważniejszych problemów ludzkości dzisiejszego świata stał się więc dostęp do wód wysokiej jakości.

Postępująca antropopresja, intensywny rozwój rolnictwa i przemysłu doprowadza do wzrostu poziomu zanieczyszczeń nie tylko w środowisku wodnym. Te niepokojące zmiany stały się impulsem do podjęcia odpowiednich kroków prawnych, mających na celu ochronę wód. Podstawowym aktem prawnym, regulującym te kwestie jest tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna.

Głównym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód na terenie całej Unii Europejskiej do 2015 roku. Wody powierzchniowe, w tym silnie zmienione i sztuczne jednolite części wód, do tego czasu powinny osiągnąć dobry stan chemiczny, oraz odpowiednio, dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny, gdzie:

- **stan ekologiczny** obowiązuje dla wód naturalnych,
- **potencjał ekologiczny** dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Traktowanie wody jako surowca przyczyniło się nie tylko do degradacji zasobów wodnych, ale również do zaniku niezwykle cennych przyrodniczo ekosystemów wodnych i lądowych związanych ze środowiskiem wodnym. Dlatego współczesne podejście do problematyki gospodarki wodnej wymaga działań na terenie całej zlewni lub dorzecza.

Stan wód definiowany jest na podstawie następujących parametrów:

- **ogólny stan ekologiczny,**
- **elementy biologiczne** (takie jak występowanie glonów, roślin wodnych, bezkręgowców, ryb),
- **elementy hydromorfologiczne** (takie jak przepływ wód, ciągłość rzeki, ukształtowanie dna i brzegów),
- **parametry fizyko-chemiczne wód.**

Im bardziej wymienione parametry zbliżone są do naturalnych, tym lepszy jest stan wód.

Sposób klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. (Dz. U. z 2011 r., Nr 257, poz. 1545).

Dla jednolitych części wód powierzchniowych określa się stan ekologiczny i chemiczny. Wyjątkiem są sztuczne i silnie zmienione jednolite części wód powierzchniowych, dla których ocenia się potencjał ekologiczny. Porównanie wyników kwalifikacji stanu ekologicznego z wynikami klasyfikacji stanu chemicznego stanowi **ocenę stanu** jednolitych części wód powierzchniowych.

Tabela 5. Sposób oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

		Stan chemiczny	
		dobry	poniżej dobrego
Stan ekologiczny / potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny/ maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny/ dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny/ umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny/ słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny/ zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

Źródło: Załącznik nr 11 rozporządzenia Ministra Środowiska (Dz. U. z 2011r, Nr 257, poz. 1545).

Na terenie powiatu iławskiego znajduje się w całości lub w części 55 jednolitych części wód powierzchniowych. W tabeli poniżej przedstawiono ich stan.

Tabela 6. Ocena stanu JCWP występujących na terenie powiatu iławskiego

Lp.	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Ocena stanu
Rzeki		
1.	Drwęca od początku do końca jez. Drwęckiego bez kan. Ostródzkiego i Elbląskiego	dobry
2.	Korbania od Kan. Iławskiego	zły
3.	Gizela	dobry
4.	Dopł. z Gromot	dobry
5.	Kałodunek	dobry
6.	Sandela	dobry
7.	Drwęca od Jez. Drwęckiego do Brodniczki	zły
8.	Iławka od wypływu z jez. Iławskiego do ujścia	dobry
9.	Struga	dobry
10.	Wel od dopł. spod Mrocza do ujścia	zły
11.	Wel do wypływu z jez. Grądy	zły
12.	Wólka	zły
13.	Iławka do wypływu z jez. Iławskiego	zły
14.	Zalewka	zły
15.	Kanał Iławski	zły

Lp.	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Ocena stanu
16.	Korbania do Kan. Hawskiego	zły
17.	Osa do wypływu z jez. Trupel bez Osówki	dobry
18.	Osówka	dobry
19.	Dopł. z jez. Goryńskiego z jez. Dłużek	dobry
20.	Gardęga do dopł z jez. Klasztornego, bez dopł z jez. Klasztornego	zły
21.	Liwa do Starej Liwy	zły
22.	Stara Liwa	zły
23.	Dopływ z Lubnów Małych	zły
24.	Dopływ spod Emilianowa	zły
25.	Dopływ z Jawt Małych	zły
26.	Liwa od Starej Liwy do dopływu z jez. Burgale	zły
27.	Elbląg do Młynówki	zły
Jeziora		
1.	Kocioł	dobry
2.	Gil Wielki	zły
3.	Gil Mały	dobry
4.	Karnickie Południowe	dobry
5.	Zwiniarz	dobry
6.	Ewingi (Zalewskie)	zły
7.	Witoszewskie	dobry
8.	Rucewo Wielkie (Racąg Wielki)	zły
9.	Jaškowskie	zły
10.	Jeziorak Duży z jeziorem Widągi	zły
11.	Rucewo Małe (Mały Racąg)	dobry
12.	Płaskie (k.jez.Jeziorak)	zły
13.	Karnickie Północne (Ligowskie)	dobry

Lp.	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Ocena stanu
14.	Dauby (Dubno)	zły
15.	Łabędź	zły
16.	Iławskie (Dolskie, Długie)	zły
17.	Gardzień (Gardziez)	dobry
18.	Szymbarskie	dobry
19.	Silm (Kamionka)	dobry
20.	Popówko (Popowko)	zły
21.	Karaś	dobry
22.	Trupel (Szwarcenowo)	zły
23.	Goryńskie (Goryń)	zły
24.	Dłużek (Dłużyce, w zlewni rz.Osy)	dobry
25.	Gaudy	dobry
26.	Januszewskie	zły
27.	Suskie	zły
28.	Piotrkowskie	dobry

Źródło: Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły

Stan wód połowy z jezior wyznaczonych jako jednolite części wód powierzchniowych została oceniona jako dobra, co oznacza iż wody te charakteryzują się dobrym stanem chemicznym i co najmniej dobrym stanem ekologicznym lub potencjałem ekologicznym dobrym lub powyżej dobrego. Jako dobry stan wód oceniono tylko 10 z 27 JCWP rzek. Podsumowując ogólnie stan jednolitych części wód powierzchniowych powiatu iławskiego jest niezadowolający.

Największym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są odprowadzane ścieki bytowo-gospodarcze oraz przemysłowe.

Rzeka Drwęca odbiera ścieki pochodzące z oczyszczalni położonych w powiecie ostródzkim. Jednakże nie jest to jedyne źródło zanieczyszczeń. Zanieczyszczenia wnoszą także jej dopływy: Gizela (oczyszczalnie w Zajączkach i Gierłóży), Iławka (przyjmuje ścieki komunalne z Iławy) oraz Grabiczek.

Jeziora narażone są na przyjmowanie, wraz z dopływem rzeczny lub ze splywem powierzchniowym, szkodliwych substancji z pól uprawnych i terenów podmokłych, występujących w zlewni bezpośredniej, co jest efektem znacznego urozmaicenia rzeźby terenu i niekorzystnych warunków do infiltracji na obszarach wysoczyznowych.

Podobnie do wód płynących antropogeniczne zanieczyszczenia wód jeziornych są wynikiem bytowania człowieka i jego działalności, tak przemysłowej jak i rolniczej. Dużą rolę w przypadku powiatu iławskiego odgrywa turystyka, tj. ścieki pochodzące z ośrodków wypoczynkowych, pól namiotowych, działek rekreacyjnych itp., zlokalizowanych nad brzegami jezior.

Około 38 % mieszkańców powiatu iławskiego nie jest podłączonych do kanalizacji. Ścieki gromadzone są w szambach, często nieszczelnych, co stwarza bezpośrednie zagrożenia dla czystości wód powierzchniowych.

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest w dalszym ciągu w niedostatecznym stopniu rozwiązana gospodarka ściekowa. Istotny wpływ na jakość i walory użytkowe wód powiatu iławskiego wywierają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł:

- punktowych – głównie ścieki komunalne odprowadzane w zorganizowany sposób, lub odprowadzane przez indywidualnych wytwórców ścieków;
- powierzchniowych – zanieczyszczenia spłukiwane przez opady atmosferyczne z pól, łąk, pastwisk, obszarów leśnych i terenów zurbanizowanych nie posiadających systemów kanalizacyjnych;
- liniowych – zanieczyszczenia komunikacyjne, wytwarzane przez środki transportu drogowego, spłukiwane z nawierzchni dróg oraz zanieczyszczenia przenikające do wód gruntowych z rurociągów, kanałów ściekowych lub osadowych.

Tabela 7. Ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi w powiecie iławskim w 2011r.

Wyszczególnienie	Ścieki przemysłowe [tys. m ³ /rok]	Ścieki komunalne [tys. m ³ /rok]
Ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi	124	3.034
w tym: ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi – wody chłodnicze (niewymagające oczyszczania)	99	-
ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	25	3.034
w tym: ścieki oczyszczone razem	7	3.034
w tym: ścieki oczyszczane mechanicznie	2	-
ścieki oczyszczane chemicznie	5	-
ścieki oczyszczane biologicznie	-	62
ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	-	2.972
ścieki nie oczyszczane	18	0

Źródło: GUS BDL 2011

W ogólnej ilości ścieków przemysłowych oczyszczenia wymagało 20% ścieków, pozostałe 80% to ścieki chłodnicze nie wymagające oczyszczania. Tylko 28% ścieków przemysłowych wymagających podczyszczania zostało oczyszczone. Wykorzystane zostały metody mechaniczne i chemiczne.

Wszystkie ścieki komunalne wprowadzane do wód lub do ziemi zostały poddane procesom oczyszczania. W 98% ścieki te zostały poddane oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem miogenów. Pozostałe 2% zostało czyszczone przy wykorzystaniu metod biologicznych.

W tabeli poniżej przedstawiono ładunki zanieczyszczeń obecnych w odprowadzanych ściekach.

W tabeli poniżej przedstawiani ładunki zanieczyszczeń wprowadzanych w ściekach komunalnych i przemysłowych do wód lub do ziemi.

Tabela 8. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych i przemysłowych wprowadzanych do wód lub do ziemi w powiecie iławskim w 2011r.

Wskaźniki	BZT5	ChZT	Zawiesina ogólna	Azot ogólny	Fosfor ogólny
Ścieki	[kg/rok]	[kg/rok]	[kg/rok]	[kg/rok]	[kg/rok]
Ścieki komunalne	23.056	168.254	23.232	32.425	3.254
Ścieki przemysłowe	18	52	31	7	1

Źródło: GUS BDL 2011

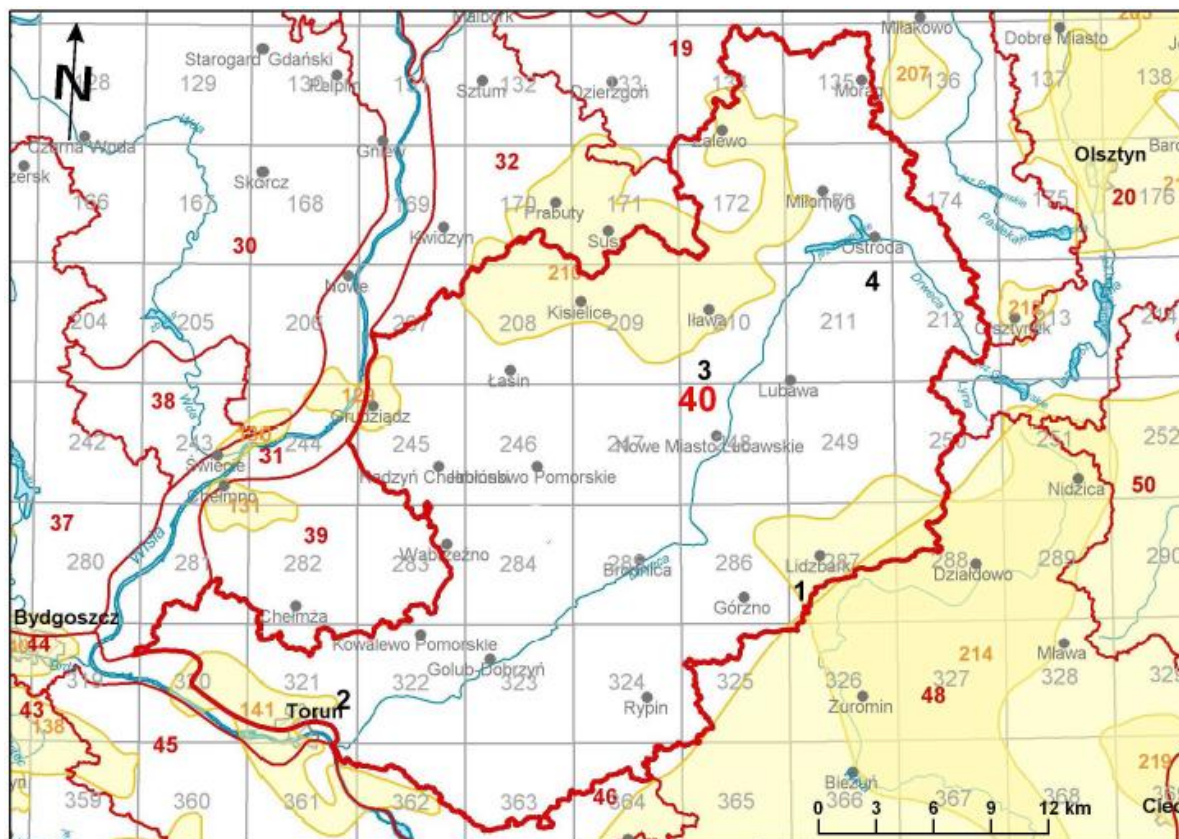
Wody podziemne

Ramowa Dyrektywa Wodna przetransportowana do prawa polskiego definiuje pojęcie jednolitych części wód podziemnych. Przez JCWPd rozumie się określoną objętość wód podziemnych występujących w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych. Powiat iławski położony jest na terenie JCWPd o numerze 40 i 32

Obszar JCWPd 40 obejmuje wszystkie gminy powiatu prócz Susza. Jednolita część wód podziemnych obejmuje zlewnie Drwęcy i Osy. Z uwagi na rozległość JCWPd obejmuje ona różne jednostki morfologiczne i hydrogeologiczne. W związku z czym występowanie wód podziemnych i warunki hydrogeologiczne są także zróżnicowane. System wodonośny jest wielopiętrowy; obok poziomów międzymorenowych obecne są również warstwy wodonośne miocenu, oligocenu i paleocenu. W południowo-zachodniej części obszary wody podziemne występują również w osadach kredy. Główne obszary zasilania systemu wodonośnego znajdują się w północnej i wschodniej części JCWPd.¹

¹ Państwowa Służba Hydrogeologiczna Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego.

Rys. 9. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o numerze 40.

Źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego

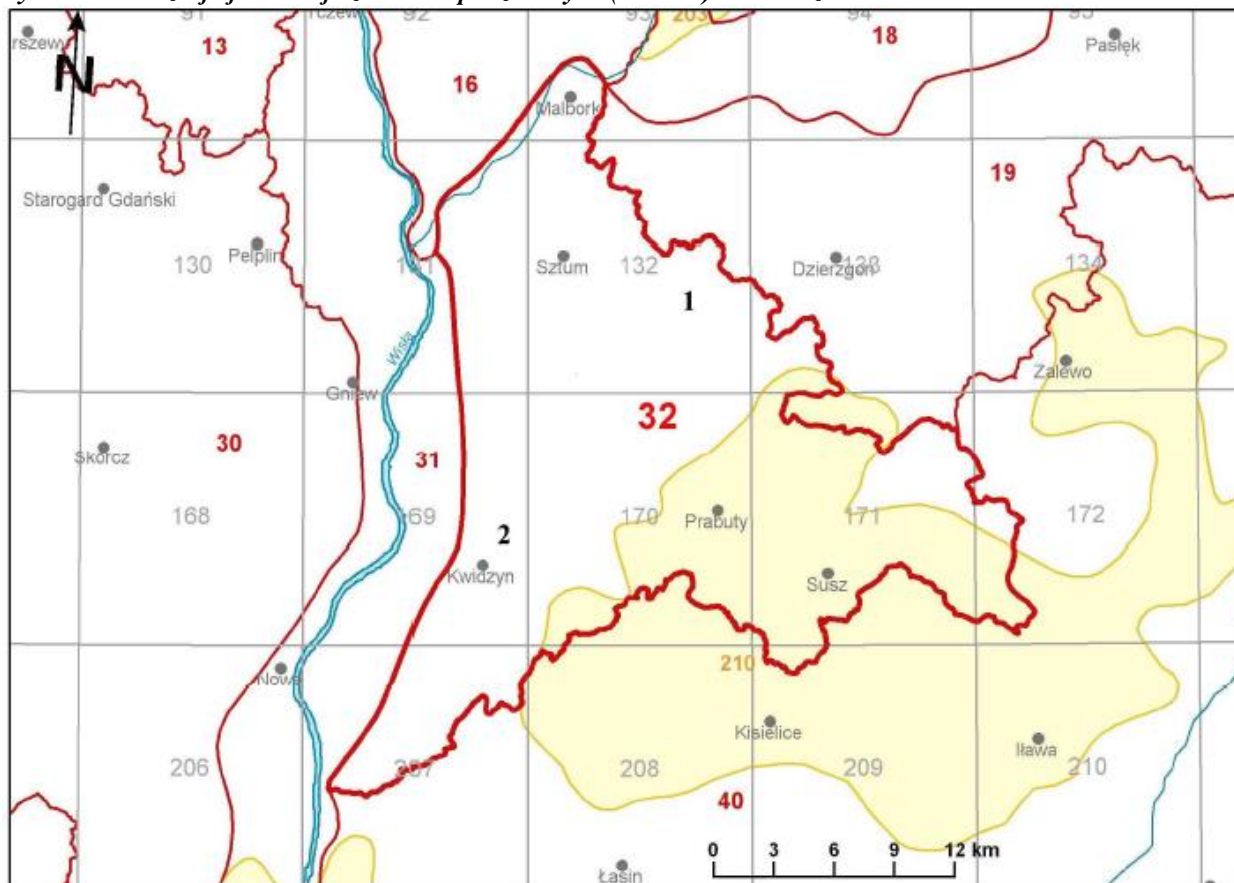
Objaśnienia do map

- 19** numer jednolitej części wód podziemnych
- granica jednolitej części wód podziemnych
- 59 numer arkusza mapy w skali 1:50 000
- 213** obszar i numer Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Obszar JCWPd 32 obejmuje teren gminy Susz oraz fragment terenu gminy Iława. Jednolita część wód podziemnych obejmuje zlewnie Liwy i Nogatu. Główne poziomy wodonośne występują w utworach międzymorenowych. Tylko w zachodniej części obszaru stwierdzono wody szczelinowe w osadach węglanowych kredy górnej (paleocenu)².

² Państwowa Służba Hydrogeologiczna Państwowego Instytutu Geologicznego.

Rys. 10. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o numerze 32.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowa Służba Hydrogeologiczna – Państwowego Instytutu Badawczego

Objaśnienia do map

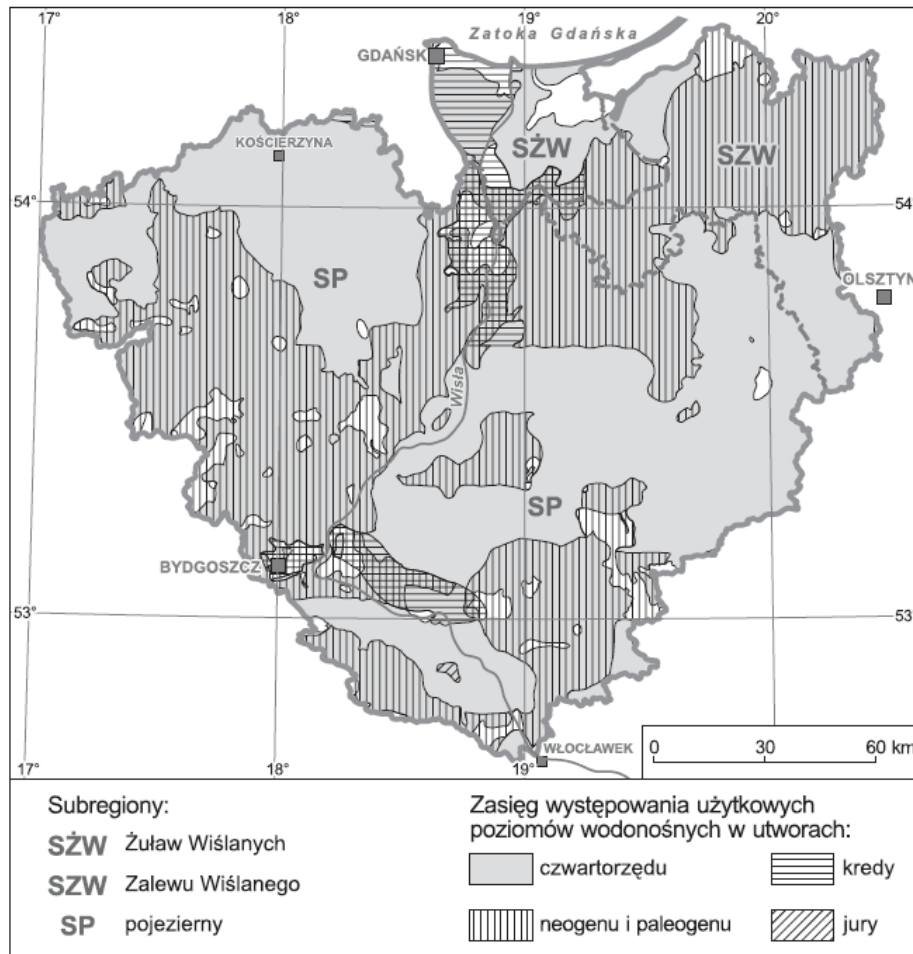
- 19** numer jednolitej części wód podziemnych
- granica jednolitej części wód podziemnych
- 59 numer arkusza mapy w skali 1:50 000
- 213 obszar i numer Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

JCWPd 32 i 40 nie zostały uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Zgodnie z „Raportem o stanie chemicznym i ilościowym JCWPd dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW” (2010), stan ilościowy i chemiczny tych zbiorników został określony jako dobry.

Teren powiatu iławskiego został zaliczony do regionu hydrogeologicznego mazurskiego, gdzie poziom użytkowy występuje w utworach czwartorzędowych. Podłożem osadów czwartorzędowych są utwory paleogeńskie (trzeciorzędowe) reprezentowane głównie przez osady starszych ogniw; najmłodsze, ilasto-mułkowate osady pliocenu występują fragmentarycznie, z reguły jako wyniesienia.

Na terenie powiatu iławskiego występują trzy piętra wodonośne o znaczeniu użytkowym: czwartorzędowe, neogeńskie i paleogeńskie.

Rys. 11. Występowanie użytkowych poziomów wodonośnych w rejonie dolnej Wisły (Z. Kordalski 2005)

Źródło: Hydrogeologia regionalna Polski, Tom I – Wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007

Najlepiej rozpoznane są warunki hydrogeologiczne czwartorzędowego piętra wodonośnego, z uwagi na jego wykorzystywanie przez większość studni zlokalizowanych na terenie powiatu. Studnie bazujące na wodach neogenu i paleogenu grupują się w rejonie Iławy.

Na omawianym terenie wyróżnić można cztery wyraźne **czwartorzędowe poziomy wodonośne**, których rozprzestrzenienie, zarówno w pionie jak i w poziomie jest bardzo zróżnicowane.

Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje w dolinie Drwęcy i Liwy oraz w dolinach ich większych dopływów oraz na obszarze sandru iławskiego. Poziom nie jest izolowany od powierzchni. Zwierciadło wody ma charakter swobodny. Miąższość osadów wodonośnych jest zmienna i nie przekracza na ogół 20 m. Wydajności uzyskiwane z pojedynczych otworów dochodzą ponad do 100 m³/h. W dolinach rzek poziom ten często ma bezpośredni kontakt z głównym użytkowym poziomem wodonośnym.

Główny użytkowy poziom wodonośny na terenie gminy związany jest z osadami interglacjału eemskiego. Poziom ten występuje praktycznie na całym obszarze gminy do głębokości ok. 20 - 40 m i jest na ogół dobrze izolowany. Zmienna miąższość głównego użytkowego poziomu wodonośnego waha się w granicach od kilku do kilkudziesięciu metrów. Wydajności pojedynczych otworów studziennych mieszczą się w granicach 30-70 m³/h. Jednakże spotyka się także obszary, gdzie wydajność otworów jest znacznie niższa i waha się od 10 do 30 m³/h oraz takie, gdzie wydajność waha się w granicach 70-120 m³/h.

Duże znaczenie użytkowe na omawianym terenie ma powszechnie ujmowany do eksploatacji poziom wodonośny, który tworzą osady akumulacji rzecznej reprezentowane przez piaski

i żwiry rzeczne interglacjału mazowieckiego. Miąższość osadów wodonośnych jest zmienna i waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów. Wydajności uzyskiwane z otworów mieszczą się w granicach od 3 do 155 m³/h. Poziom jest dobrze izolowany.

Najgłębszy z poziomów wodonośnych związany jest z serią osadów piaszczysto-wirowych interglacjału podlaskiego. Są słabo rozpoznane, gdyż zalegają głęboko (na głębokości poniżej 160 m) i są rzadko ujmowane do eksploatacji.

Neogeńskie piętro wodonośne

- pliocen – wody w tych osadach zostały rozpoznane tylko lokalnie na obszarze Pojezierza Brodnickiego. Występują one w piaskach drobnoziarnistych zanieczyszczonych pyłem węgla brunatnego. Zwierciadło wody stabilizuje się na rzędnych od 70 do 116 m n.p.m. Wydajności uzyskiwane z otworów są niewielkie i na ogół nie przekraczają kilkunastu m³/h, przy depresji ok. 35 m.
- miocen – miąższość warstwy wodonośnej tego poziomu najczęściej wynosi od kilkunastu do 35 m, a wodoprzewodność 20 do 1000 m²/d, jednak najczęściej nie przekracza 100 m²/d. Współczynnik filtracji przyjmuje wartości typowe dla piasków drobnoziarnistych lub pylastych, tj. od 0,12 do 65 m/d. Uzyskane wydajności na ogół są niewielkie i nie przekraczają 30 m³/h. W rejonie pogrzebanych rynien wodonośne osady miocenu kontaktują się z poziomami plejstocenu (czwartorzęd). W miejscu tych miąższości czwartorzędowo-miocenijskiego poziomu wodonośnego są znacznie większe i przekraczają 40 m.

Paleogeńskie piętro wodonośne – zostało stwierdzone tylko lokalnie w rejonie Iławy. Warstwę wodonośną stanowią utwory paleocenu, eocenu i oligocenu. Miąższość utworów wodonośnych w rejonie Iławy wynosi do 97 m. Współczynnik filtracji zawiera się w szerokim przedziale od kilku do 85 m/d, natomiast średnia przewodność wynosi 200 m²/d. Największe wydajności otworów studziennych dochodzą do ponad 100 m³/h.

Część powiatu iławskiego zlokalizowana jest w zasięgu międzymorenowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP – 210 Iława. Zbiornik ten usytuowany jest w strukturach wodonośnych Pojezierza Iławskiego. Jego powierzchnia wynosi 1159 km², a zasoby dyspozycyjne zostały oszacowane w wysokości 4000 m³/h (96 tys. m³/d). Zbiornik ten posiada szczegółową dokumentację hydrogeologiczną, w której proponuje się objąć strefą ochronną powierzchnię ok. 876 km² ze względu na jego częściową izolację.

Wody podziemne na terenie Pojezierza Iławskiego są intensywnie zasilane przez wody pochodzące z opadów, płytkich poziomów wodonośnych, a także lokalnie dzięki infiltrującym wodom z rzek i jezior. Strefy drenażu wód są przede wszystkim związane z obszarem Żuław Wiślanych, doliną Wisły i dolinami innych większych rzek.

Naturalna odporność wód podziemnych jest uwarunkowana stopniem izolacji od powierzchni i systemem krążenia wód. Ważnym czynnikiem decydującym o stopniu zagrożenia są rzeczywiste i potencjalne ogniska zanieczyszczeń. Występują one lokalnie i są związane z obszarami miejsko-przemysłowymi. Wynikiem naturalnej odporności poziomów wodonośnych oraz występujących ognisk zanieczyszczeń jest stopień zagrożenia. Wody podziemne występujące na obszarze powiatu iławskiego ze względu na występujące warunki hydrologiczne oraz charakter powiatu cechują się niskim i bardzo niskim stopniem zagrożenia.

JCWPd 32 i 40 nie zostały uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Zgodnie z „Raportem o stanie chemicznym i ilościowym JCWPd dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW” (2008), stan ilościowy i chemiczny tych zbiorników został określony jako dobry.

Mianem **dobrym stanem chemicznym** są określane wody podziemne, które nie wykazują efektów dopływu wód słonych ani innych wód o jakości zagrażającej zanieczyszczeniem wód podziemnych. Stężenia substancji zanieczyszczających nie przekraczają standardów jakości dla nich ustalonych, a poziom stężenia nie powoduje obniżenia jakości chemicznej lub ekologicznej i nie powoduje znacznych szkód w ekosystemach lądowych bezpośrednio zależnych od tych wód.

Dobrym stanem ilościowym charakteryzuje się wody których dostępne do zagospodarowania zasoby są wyższe od średniego wieloletniego rzeczywistego poboru z ujęć wód podziemnych, a ich zwierciadło nie podlega zmianom wynikającym z działalności człowieka.

Tabela 9. Orientacyjny zakres tła hydrochemicznego wód podziemnych Pojezierza Iławskiego.

Wskaźniki		Pojezierze Iławskie	
Poziom wodonośny		Q	Ng + Pg
Barwa	[mgPt/dm ³]	5-40	13-30
Zasad. ogólna	[mval/dm ³]	3-8	6,8-8,1
Tward. ogólna		4-8	3-6
Sucha pozostałość	[mg/dm ³]	310-500	380-630
Cl ⁻		5-45	24-88
N-NO ₃		< 0,08	< 0,1
N-NH ₄		0,05-0,6	0,01-1,0
Fe		0,05-5	0,1-0,7
Mn		0,05-0,4	< 0,05
SO ₄		-	< 5

Źródło: Hydrogeologia regionalna Polski, Tom I – Wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007

Wody, ujmowanego powszechnie, głównego poziomu użytkowego, występują na terenie powiatu iławskiego w utworach czwartorzędowych. Wykazują one, na przeważającym obszarze wysoką jakość odpowiadającą głównie klasie I. Z uwagi na to, że występuje w nich duża koncentracja Fe i Mn wymagają one uzdatnienia.

Na terenie powiatu znajduje się główny zbiornik wód podziemnych nr 210 – Zbiornik Iława, usytuowany w międzymorenowych strukturach wodonośnych. Jego powierzchnia wynosi 1159 km², a zasoby dyspozycyjne zostały oszacowane w wysokości 4000 m³/h. Posiada on częściową izolację, dlatego też proponuje się objęcie strefą ochroną części zbiornika o powierzchni ok. 876 km².

Do głównych zagrożeń wpływających na pogorszenie jakości wód gruntowych i podziemnych zaliczyć można:

- brak dostatecznej ilości systemów oczyszczania ścieków (w tym indywidualnych i szczelnych) oraz niedostateczna efektywność oczyszczania istniejących systemów,
- brak systemów kanalizacyjnych przy jednoczesnym zwodociągowaniu,
- nieodpowiednio izolowane składowiska odpadów,
- nadmierne i niewłaściwe stosowanie nawozów (w tym również naturalnych – gnojowicy) oraz środków chemicznych w rolnictwie i leśnictwie – spływy powierzchniowe.

Na terenie powiatu iławskiego znajduje się ponad 40 komunalnych ujęć wody. Jedynie ujęcie wody w Iławie ujmuje wody piętra trzeciorzędowego i kredowego, natomiast pozostałe ujęcia ujmują wody piętra czwartorzędowego.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r. Nr 32, poz. 159), zawiera regulację, że strefy ochronne ujęć wody ustanowione przed dniem 1 stycznia 2002 r. wygasły z dniem 31 grudnia 2012 r. (art. 21). Z tego powodu wygasło 15 stref ochronnych ujęć wód podziemnych na terenie powiatu iławskiego. Obecnie wśród ujęć komunalnych 13 ma ustanowioną strefę ochrony bezpośredniej. Pozostałe ujęcia nie posiadają stref.

Ujmowane wody nie spełniają na ogół warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007 r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.). Aby woda odpowiadała warunkom ww. rozporządzenia konieczne jest zastosowanie prostego uzdatniania.

Tabela 10. Ujęcia komunalne na terenie powiatu iławskiego

Nr	Gmina	Miejscowość	Zasoby zatwierdzone [m ³ /h]	Strefa ustanowiona				
				Bezpośrednia	Pośrednia	Instytucja ustanawiająca	Nr decyzji	Data decyzji
1	gm. wiejska Iława	Siemiany	57 i 40	Tak	Nie	Starosta Iławski	OŚR.6223/S/28/07	05.02.2007 r.
2	gm. miejska Iława	Iława	490	Tak	Nie	Starosta Iławski	GOŚ.6226/2/03	09.05.2003 r.
3	gm. wiejska Iława	Frednowy	36	BRAK STREFY				
4	gm. wiejska Iława	Wola Kamińska	67	Tak	Nie	Wojewoda Olsztyński zm. Starosta Iławski	OS.I.7211/165/99 zm. GOŚ.6226/4/02	27.08.1988 r. zm. 27.03.2002 r.
5	gm. wiejska Iława	Franciszkowo	65	BRAK STREFY				
6	gm. wiejska Iława	Mątyki	40	BRAK STREFY				
7	gm. wiejska Iława	Kałduny	50	BRAK STREFY				
8	gm. wiejska Iława	Ławice	78	BRAK STREFY				
9	gm. wiejska Iława	Ząbrowo	80	Tak	Nie	Starosta Iławski	GOŚ.6226/2/02	11.03.2002 r.
10	gm. wiejska Iława	Gulb	110	Tak	Nie	Starosta Iławski	GOŚ.6226/3/02	27.08.2003 r.
11	gm. wiejska Iława	Smolniki	84	Tak	Nie	Starosta Iławski	OŚR.6223/39/09/S	17.05.2010 r.
12	gm. Kisielice	Jędrychowo	85	Tak	Nie	Starosta Iławski	OŚR.6320.1.2012	07.03.2013 r.
13	gm. Kisielice	Klimy	74 i 75	Tak	Nie	Starosta Iławski	OŚR.6320.2.2012	07.03.2013 r.
14	gm. Kisielice	Kisielice	123	BRAK STREFY				
15	gm. wiejska Lubawa	Pomierki	77	BRAK STREFY				
16	gm. miejska Lubawa	Lubawa	37, 5 i 111	Tak	Nie	Starosta Iławski	OŚR.6320.1.2013	28.06.2013 r.
17	gm. wiejska Lubawa	Wałdyki	141	BRAK STREFY				

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Iławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Nr	Gmina	Miejscowość	Zasoby zatwierdzone [m ³ /h]	Strefa ustanowiona				
				Bezpośrednia	Pośrednia	Instytucja ustanawiająca	Nr decyzji	Data decyzji
18	gm. wiejska Lubawa	Targowisko Dolne	39 i 65	BRAK STREFY				
19	gm. wiejska Lubawa	Tuszewo	39 i 46	BRAK STREFY				
20	gm. wiejska Lubawa	Omule	60	BRAK STREFY				
21	gm. wiejska Lubawa	Łążyn	42	BRAK STREFY				
22	gm. Susz	Falknowo	83 i 64	BRAK STREFY				
23	gm. Susz	Redaki	70	BRAK STREFY				
24	gm. Zalewo	Międzychód	18	BRAK STREFY				
25	gm. Susz	Susz	68 i 50	BRAK STREFY				
26	gm. Susz	Januszewo	59	Tak	Nie	Starosta Iławski	GOS.6226/13/2001/2002	31.01.2002 r.
27	gm. Susz	Jawty Małe	43	Tak	Nie	Starosta Iławski	OŚ.628/1/99	16.02.2000 r.
28	gm. Susz	Lubnowy Wielkie	88 i 90	Tak	Nie	Starosta Iławski	GOŚ.6226/14/2001/2002	30.01.2002 r.
29	gm. Zalewo	Zalewo	70 i 63	BRAK STREFY				
30	gm. Zalewo	Zalewo	18	Tak	Nie	Starosta Iławski	GOŚ.6226/1/2003	31.03.2003 r.
31	gm. Zalewo	Urowo	39	BRAK STREFY				
32	gm. Zalewo	Dobrzyki	b.d.	BRAK STREFY				
33	gm. Zalewo	Wielowieś	39	BRAK STREFY				
34	gm. Zalewo	Bądko	50	BRAK STREFY				
35	gm. Zalewo	Janiki Małe	35	BRAK STREFY				
36	gm. Zalewo	Boreczno	56	BRAK STREFY				

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Iławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Nr	Gmina	Miejscowość	Zasoby zatwierdzone [m ³ /h]	Strefa ustanowiona				
				Bezpośrednia	Pośrednia	Instytucja ustanawiająca	Nr decyzji	Data decyzji
37	gm. Zalewo	Bajdy	20	BRAK STREFY				
38	gm. Zalewo	Kupin	43	BRAK STREFY				
39	gm. wiejska Iława	Rudzienice	60	BRAK STREFY				
40	gm. wiejska Iława	Karaś	112	BRAK STREFY				

Źródło: Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Iławie oraz od poszczególnych użytkowników ujęć komunalnych. (2013r.)

Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie powiatu iławskiego stopień zwodociągowania wynosi 97,4%, natomiast stopień skanalizowania wynosi 53,5%. Zarówno stopień zwodociągowania jak i skanalizowania są różnorodne w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego. Zadawalający jest stopień zwodociągowania zarówno obszarów miejskich jak i wiejskich. Pod tym względem jedynie obszar wiejski gminy Zalewo charakteryzuje się niskim stopniem zwodociągowania. Stopień skanalizowania obszarów miejskich jest także zadawalający i wynosi ok. 90 % we wszystkich miastach. Stopień skanalizowania obszarów wiejskich jest znacznie niższy od stopnia skanalizowania zwartej zabudowy miast i wynosi od 5,6% w gminie Kisielice do 58,3% w gminie Susz.

Tabela 11. Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu iławskiego

Jednostka samorządowa	Ogólna liczba mieszkańców	Stopień zwodociągowania 2011	Stopień skanalizowania 2011
Miasto Lubawa	9.975	98 %	91 %
Gmina Lubawa	10.604	98 %	3 %
Miasto Iława	33.304	100 %	99 %
Gmina Iława	12.756	99 %	29,5%
Gmina Kisielice	6.210	99,9 %	43,6 %
Gmina Susz	13.099	97,8 %	74 %
Gmina Zalewo	7.099	89 %	34,3 %

Źródło: na podstawie przesłanych ankiet.

Na terenie powiatu iławskiego znajdują się następujące oczyszczalnie ścieków.

Tabela 12. Komunalne oczyszczalnie ścieków w powiecie iławskim

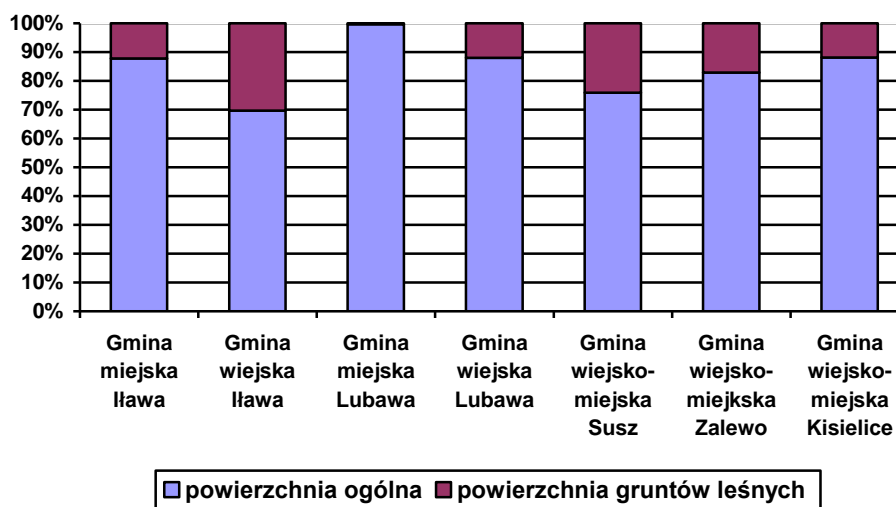
Lp.	Jednostka organizacyjna	Gmina	Miejscowość	Rodzaj oczyszczalni	Ilość ścieków oczyszczonych [m ³ /d]
1.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., ul. Toruńska 18, 14-260 Lubawa	Lubawa	Lubawa	mechaniczno-biologiczna z PIX	2 000
2.	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Kajki 9, 14-260 Susz	Susz	Susz	mechaniczno-biologiczna z PIX	900
3.	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Kolejowa 1, 14-220 Kisielice	Kisielice	Kisielice	mechaniczno-biologiczna	200
4.	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zalewie ul. Targowa 314-230 Zalewo	Zalewo	Półwieś	mechaniczno-biologiczna z PIX	850
5.	Iławskie Wodociągi Sp. z o.o. ul. Wodna 2, 14-202 Iława	Iława	Dziarny	mechaniczno-biologiczna z PIX	5 000

Źródło: Informacje uzyskane od przedstawicieli ww. jednostek

4.1.2 Zasoby i ekosystemy leśne

Lesistość powiatu iławskiego wynosi – 26,5%, i jest mniejsza od średniej w województwie – 30,8%. Pod względem lesistości powiat iławski zajmuje 11 miejsce w województwie. Najmniejszą lesistość posiadają tereny zurbanizowane miast: Lubawa (0,4%), Kielice (0,7%), Zalewo (0,8%). Znacznie większy jest udział powierzchni leśnej w miastach Susz (21,8%) i Iława (13,3%). Wśród obszarów wiejskich największą lesistością charakteryzuje się gmina Iława – 42,1%, i gmina Susz – 31,3%. Znacznie mniejsza jest lesistość terenów wiejskich gmin: Zalewo – 20,8%, Lubawa – 13,4% i Kielice – 13,5%.

Rys. 12 Udział powierzchni gruntów leśnych w ogólnej powierzchni poszczególnych gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011r.

W strukturze własnościowej powiatu dominują lasy Skarbu Państwa stanowiące 93,1%. Znajdują się one w zarządzie Lasów Państwowych oraz Agencji Nieruchomości Rolnych (ANR). Lasy prywatne i gminne stanowią 7%.

Tabela 13. Struktura własnościowa gruntów leśnych

Jednostka terytorialna	Grunty leśne prywatne [ha]	Grunty leśne gminne [ha]	Grunty leśne Skarbu Państwa [ha]
gmina miejska Iława	4,5	35,4	263,2
gmina wiejska Iława	488,4	21,0	17937,4
gmina miejska Lubawa	6,0	0	0
gmina wiejska Lubawa	995,2	16,7	2220,3
gmina wiejsko-miejska Susz	402,2	5,0	7831,4
miasto	0,9	2,0	147,4
obszar wiejski	401,3	3,0	7684,0
gmina wiejsko-miejska Zalewo	347,4	9,0	4871,6

Jednostka terytorialna	Grunty leśne prywatne [ha]	Grunty leśne gminne [ha]	Grunty leśne Skarbu Państwa [ha]
<i>miasto</i>	0,1	1,0	5,6
<i>obszar wiejski</i>	347,3	8,0	4866,0
gmina wiejsko-miejska Kisielice	262,3	0	2072,9
<i>miasto</i>	1,3	0	1,3
<i>obszar wiejski</i>	261,0	0	2071,5
Razem	2506,0	101,1	35196,6
Udział %	6,6	0,3	93,1

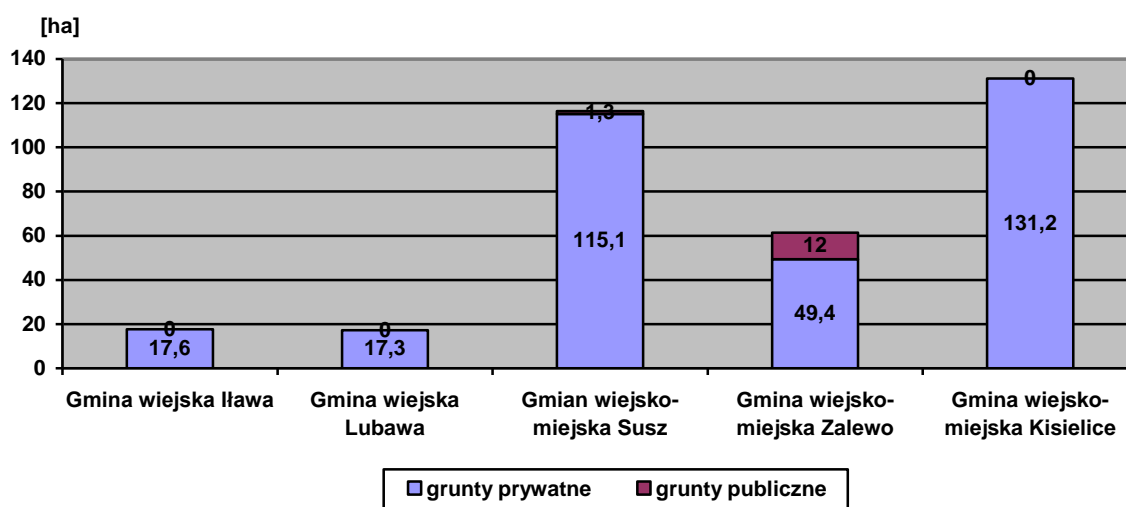
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011 r.

Na przestrzeni 2007-2011 wzrósł odsetek lasów prywatnych (+0,6%) oraz gminnych (+0,1%), natomiast zmniejszeniu uległa powierzchnia lasów Skarbu Państwa (-0,9%).

Na terenie powiatu iławskiego w latach 2008 - 2011r. zostały zalesione 344,0 ha gruntów nieleśnych. Prawie wszystkie zalesienia dotyczyły gmin wiejskich, tylko w jednym przypadku w 2009 roku zalesiono 0,1 ha powierzchni miasta Iława. Najwyższym udziałem w zalesieniach wykazała się gmina Kisielice – 131,2 ha, następnie gmina Susz – 116,4 ha, gmina Zalewo – 61,4 ha, gmina Iława – 17,6 ha, gmina Lubawa – 17,3 ha.

Struktura własności zalesionych gruntów przedstawia się następująco:

Rys. 13 Struktura własności gruntów zalesionych w latach 2008 - 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za okres 2008-2011 r.

Na przestrzeni 2008-2011 roku zalesienia w przeważającej większości (96,1%) prowadzone były na gruntach prywatnych.

Największe kompleksy leśne zlokalizowane są:

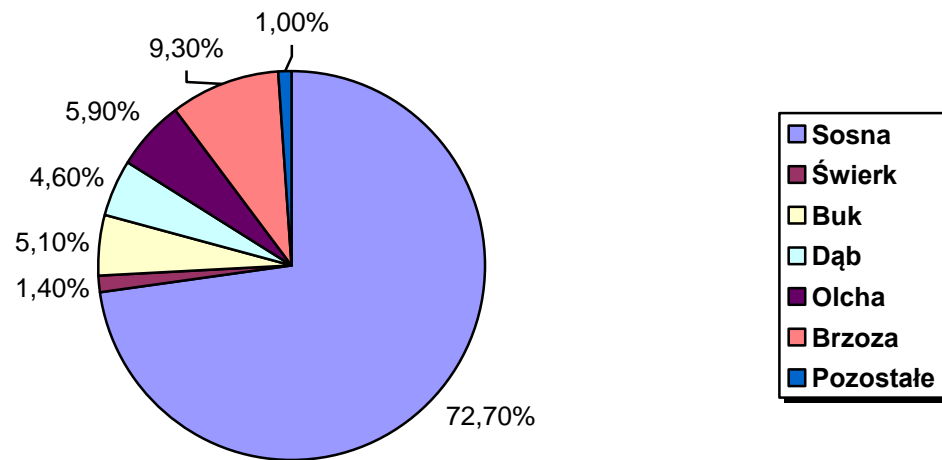
- w centrum powiatu, po zachodniej stronie jez. Jeziorak (gmina Iława, m. Iława, gm. Susz i Zalewo),
- w centrum powiatu, po wschodniej stronie jez. Jeziorak (gmina: Iława i Zalewo).

Lasy Państwowe w 2011 roku wyznaczyły 38,7 ha gruntów nieleśnych do zalesienia z czego 20,8 ha w gminie Zalewo, 13,4 ha w gminie Iława i 4,6 ha w gminie Lubawa.

Na terenie powiatu występują siedliska boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego świeżego, lasu mieszanego wilgotnego, lasu mieszanego bagiennego, olsu, olsu jesionowego, lasu świeżego i lasu wilgotnego.

Przeważają drzewostany sosnowe, którym towarzyszą (jako domieszka lub jako zwarte niewielkie połacie): brzoza, olcha, buk, dąb, świerk. Pozostałe gatunki drzew występujące w kompleksach leśnych to: modrzew, jesion, grab, lipa.

Rys. 14 Struktura gatunkowa kompleksów leśnych powiatu iławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Iława i Susz.

4.1.3 Zasoby geologiczne

Na terenie powiatu iławskiego znajduje się 13 udokumentowanych i zarejestrowanych złóż surowców mineralnych. W przeważającej większości są to złoża piasków i żwirów (11 złóż). Na terenie powiatu występuje jeszcze jedno złożo piasku kwarcowego wykorzystywanego do produkcji cegieł wapienno-piaskowych oraz jedno wstępnie rozpoznane złożo kredy. Połowa z wszystkich zarejestrowanych złóż (5 złóż) to złoża poniżej 2 ha będące w kompetencjach starosty. Pozostałe złoża znajdują się w kompetencjach Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Tylko jedno złożo zalicza się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko o powierzchni powyżej 25 ha. Jest to złożo piasków kwarcowych położone w gminie Iława eksploatowane przez Xella Polska Sp. z o.o. W tabeli poniżej przedstawiono wszystkie występujące na terenie powiatu złoża.

Tabela 14. Złoża surowców mineralnych w powiecie iławskim

Złożo	Gmina	Surowiec	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby geologiczne bilansowe [tys. t]	Użytkownik	Stan zagospodarowania
Iława II	Iława	piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej	37,40	2940,64	Xella Polska Sp. z o.o.	Złożo zagospodarowane
Kazanice IV Pole A i B	Lubawa	kruszywo naturalne	5,90	433	Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych Sp. z o.o.	złożo zagospodarowane
Kazanice V	Lubawa	kruszywo naturalne	1,86	176	brak	złożo rozpoznane szczegółowo
Prątnica	Lubawa	kruszywo naturalne	2,00	304	P. Piotr Labicki	złożo zagospodarowane
Rożental	Lubawa	kruszywo naturalne	1,94	323	Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Mostów DROMO Sp. z o.o.	złożo rozpoznane szczegółowo
Rumienica	Lubawa	kruszywo naturalne	1,22	404	brak	złożo rozpoznane szczegółowo
Półwieś I	Zalewo	kruszywo naturalne	4,92	210	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Zalewie Sp. z o.o.	złożo zagospodarowane
Dobrzyki	Zalewo	kruszywo naturalne	5,80	345	P. Iwona Fiedorowicz Kopalnia Kruszywa "FIDO"	złożo rozpoznane szczegółowo
Dobrzyki II	Zalewo	kruszywo naturalne	2,87	b.d.	P. Iwona Fiedorowicz Kopalnia Kruszywa "FIDO"	złożo rozpoznane szczegółowo

Złoże	Gmina	Surowiec	Powierzchnia złóża [ha]	Zasoby geologiczne bilansowe [tys. t]	Użytkownik	Stan zagospodarowania
Karnity	Zalewo	kredy	12,72	601	brak	złoże rozpoznane wstępnie
Samplawa III	Lubawa	kruszywo naturalne	2,65	314	P.P.U.H. Danuta Liberacka	złoże rozpoznane szczegółowo
Wałdyki	Lubawa	kruszywo naturalne	6,77	1216	brak	złoże rozpoznane szczegółowo
Wiśniewo/1	Lubawa	kruszywo naturalne	1,95	449	WKSM-JAKUĆ Spółka Jawna	złoże eksploatowane okresowo

Źródło: Rejestr Obszarów Górniczych, „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2011 r.” Państwowy Instytut Geologiczny, Starostwo Powiatowe w Iławie

Wydobycie kopalin na ogół powoduje niekorzystny wpływ na środowisko. Powstające wyrobiska powodują zmiany w ukształtowaniu terenu oraz jego degradację. Szczególnie niekorzystny wpływ wydobywanie kopalin ma na wody podziemne, powodując obniżenie ich poziomu. Dużym problemem mogą być także nielegalne wyrobiska powstające w wyniku wydobycia kopalin bez odpowiednich koncesji. Należy zatem prowadzić działania monitorujące i prowadzące do zrównoważonego rozwoju poprzez racjonalne wydobywanie i użytkowanie kopalin, a także przeprowadzać właściwą rekultywację po zakończeniu eksploatacji.

Dla prawidłowego gospodarowania zasobami kopalin ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy. Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych w powiecie iławskim będzie polegać na uwzględnianiu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i gminnych studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, umożliwiający zaś potencjalną eksploatację surowców.

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2004, Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.) nakłada na podejmującego eksploatację złóża lub prowadzącego eksploatację obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracanie do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o przewidywanym kierunku rekultywacji terenów poeksploatacyjnych powstałych po zakończeniu wydobywania złóż w powiecie iławskim.

Tabela 15. Przewidywane kierunki rekultywacji złóż powiatu iławskiego

Złoże	Gmina	Kierunek rekultywacji
Iława II	Iława	Brak
Kazanice IV Pole A i B	Lubawa	Leśny ze zbiornikiem wodnym
Kazanice V	Lubawa	Brak
Prątnica	Lubawa	Rolny ze zbiornikiem wodnym
Rożental,	Lubawa	Rolny
Rumienica	Lubawa	Brak

Złoże	Gmina	Kierunek rekultywacji
Półwieś I	Zalewo	Rolny
Dobrzyki	Zalewo	Rolny ze zbiornikiem wodnym
Dobrzyki II	Zalewo	Brak
Karnity	Zalewo	Brak
Samplawa III	Lubawa	Brak
Wałdyki	Lubawa	Brak
Wiśniewo/1	Lubawa	rolny

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Iławie

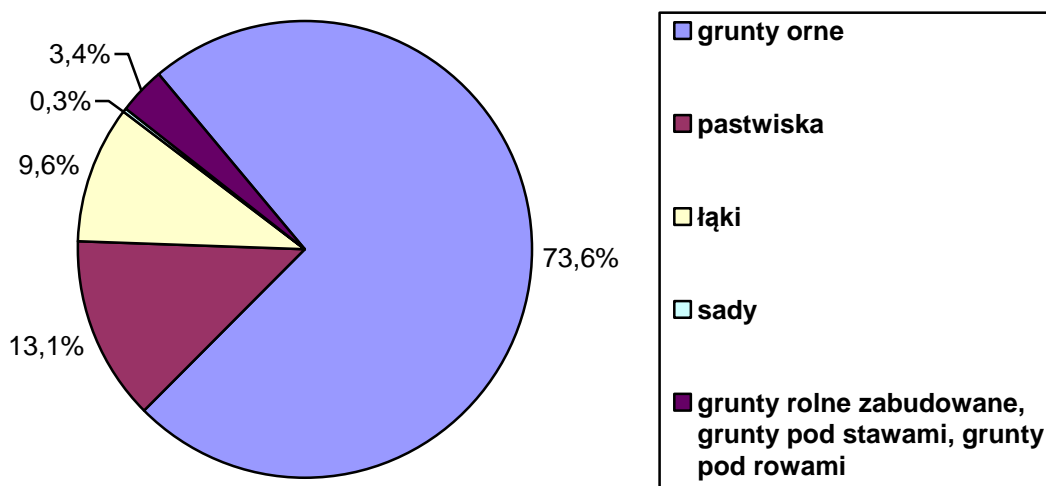
4.1.4 Gleby

Gleby, występujące na obszarze powiatu iławskiego, wykazują znaczne zróżnicowanie pod względem typologicznym. Na terenach pagórkowatych wysoczyzn (gm. Lubawa, Susz, Kisielice) dominują gleby brunatnoziemne.

Na obszarach zalesionych równin sandrowych (m. in. wokół Jezioraka, zwłaszcza po zachodniej stronie) występują głównie gleby bielicoziemne, pseudobielicowe, rdzawe. W obrębie dolin rzecznych, w innych obniżeniach terenu oraz na zboczach wzniesień, rozwinęły się lokalnie czarne ziemie. W dolinach rzecznych, w otoczeniu jezior oraz w licznych zagłębieniach bezodpływowych występują gleby bagienne, cechujące się aktywnym procesem gromadzenia osadów organicznych, a także pobagienne, w których nad akumulacją substancji organicznej przeważa proces jej ubywania wskutek mineralizacji. Z dolinami rzek Drwęcy, Osy, Liwy, Iławki i innych, mniejszych cieków, związane jest występowanie aluwialnych mad.

Użytki rolne pokrywają 80.894 ha powierzchni powiatu, w tym grunty orne – 59.499 ha, pastwiska – 10.590 ha, łąki – 7.772 ha, sady – 270 ha, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami – 2.763 ha. Największe połacie gruntów ornych znajdują się na terenie gminy Lubawa (26% ogółu gruntów ornych w powiecie), najmniej zaś znajduje się na terenie gmin Kisielice (17%).

Rys. 15 Podział użytków rolnych w stosunku do zajmowanej powierzchni przez poszczególne rodzaje gruntów

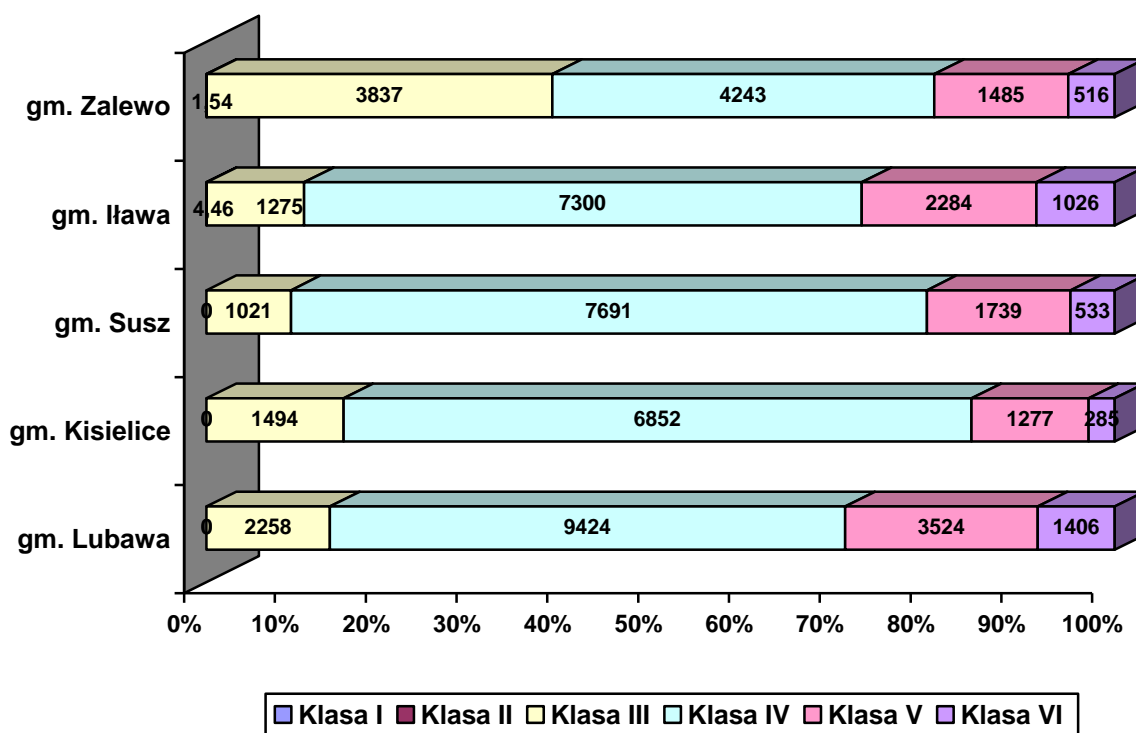

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Iławie

Podział gruntów według klas bonitacyjnych na terenie powiatu przedstawia się następująco. W zdecydowanej przewadze występują grunty orne średniej jakości zaliczane do klasy IV – 60%. Największym udziałem gruntów ornych IV klasy odznacza się gmina Lubawa (26%), natomiast najmniejszym udziałem charakteryzuje się gmina Zalewo (12%). Znacznie mniej jest gruntów ornych zaliczonych do klasy III. Na terenie powiatu stanowią one 17% wszystkich gruntów ornych, z czego największym udziałem charakteryzuje się gmina Zalewo (39%), a najniższym gmina Susz (10%). Grunty zaliczone do gleb klasy V stanowią 17% ogółu gruntów ornych. Na terenie gminy Lubawa znajduje się 34% ogółu gruntów ornych zaliczonych do tej klasy, natomiast najmniejsza ich ilość znajduje się na terenie gminy Kisielice (12%). Grunty o najniższej zdolności produkcyjnej (klasa VI) stanowią 6% wszystkich gruntów ornych występujących na terenie powiatu. Najmniejsza ich ilość znajduje się na terenie gminy Kisielice (7%) najwięcej zaś w gminie Lubawa 37%. Należy także

nadmienić, iż na terenie powiatu iławskiego znajduje się 6 ha gleb bardzo dobrych zaliczonych do II klasy. Znajdują się one na terenie gminy Iława (4,44 ha) i Zalewo (1,54 ha).

Rys. 16 Udział poszczególnych klas gruntów w całkowitej powierzchni gruntów ornych z podziałem na gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Iławie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) art. 101, ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności poprzez m. in. :

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- konsekwentne przestrzeganie obowiązku badania gleb rolniczych, na których są stosowane odpady z przemysłu rolnego.

Racjonalne gospodarowanie gruntami obejmuje także ograniczenie zjawiska zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na grunty budowlane. Zmiana taka może odbyć się tylko poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego wykonawcą jest wójt/burmistrz (art. 17 pkt 4 ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.), a organem opiniującym – starosta, którzy stosować będą następujące zasady ograniczania zmiany przeznaczenia gruntów rolnych :

- ochronę gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek, rejonach jezior i w terenach bezodpływowych,
- ochronę trwałych użytków zielonych, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior i na terenach bezodpływowych, na tarasach zalewowych w dolinach rzek, dla których preferuje się uznanie w planie jako wyłączonych spod zabudowy,

- ochronę gruntów rolnych w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych o pow. powyżej 20 ha,
- ochronę gruntów rolnych na stokach o nachyleniu powyżej 6° i na wierzchołkach stoków.

Na terenie powiatu iławskiego degradacja gleb związana jest przede wszystkim z: erozją, zakwaszeniem i zmianą stosunków wodnych.

Erozja

Obszar powiatu charakteryzuje falista i pagórkowata rzeźba terenu, która sprzyja rozwojowi procesów erozyjnych. Należą one do umiarkowanych i związane są najczęściej z erozją wodną. Erozja wietrzna występuje jedynie na terenach przesuszonych, ubogich gleb piaszczystych i nie stanowi większego zagrożenia na obszarze powiatu.

Zakwaszenie

Badania stanu odczynu gleb przeprowadzone przez Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą w Olsztynie w latach 2008-2011 wykazały, iż na terenie powiatu iławskiego dominują gleby o charakterze kwaśnym. Stanowią one 51% przebadanych gruntów (pH do 5,5). Gleby wymagające wapnowania koniecznego i potrzebnego (wg pięciostopniowej skali) stanowią 39%. Zakwaszenie gleb jest niekorzystne z punktu wydajności i jakości plonów, gdyż obniża wartości produkcyjne gleb.

Zawartość makroelementów w glebach

Do składników pokarmowych roślin zalicza się m.in. fosfor, potas i magnez. Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Olsztynie przebadła w okresie od 2008-2011 roku 14.378,88 ha gruntów położonych w powiecie iławskim.

Fosfor jest pierwiastkiem niezbędnym do życia i rozwoju organizmów. Jego główne zasoby w łańcuchu pokarmowym znajdują się w glebie użytków rolnych. Zasób ten zmniejsza się w wyniku wnoszenia fosforu z plonem i trzeba go uzupełniać stosując nawozy. W przebadanych glebach powiatu iławskiego dominowały gleby o średniej (25%) i bardzo wysokiej (37%) koncentracji fosforu. Gleby o niskiej i bardzo niskiej zawartości stanowiły 19% ogółu przebadanych gruntów.

Potas jest niezbędny roślinom do wytworzenia plonu i ukształtowania jego cech jakościowych korzystnych dla konsumpcji, do celów paszowych i dla przetwórstwa rolnego. Rośliny pobierają potas w dużej ilości w odniesieniu do innych składników glebowych. Ilość potasu występującego w glebach w formie przyswajalnej dla roślin nie wystarcza do zaspokojenia ich potrzeb, dlatego potrzebne jest uzupełnianie w postaci stosowania nawozów. Gleby powiatu iławskiego wykazują się średnią zawartością potasu (35%), gleby o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu stanowią 23%.

Magnez dostarczany jest do gleby poprzez nawozy wapniowo-magnezowe. Nawozy zawierają Ca i Mg w formie węglanowej lub tlenkowej. Działają także odkwaszająco. Zasobność gleb powiatu iławskiego w magnez przedstawia się następująco: wysoką i bardzo wysoką zawartością magnezu charakteryzuje się 45% przebadanych gruntów, średnią – 38%, a niską i bardzo niską – 17%.

Zmiany stosunków wodnych

Zmiany te należą do przekształceń antropogenicznych, związanych z procesem przesuszenia, a tym samym zahamowaniem procesu akumulacji substancji organicznej. Ulegają im głównie gleby trwałych użytków zielonych, wśród których fragmentami występują pobagiennie gleby murszowo-mineralne. Gleby te wykształciły się pod wpływem sztucznego obniżenia poziomu zwierciadła wód gruntowych, poprzez zabiegi melioracyjne.

W zakresie zachowania wartości przyrodniczych gleb najistotniejsze działania należą do właścicieli gruntów lub dzierżawców tych gruntów. Podstawowe zasady zostały ujęte w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej i są na bieżąco przekazywane rolnikom podczas szkoleń.

4.1.5 Gospodarowanie odpadami

System gospodarowania odpadami w województwie warmińsko-mazurskim został opisany w „Planie gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016”, przyjętym uchwałą nr XVIII/333/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 czerwca 2012 roku.

W planie, o którym mowa powyżej przedstawiono analizę stanu gospodarki odpadami w województwie warmińsko-mazurskim na podstawie danych za 2010 rok, wytyczono cele główne i szczegółowe, które w zakresie gospodarki odpadami należy zrealizować w województwie w latach 2011-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2022. W Planie zawarto m.in. kierunki działań, które służyć mają realizacji przyjętych celów, zadania przewidziane do realizacji w zakresie gospodarki odpadami wraz ze wskazaniem terminu ich wykonania, wykonawcy i źródeł finansowania. Ponadto w opracowaniu określono podział województwa na regiony gospodarki odpadami komunalnymi, wskazano regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych. Zgodnie z ww. podziałem powiat iławski znajduje się na terenie Regionu Zachodniego gospodarki odpadami komunalnymi.

4.1.5.1 Odpady komunalne

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21), odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Ustawa o odpadach ogranicza zatem odpady komunalne, mogące powstać na terenie powiatu iławskiego, do odpadów wytworzonych w:

- gospodarstwach domowych,
- obiektach infrastruktury (tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, targowiska, szkolnictwo i inne).

Zgodnie z „Krajowym planem gospodarki odpadami 2014” (KPGO) w strumieniu odpadów komunalnych wyróżnia się odpady kuchenne ulegające biodegradacji, odpady zielone (odpady z pielęgnacji i utrzymania zieleni miejskiej i ogródków przydomowych tj., trawa, gałęzie, liście itp.), papier i tekturę, tworzywa sztuczne, szkło, metale, odzież, tekstylia, odpady niebezpieczne oraz odpady wytwarzane nieregularnie tj.: odpady wielkogabarytowe. Ponadto w strumieniu odpadów komunalnych znajduje się również: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady remontowo – budowlane.

Zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016” (WPGO) w Regionie Zachodnim gospodarki odpadami komunalnymi, do którego należy powiat iławski funkcjonują dwa związki międzygminne: Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” zarządzający Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o. w Rudnie k/Ostródy oraz Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie.

Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” posiada nowoczesny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Rudnie, który został oddany do użytku w 2009 r. Z kolei Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” dysponuje zakładem zagospodarowania odpadów, na który składają się: nowo wybudowana (oddana do użytku w sierpniu 2011 roku) sortownia odpadów zmieszanych i selektywnie zebranych, zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych i zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, kompostowania osadów ściekowych i odpadów organicznych w Zakrzewie oraz

4 składowiska zmieszanych odpadów komunalnych w miejscowościach – Zakrzewo, Ciechanówko, Kanigowo i Janowo.

Spśród gmin powiatu iławskiego członkami Związku Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” są gmina miejska i wiejska Iława, gmina Zalewo oraz gmina wiejska Lubawa.

Gmina miejska Lubawa jest członkiem Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”. Odpady zmieszane z terenu gminy trafiają na składowisko odpadów komunalnych w Ciechanówku.

Odpady z terenu gminy Kisielice trafiają do ZUOK Sp. z o.o. Rudno, jednak gmina nie przystąpiła do związku gmin.

Gmina Susz w najbliższym czasie ma zamiar przystąpić do jednego ze związków międzygminnych funkcjonujących na terenie Regionu Zachodniego.

Na terenie powiatu iławskiego brak jest aktualnie funkcjonujących składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Zgodnie z danymi GUS w 2011 roku z terenu powiatu iławskiego zebranych zostało 19 229,8 Mg odpadów komunalnych, w tym 14 695,42 Mg stanowiły odpady z gospodarstw domowych.

Zgodnie z informacją uzyskaną ze Związku Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” (pismo z dnia 25.06.2013 znak GO.7000.91.2013) oraz z Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej (pismo z dnia 07.08.2013 znak I.dz.85/2013) z terenu gmin powiatu iławskiego w 2011 r. zabrano 9 321,03 Mg odpadów komunalnych niesegregowanych. Skład zebranych odpadów komunalnych został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tabela 16. Ilości i rodzaje odpadów komunalnych zebranych w 2012 roku na terenie poszczególnych gmin

gmina miejska Iława	gmina wiejska Iława	gmina miejska Lubawa	gmina wiejska Lubawa	gmina wiejsko-miejska Zalewo	gmina wiejsko-miejska Susz	gmina wiejsko-miejska Kisielice	Razem
Odpady z grupy 20							
20 01 39 - Tworzywa sztuczne [Mg]							
0,92	0	0	0	0	0	0	0,92
20 02 03 - Inne odpady nieulegające biodegradacji [Mg]							
167,18	43,6	0	28,80	105,16	74,24	64,96	483,94
20 03 01 - Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne [Mg]							
4406,82	1287,2	2863,10	839,6	465,98	1551,00	734,39	9321,03
20 03 07 - Odpady wielkogabarytowe [Mg]							
0	0	0	11,3	0	0,90	0	12,2
20 03 99 – Inne niewymienione odpady [Mg]							
0	0	0	0	0	3,88	0	3,88
Odpady zabrane selektywnie							
15 01 01 - Opakowania z papieru i tektury [Mg]							

gmina miejska Iława	gmina wiejska Iława	gmina miejska Lubawa	gmina wiejska Lubawa	gmina wiejsko-miejska Zalewo	gmina wiejsko-miejska Susz	gmina wiejsko-miejska Kisielice	Razem
11,9	3,08	29,17	1,64	0,6	0	0	17,22
15 01 02 - Opakowania z tworzyw sztucznych [Mg]							
164,25	51,22	47,33	97,88	21,46	0	0	334,81
15 01 06 - Zmieszane odpady opakowaniowe [Mg]							
36,74	2,96	0	7,6	3,06	0	0	50,36
15 01 07 - Opakowania ze szkła [Mg]							
161,44	26,98	86,40	106,6	19,14	0	0	314,16
16 06 05 - Inne baterie i akumulatory [Mg]							
0,11	0,02	0	0,01	0	0	0	0,14
17 03 80 - Odpadowa papa [Mg]							
12,5	9,76	0	0	0	0	0	22,26
17 01 07 - Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06 [Mg]							
7,24	0	0,34	0,44	0	0	0	8,02
19 08 01 – Skratki [Mg]							
0	0	1,62	43,38	5,5	0	0	50,5
19 08 02 - Zawartość piaskowników [Mg]							
0	0	0	9,44	13,52	0	0	22,96

Źródło: Pismo Związku Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” z dnia 25.06.2013 znak GO.7000.91.2013

Z otrzymanych danych wynika, że w 2011 roku najwięcej odpadów komunalnych zebrano w gminie miejskiej Iława. Największy odsetek zebranych odpadów stanowiły niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne.

Aktualnie na terenie poszczególnych gmin powiatu iławskiego prowadzona jest segregacja „u źródła”. Wprowadzony został jednolity system segregacji odpadów oparty na kolorowych pojemnikach i workach.

Tabela 17. System segregacji odpadów na terenie powiatu iławskiego.

Gmina	Kolor pojemnika – rodzaj magazynowanych odpadów
gmina miejska Iława	niebieski - papier i tektura żółty - plastik i metal zielony lub biały - szkło kolorowe lub bezbarwne brązowy - odpady biodegradowalne
gmina wiejska Iława	niebieski - papier i tektura żółty - plastik i metal zielony lub biały - szkło kolorowe lub bezbarwne brązowy - odpady biodegradowalne

Gmina	Kolor pojemnika – rodzaj magazynowanych odpadów
gmina wiejska Lubawa	niebieski – papier i tektura żółty - plastik i metal zielony lub biały - szkło kolorowe lub bezbarwne brązowy - odpady biodegradowalne czarny, grafitowy lub ocynkowany – pozostałości z sortowania
gmina wiejsko-miejska Zalewo	niebieski-papier i tektura żółty-plastik i metal zielony lub biały-szkło kolorowe lub bezbarwne brązowy - odpady biodegradowalne
gmina miejska Lubawa	niebieski-papier i tektura żółty-plastik zielony -szkło i metal brązowy - odpady biodegradowalne szary – odpady zmieszane
gmina wiejsko-miejska Kisielice	zielony –szkło, niebieski – papier i tektura żółty – plastik czerwony – metal czarny –opakowanie wielomateriałowe fioletowy – odpady ulegające biodegradacji bezbarwne, przezroczyste – pozostałe drobne odpady
gmina wiejsko-miejska Susz	żółty – tworzywa sztuczne/metal/opakowania wielomateriałowe biały – szkło białe zielony – szkło kolorowe brązowy – odpady biodegradowalne

Zgodnie z deklaracjami o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanymi przez właścicieli nieruchomości położonych na obszarach poszczególnych gmin segregację odpadów u źródła prowadzić będzie:

- w gminie miejskiej Iława – ok. 40 % właścicieli nieruchomości,
- w gminie wiejskiej Iława – ok. 51 % właścicieli nieruchomości,
- w gminie miejskiej Lubawa – ok. 90 % właścicieli nieruchomości,
- w gminie wiejskiej Lubawa – ok. 70 % właścicieli nieruchomości,
- w gminie wiejsko-miejskiej Zalewo – ok. 41 % właścicieli nieruchomości,
- w gminie wiejsko-miejskiej Kisielice – ok. 90 % właścicieli nieruchomości,
- w gminie wiejsko-miejskiej Susz – ok. 48 % właścicieli nieruchomości.

Selektywna zbiórka odpadów pozwala na:

- przetworzenie i wykorzystanie surowca wtórnego do produkcji nowych materiałów,
- oszczędzanie miejsca przeznaczonego na składowanie,
- ograniczanie ilości szkodliwych, trudno ulegających rozkładowi odpadów,
- ograniczenie zużycia surowca naturalnego,

- oszczędzanie zużycia energii,
- ograniczenie zanieczyszczeń atmosfery,
- ograniczenie ilości odpadów i ścieków.

Zgodnie z WPGO na terenie powiatu prowadzone będą Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), w których bezpłatnie przyjmowane będą od osób fizycznych następujące rodzaje odpadów:

- przeterminowane leki,
- chemikalia oraz zużyte opony,
- baterie i akumulatory,
- sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlane i rozbiórkowe.

Punkty takie znajdować się będą m.in. w miejscowościach:

- Półwieś, gm. Zalewo,
- Iława, ul. Komunalna.

Ponadto na terenie powiatu prowadzona jest zbiórka baterii i akumulatorów małogabarytowych do specjalnych pojemników ustawionych w niektórych sklepach, w szkołach i przedszkolach oraz w urzędach miast i gmin.

4.1.5.2 Odpady, które podlegają odrębnym przepisom prawnym, w tym odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne to odpady:

- należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście A załącznika nr 2 do ustawy o odpadach, takie jak np. odpady medyczne i weterynaryjne, oleje mineralne oraz posiadające co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do tej ustawy (np. wybuchowe, toksyczne, rakotwórcze) lub
- należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście B załącznika nr 2 do ustawy o odpadach (np. baterie i akumulatory, szlamy) i zawierające którykolwiek ze składników wymienionych w załączniku nr 3 do tej ustawy (np. kadm, rtęć, substancje zakaźne) oraz posiadające co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do tej ustawy.

Odpady niebezpieczne pochodzą głównie z przemysłu, ale także z rolnictwa, transportu, służby zdrowia i laboratoriów badawczych. Powstają również w gospodarstwach domowych i są zawarte w odpadach komunalnych.

Oleje odpadowe

Oleje odpadowe powstają w wyniku wymiany zużytych olejów, awarii instalacji i urządzeń oraz w wyniku ich usuwania m.in. z pojazdów wycofanych z eksploatacji. Powstają one głównie w stacjach obsługi pojazdów, bazach transportowych i remontowych oraz różnego rodzaju urządzeniach pracujących w przemyśle. Zazwyczaj są to zużyte oleje silników spalinowych i oleje przekładniowe, a także oleje smarowe, oleje do turbin oraz oleje hydrauliczne.

Zgodnie z danymi z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego na terenie powiatu iławskiego wytworzono w 2011 roku 2 647,37 Mg olejów odpadowych.

Tabela 18. Ilość wytworzonych olejów odpadowych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Mineralne oleje hydrauliczne niezawierające związków chlorowcoorganicznych	13 01 10*	3,53
Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe niezawierające związków chlorowcoorganicznych	13 02 05*	2 618,86
Syntetyczne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	13 02 06*	3,754
Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	13 02 08*	4,6615
Szlamy z odwadniania olejów w separatorach	13 05 02*	0,804
Zaolejona woda z odwadniania olejów w separatorach	13 05 07*	0,95
Mieszanina odpadów z piaskowników i z odwadniania olejów w separatorach	13 05 08*	4,181
Olej opałowy i olej napędowy	13 07 01*	0,024
Inne niewymienione odpady	13 08 99*	10,60
Razem		2 647,37

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Zużyte baterie i akumulatory

Szczegółowe zasady postępowania z bateriami i akumulatorami określa odrębna ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. z 2009 r. Nr 79, poz. 666 z późn. zm.). Odnosi się ona do każdego etapu postępowania z bateriami i akumulatorami począwszy od określenia wymagań stawianym bateriom i akumulatorom przeznaczonym do wprowadzenia na rynek, poprzez zasady ich wprowadzania na rynek, a skończywszy na zasadach zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

Baterie i akumulatory można podzielić na następujące grupy:

- kwasowo-ołowiowe (głównie samochodowe),
- nikłowo-kadmowe,
- pozostałe (w tym alkaliczne).

Stosowane są głównie w środkach transportu, do awaryjnego lub energetycznego zasilania, w latarkach, sprzęcie pomiarowym, w telefonach i komputerach przenośnych, elektronarzędziach bezprzewodowych, sprzęcie gospodarstwa domowego.

Według danych z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego w Olsztynie (WSO) w 2011 roku na terenie powiatu iławskiego wytworzono 8,0397 Mg zużytych baterii i akumulatorów.

Tabela 19. Ilość zużytych baterii i akumulatorów wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Baterie i akumulatory ołowiowe	16 06 01*	7,746
Baterie i akumulatory nikłowo-kadmowe	16 06 02*	0,0047
Baterie alkaliczne (z wyłączeniem 16 06 03)	16 06 04	0,009
Inne baterie i akumulatory	16 06 05	0,28
Razem		8,0397

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Odpady medyczne i weterynaryjne

Ze względów sanitarno-epidemiologicznych niezbędne jest stosowanie jednorazowego wyposażenia tam, gdzie istnieje możliwość zetknięcia się z tkanką. W przypadku tych odpadów możliwości zapobiegania powstawaniu odpadów są bardzo ograniczone.

Odpady medyczne powstają w placówkach medycznych w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i doświadczeń naukowych w zakresie medycyny. W 2011 roku na terenie powiatu iławskiego w placówkach medycznych wytworzonych zostało 64,0924 Mg odpadów medycznych.

Odpady weterynaryjne powstają w związku z badaniem, leczeniem zwierząt lub świadczeniem innych usług weterynaryjnych, a także w związku z prowadzeniem badań naukowych i doświadczeń na zwierzętach. Na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku wytworzono 0,4135 Mg odpadów weterynaryjnych.

Tabela 20. Ilość odpadów medycznych i weterynaryjnych wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Narzędzia chirurgiczne i zabiegowe oraz ich resztki (z wyłączeniem 18 01 03)	18 01 01	0,006
Części ciała i organy oraz pojemniki na krew i konserwanty służące do jej przechowywania (z wyłączeniem 18 01 03)	18 01 02*	0,813
Inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądenia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt (np. zainfekowane pieluchomajtki, podpaski, podkłady), z wyłączeniem 18 01 80 i 18 01 82	18 01 03*	63,0768
Chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, zawierające substancje niebezpieczne	18 01 06*	0,0003
Leki inne niż wymienione w 18 01 08	18 01 09	0,1963
Inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądenia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt	18 02 02*	0,4135
Razem		64,5059

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Pojazdy mechaniczne wycofane z eksploatacji ze względu na zawartość substancji niebezpiecznych (np. oleje, odpady paliw ciekłych, filtry olejowe, płyny hydrauliczne i hamulcowe) są odpadami użytkowymi klasyfikowanymi jako odpady niebezpieczne i stanowią istotne zagrożenie dla środowiska.

Tryb postępowania z pojazdami wycofanymi z eksploatacji (wrakami samochodowymi) reguluje ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 25, poz. 202 z późn. zm.) obejmująca pojazdy zaliczane do kategorii M1 (samochody osobowe) i N1 (samochody ciężarowe o masie do 3,5 Mg) oraz trójkołowe pojazdy silnikowe z wyłączeniem motocykli trójkołowych.

Na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku nie wytworzono odpadów w postaci zużytych lub nienadających się do użytkowania pojazdów. Wytworzone zostały natomiast zużyte opony

w ilość 46,191 Mg. Zgodnie z informacją uzyskaną z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego w Olsztynie w 2011 roku na terenie powiatu iławskiego wytworzono 500,092 Mg odpadów o z podgrupy 16 01.

Tabela 21. Ilość odpadów z grupy 16 01 wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Zużyte opony	16 01 03	46,1910
Filtry olejowe	16 01 07*	1,9830
Płyny hamulcowe	16 01 13*	0,1150
Płyny zapobiegające zamarzaniu zawierające niebezpieczne substancje	16 01 14*	0,8910
Metale żelazne	16 01 17	377,4060
Metale nieżelazne	16 01 18	11,5160
Tworzywa sztuczne	16 01 19	27,9030
Szkło	16 01 20	24,7670
Inne niewymienione elementy	16 01 22	4,0000
Inne niewymienione odpady	16 01 99	5,3200
Razem		500,092

Zródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Bezpośrednim zadaniem stacji demontażu jest przetworzenie pojazdów wycofanych z eksploatacji poprzez usunięcie elementów i substancji niebezpiecznych, wymontowanie przedmiotów wyposażenia i części przeznaczonych do ponownego użycia, jak również wymontowanie elementów nadających się do odzysku i recyklingu.

Zgodnie z wykazem przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu pojazdów i punkty zbierania pojazdów (stan na dzień 16.10.2012) opublikowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na terenie powiatu iławskiego znajdują się:

- stacja demontażu pojazdów – Firma A.B.S. Andrzej Sobiech, Al. Jana Pawła II 1B, 14-200 Iława, posiadająca decyzję wydaną przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego znak OŚ.PŚ.7654-58/09/10,4
- punkt zbierania pojazdów – Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „STALZŁOM” Sp. z o.o. Kajkowo, ul. Bukowa 2, 14-100 Ostróda, posiadający decyzję Starosty Iławskiego znak OŚR.6233.22.2011.

Na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku odzyskowi poddano 446,978 Mg odpadów w postaci zużytych lub nienadających się do użytkowania pojazdów.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny to odpady urządzeń, których prawidłowe działanie jest uzależnione od dopływu prądu elektrycznego lub od obecności pól elektromagnetycznych oraz mogących służyć do wytwarzania, przesyłu lub pomiaru prądu elektrycznego lub pól elektromagnetycznych i zaprojektowanych do użytku przy napięciu elektrycznym nieprzekraczającym 1000 V dla prądu zmiennego oraz 1500 V dla prądu stałego. Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne powstają w gospodarstwach domowych, obiektach infrastruktury oraz w przemyśle.

Wymagania, jakim powinien odpowiadać sprzęt elektryczny i elektroniczny, a także zasady postępowania ze użytym sprzętem, w sposób zapewniający ochronę zdrowia i życia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o użytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495 z późn. zm.).

Według danych z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku wytworzono 57,136 Mg zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Tabela 22. Ilość odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy (¹) inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	16 02 13*	54,296
Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13	16 02 14	2,84
Razem		57,136

Zródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

4.1.5.3 Odpady pozostałe

Zużyte opony

Zużyte opony (kod 16 01 03) powstają w wyniku eksploatacji pojazdów mechanicznych i są wytwarzane głównie w punktach serwisowych, firmach eksploatujących pojazdy i stacjach demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Ilość powstających zużytych opon uzależniona jest od sezonu i narasta szczególnie w okresie wymiany jesienno-zimowej i wiosennej.

Według danych z WSO na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku wytworzono 46,191 Mg zużytych opon.

Zużyte opony mogą być poddane regeneracji, recyklingowi lub współpalaniu w cementowniach, jako paliwo alternatywne. Zakazane jest składowanie zużytych opon z wyjątkiem opon rowerowych i opon o średnicy zewnętrznej większej niż 1 400 mm.

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

Odpady z budowy, remontów i demontażu powstają w dużym rozproszeniu w budownictwie mieszkaniowym, przemysłowym oraz w drogownictwie i kolejnictwie, zarówno na etapie budowy, jak i w wykonywanych planowych i awaryjnych remontach oraz pracach rozbiórkowych.

Według danych z WSO na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku zostało wytworzonych 23 471,23 Mg odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej.

Tabela 23. Ilość odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	17 01 01	845
Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	17 01 03	0,105
Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	17 01 07	2843,46
Odpady z remontów i przebudowy dróg	17 01 81	736
Drewno	17 02 01	106
Szkło	17 02 02	0,07
Tworzywa sztuczne	17 02 03	8,54
Odpadowa papa	17 03 80	15,04
Miedź, brąz, mosiądz	17 04 01	0,043
Aluminium	17 04 02	14,432
Żelazo i stal	17 04 05	724,032
Mieszanki metali	17 04 07	96,5828
Kable inne niż wymienione w 17 04 10	17 04 11	0,045
Gleba i ziemia, w tym kamienie, inne niż wymienione w 17 05 03	17 05 04	18000
Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	17 09 04	81,88
Razem		23 471,23

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Zbieraniem i transportem odpadów z budowy, remontów i demontażu zajmują się przede wszystkim wytwórcy tych odpadów tj. osoby prywatne, firmy remontowo-budowlane i demontażowe oraz specjalistyczne podmioty działające w zakresie zbierania i transportu odpadów.

Zdecydowana większość tych odpadów poddawana jest odzyskowi, m.in. przy budowie nowej infrastruktury drogowej i kolejowej. Wykorzystywane są również do niwelacji terenu i rekultywacji wyrobisk. Natomiast głównym sposobem unieszkodliwiania jest ich składowanie na składowiskach odpadów. Niektóre tego typu odpady mogą być unieszkodliwiane termicznie.

Komunalne osady ściekowe

Odpady w postaci komunalnych osadów ściekowych powstają w procesie oczyszczania ścieków komunalnych w oczyszczalniach ścieków. Należą one do grupy 19 i są klasyfikowane, jako odpady o kodzie 19 08 05 – ustabilizowane komunalne osady ściekowe. Ilość tych odpadów wzrasta wraz z rozbudową sieci kanalizacyjnej oraz wzrostem liczby oczyszczalni ścieków, zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich.

Według danych z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku wytworzono 26 267,07 Mg komunalnych osadów ściekowych.

Opady opakowaniowe

Odpady opakowaniowe powstają w gospodarstwach domowych oraz w zakładach produkcyjnych, jednostkach handlowych, miejscach użyteczności publicznej i w różnych gałęziach przemysłu.

Selektywna zbiórka opakowań ze szkła, tworzyw sztucznych czy papieru może być oparta o systemem pojemników do segregacji odpadów, system workowy przy zbieraniu odpadów opakowaniowych „u źródła” oraz stacje segregacji odpadów. Odpady opakowaniowe klasyfikowane są w grupie 15.

Według danych z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego na terenie powiatu iławskiego w 2011 roku zostało wytworzonych 3 125,217 Mg odpadów opakowaniowych.

Tabela 24. Ilość odpadów opakowaniowych wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku

Rodzaj wytworzonych odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	1 564,832
Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	644,329
Opakowania z drewna	15 01 03	555,239
Opakowania z metali	15 01 04	171,072
Zmieszane odpady opakowaniowe	15 01 06	155,3
Opakowania ze szkła	15 01 07	7,512
Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone (np. środkami ochrony roślin I i II klasy toksyczności - bardzo toksyczne i toksyczne)	15 01 10*	26,723
Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	15 01 11*	0,21
Razem		3 125,217

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Na terenie powiatu odzyskowi poddano 479,36 Mg odpadów opakowaniowych.

Odpady zawierające azbest

Wojewódzka baza dotycząca wytwarzania i gospodarowania odpadami podaje, iż na terenie powiatu iławskiego w roku 2011 wytworzono następujące rodzaje odpadów zawierających azbest.

Tabela 25. Ilość odpadów zawierających azbest wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011

Lp.	Rodzaje odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
1	Materiały izolacyjne zawierające azbest	17 06 01*	25,00
2	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	17 06 05*	165,901
Razem			190,901

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Demontaż elementów izolacyjnych i budowlanych zawierających azbest mogą wykonywać tylko wytwórcy odpadów, posiadający decyzje administracyjne oraz stosowne zaświadczenia

kwalifikacyjne w zakresie bezpiecznego postępowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z WPGO na terenie powiatu iławskiego zinwentaryzowano 9 430,59 Mg wyrobów zawierających azbest pozostających w posiadaniu osób fizycznych (stan na dzień 10.04.2010 r.).

Na terenie powiatu jedynie 3 gminy (gmina miejska Iława, gmina wiejska Iława oraz gmina miejska Lubawa) opracowały w latach 2009-2011 program usuwania azbestu.

Jedną z dopuszczalnych metod unieszkodliwiania odpadów, zawierających azbest obok przetwarzania odpadów w urządzeniach przewoźnych jest ich składowanie. Na terenie powiatu iławskiego znajduje się jedno składowisko odpadów niebezpiecznych, na którym składowane są odpady zawierające azbest, jest to składowisko w m. Półwieś, gm. Zalewo. Pojemność całkowita składowiska wynosi 22 000 m³, natomiast pojemność pozostała do wykorzystania według stanu na dzień 31.12.2011 roku wynosiła 11 000 m³.

4.1.5.4 Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy

Odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa, przetwórstwa żywności

Odpady te stanowią znaczną masę odpadów w stosunku do wytworzonych ogółem w powiecie iławskim. Są to odpady zakwalifikowane do grupy 02 – z rolnictwa, sadownictwa i przetwórstwa żywności. Według WSO odpadów z grupy 02 wytworzono w 2011 roku 33 098,53 Mg.

Tabela 26. Ilość odpadów z grupy 02 wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011

Lp.	Rodzaje odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
1	Odpadowa tkanka zwierzęca	02 01 02	3,00
2	Odpadowa masa roślinna	02 01 03	41,007
3	Zwierzęta padłe i odpadowa tkanka zwierzęca stanowiące materiał szczególnego i wysokiego ryzyka inne niż wymienione w 02 01 80	02 01 81	0,925
4	Zwierzęta padłe i ubite z konieczności	02 01 82	833,911
5	Inne niewymienione odpady	02 01 99	177,90
6	Odpady z mycia i przygotowania surowców	02 02 01	1,00
7	Odpadowa tkanka zwierzęca	02 02 02	26 577,636
8	Surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa	02 02 03	1
9	Osady z zakładowych oczyszczalni ścieków	02 02 04	1 814,57
10	Odpadowa tkanka zwierzęca stanowiąca materiał szczególnego ryzyka, w tym odpady z produkcji pasz mięsno-kostnych inne niż wymienione w 02 02 80	02 02 81	400,8
11	Szlamy z mycia, oczyszczania, obierania, odwirowywania i oddzielania surowców	02 03 01	560,00
12	Surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa	02 03 04	0,0175
13	Wytłoki, osady i inne odpady z przetwórstwa produktów roślinnych (z wyłączeniem 02 03 81)	02 03 80	2 683,00
14	Odpady z produkcji pasz roślinnych	02 03 81	1,92
15	Surowce i produkty nieprzydatne do spożycia i przetwórstwa	02 06 01	1,728
16	Nieprzydatne do wykorzystania tłuszcze spożywcze	02 06 80	0,12
Razem			33 098,53

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

Odpady z przemysłu drzewnego

Odpady z przetwórstwa drewna powstają głównie w tartakach, zakładach przetwórstwa drzewnego, zakładach stolarskich oraz wytwórniach płyt. Według WSO na terenie powiatu iławskiego wytworzono w 2011 roku 45 449,14 Mg odpadów z grupy 03.

Tabela 27. Ilość odpadów z grupy 03 wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011

Lp.	Rodzaje odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
1	Trociny, wióry, ścinki, drewno, płyta wióra i fornir inne niż wymienione w 03 01 04	03 01 05	43 899,708
2	Inne niewymienione odpady	03 01 99	49,431
3	Odpady z kory i drewna	03 03 01	1 500,00
Razem			45 449,14

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie.

Wśród odpadów z grupy 03 dominują trociny, wióry, ścinki (ok. 96,6%). Gospodarka tymi odpadami odbywa się zasadniczo w sposób prawidłowy. Odpady te w przeważającej części kierowane są do odzysku (R1) na cele energetyczne.

Zgodnie z WSO w 2011 roku na terenie powiatu iławskiego odzyskowi poddano 9 950,7 Mg odpadów o kodzie 03 01 05.

Odpady z procesów termicznych

Według WSO na terenie powiatu iławskiego wytworzono w 2011 roku 5 643,61 Mg odpadów z grupy 10, a odzyskowi poddano 41,0 Mg odpadów o kodzie 10 01 01.

Tabela 28. Ilość odpadów z grupy 10 wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011

Lp.	Rodzaje odpadów	Kod	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]
1	Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów (z wyłączeniem pyłów z kotłów wymienionych w 10 01 04)	10 01 01	4 641,27
2	Popioły lotne z torfu i drewna niepoddanego obróbce chemicznej	10 01 03	14,18
3	Popioły paleniskowe, żużle i pyły z kotłów ze współspalania inne niż wymienione w 10 01 14	10 01 15	0,10
4	Inne niewymienione odpady	10 01 99	0,35
5	Odpady z uzdatniania wody chłodzącej inne niż wymienione w 10 02 11	10 01 12	65,71
6	Wybrakowane wyroby	10 13 82	922,00
Razem			5 643,61

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy w Olsztynie

4.1.6 Powietrze atmosferyczne

4.1.6.1 Źródła zanieczyszczeń

W zależności od charakteru źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza emitowanych w skutek procesów naturalnych, jak i działalności człowieka rozróżnia się emisję: liniową, punktową i powierzchniową. W powiecie iławskim, jak i w całym województwie warmińsko-mazurskim dominuje emisja powierzchniowa, tj. emisja komunalna niska, pochodząca z domostw opalanych indywidualnie.

Emisja punktowa

Emisja punktowa to emisja z procesów przemysłowych i energetyki. Charakteryzuje się ona zorganizowanym sposobem emisji spalin. Według danych GUS w 2011 roku emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych funkcjonujących na terenie powiatu iławskiego wynosiła 56 874 Mg/rok, w tym zanieczyszczenia pyłowe stanowiły 53 Mg/rok. W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowy skład zanieczyszczeń powietrza.

Tabela 29. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011

	Jednostka	Emisja w 2011
Emisja zanieczyszczeń pyłowych		
Ogółem	Mg/rok	53
Ze spalania	Mg/rok	53
Emisja zanieczyszczeń gazowych		
Dwutlenek siarki	Mg/rok	217
Tlenki azotu	Mg/rok	98
Tlenek węgla	Mg/rok	95
Dwutlenek węgla	Mg/rok	56411
Ogółem	Mg/rok	56821
Ogółem bez dwutlenku węgla	Mg/rok	410

Źródło: GUS 2011 rok.

Na podstawie danych GUS emisja zanieczyszczeń gazowych na terenie powiatu stanowi 4,08% emisji z całego województwa, natomiast zanieczyszczenia pyłowe stanowią 4,5% emisji z terenu województwa.

Głównymi źródłami zorganizowanej emisji na terenie powiatu pozostają procesy energetycznego spalania paliw, przy nadal niewielkim udziale paliw ekologicznych. Prowadzone są jednak sukcesywnie działania zmierzające do zwiększenia udziału biopaliw np. drewna i materiałów drewnopochodnych, czy biomasy, w spalaniu w celach grzewczych, co wpłynęłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pyłów, SO₂ i CO₂. W czasie spalania biopaliw bilans emisji CO₂ powinien być zerowy. Zakłada się, iż w czasie spalania biomasy do atmosfery dostają się związki CO₂ w takiej ilości w jakiej dana roślina pobrała je za życia. Należy zaznaczyć, iż taka sytuacja będzie miała miejsce w przypadku wykorzystywania przystosowanej do tego rodzaju paliwa. Spalanie w kotłach, które nie są przystosowane do spalania biomasy może powodować wzrost zanieczyszczeń emitowanych w procesie spalania. Efekt zatem byłby odwrotny od zamierzonego.

Tabela 30. Zestawienia zużycia nośników energii pierwotnej w powiecie iławskim w 2011 roku

Nazwa nośnika	Zużycie (paliwa stałe i płynne [Mg], paliwa gazowe [m ³])	Przyjęta wartość opałowa [GJ/Mg, GJ/m ³]	GJ	Wykorzystana energia w ciągu roku [GWh]	%
węgiel	30782	27	831114	230,9	4,80
olej lekki	4195,75	42	176221,5	49	1,02
gaz ziemny wysokometanowy	1223773	0,031	37936,96	10,5	0,22
gaz ziemny zaazotowany	514987	0,024	12359,69	3,4	0,07
gaz płynny propan – butan	138,06	45	6212,7	1,7	0,04
drewno	13854,7	19	263239,3	73,1	1,52
olej opałowy	147,84	43000	6357120	1765,9	36,7
olej napędowy	224,18	43000	9639740	2677,7	55,64
SUMA				4812,2	

Źródło: Wojewódzki Bank Zanieczyszczeń Środowiska w Olsztynie

Zgodnie z Wojewódzkim Bankiem Zanieczyszczeń Środowiska w Olsztynie, spośród podmiotów korzystających ze środowiska zobowiązanych do wnoszenia opłat za emisję do powietrza na terenie powiatu iławskiego największe zużycie paliw kopalnianych w 2011 roku wykazały:

- Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Iławie,
- Lubawska Spółka Komunalna Sp. z o.o. w Lubawie,
- Przetwórnia Owoców i Warzyw Robert Kowalkowski w Lubawie,
- Gorzelnia Rolnicza Zygmunt Cichoń w Jawtach Wielkich gm. Susz,
- Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „ROLNIK” w Lubawie,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „WSPÓLNOTA” w Bałszycach, gm. Susz.

Istotnym źródłem emisji szkodliwych substancji do powietrza na terenie powiatu pozostaje także hodowla zwierząt. W wyniku działalności rolniczej, głównie związanej z hodowlą zwierząt, do powietrza uwalniane są związki zapachowe tzw. „odory”. Powstają one w wyniku rozkładu biomasy zarówno w przewodzie pokarmowym zwierząt, jak i w odchodach. Do odorów zaliczyć należy amoniak, siarkowodór, tle, sulfidy, aminy alifatyczne, fenole, ketony, estry i inne. Ich ilość jest zmienna, charakterystyczna dla danego gatunku zwierząt i charakterystyczna dla specyfiki prowadzenia procesu hodowli. Do powietrza trafiają również odory emitowane ze zbiorników na gnojowicę. Niewielką emisję pyłów powodują zbiorniki paszowe, a także drobniny kurzu (pyły drobne powstające w wyniku bytowania zwierząt w budynkach inwentarskich).

W znacznym stopniu na stan powietrza oddziałują równie procesy technologiczne, związane tutaj głównie z przemysłem drzewnym i rolno-spożywczym (mleczarskim). Prowadzone stopniowo w zakładach prace modernizacyjne pozwalają jednak na stałe zmniejszanie ich uciążliwości pod względem emisji zanieczyszczeń.

Emisja powierzchniowa

Głównym źródłem emisji powierzchniowej (tzw. niskiej emisji) są lokalne kotłownie i indywidualne paleniska domowe. Ze względu na to, że większość „niskich” źródeł ciepła zasilanych jest wciąż węglem słabej jakości, emisja ta ma decydujący wpływ na zanieczyszczenie powietrza w powiecie.

Emisja ta jest szczególnie uciążliwa przy zagęszczeniu zabudowy np.: na terenach zabudowy jednorodzinnej w miastach oraz zwartej zabudowy wiejskiej położonej w obniżeniach terenu (lub na terenach śródleśnych), gdzie zanieczyszczenia są akumulowane z powodu ograniczonego przewietrzania. Należy podkreślić, że sytuację pogarsza spalanie w indywidualnych (nieprzystosowanych) kotłach odpadów, szczególnie odpadów drewnianych z przemysłu meblarskiego, w których występują substancje chemiczne takie jak kleje, lakiery, utwardzacze itp. oraz odpadów plastikowych. Alternatywnym źródłem energii dla indywidualnych odbiorców powinna stać się energia słoneczna, która pozwoli na zaspokojenie indywidualnych potrzeb.

Na terenach miejskich posiadających miejską sieć ciepłowniczą rozwiązaniem optymalnym z punktu widzenia ochrony środowiska jest ograniczenie indywidualnych systemów ogrzewania, a co za tym idzie ograniczenie możliwości instalacji indywidualnych kotłów, które są prawie niemożliwe do kontroli. Stąd wniosek, że na tych obszarach najlepszym rozwiązaniem przynoszącym długoterminowe korzyści jest rozwój miejskiej sieci ciepłowniczej.

Dodatkowym działaniem powodującym zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą, co skutkuje zmniejszeniem emisji niskiej, będzie termomodernizacja zasobów budownictwa wielorodzinnego i budynków administracji i infrastruktury społecznej takich jak szkoły, ośrodki zdrowia itp. Dotychczasowe doświadczenia w realizacji programów oszczędności energii wskazują na duży potencjał możliwości obniżenia zużycia energii w budynkach mieszkalnych usługowych i użyteczności publicznej.

Emisja liniowa

Emisja liniowa to emisja pochodząca z ruchu komunikacyjnego. Obejmuje ona zarówno transport drogowy i kolejowy, jak i wodny (śródlądowy i morski). Największe zagrożenie dla środowiska naturalnego oraz zdrowia ludzi stwarza transport drogowy. Obszarami najbardziej narażonymi na emisję linową są tereny miejskie, gdzie często główne szlaki komunikacyjne prowadzą przez ich centra, powodując znaczne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. Istotny wpływ na wzrost emisji z transportu drogowego ma wzrost liczby pojazdów zarejestrowanych w ostatnich latach. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe takie jak tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory aromatyczne (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi.

Zanieczyszczenia związane z komunikacją drogową dotyczą głównie miasta Iławy, ale także mniejszych miast gminnych - Suszu, Lubawy, Kisielic i Zalewa oraz głównych dróg w powiecie. Zgodnie z informacjami uzyskanymi z GUS-u w 2011 roku w powiecie iławskim zarejestrowanych było 54 308 pojazdów samochodowych, tj. o 4,5% więcej niż w roku 2010 i o 8,6% więcej niż w roku 2009. Ilość ta z roku na rok wzrasta.

4.1.6.2 Jakość powietrza

W ramach monitoringu stanu powietrza WIOŚ w Olsztynie prowadzi regularne badania stanu powietrza. W 2009 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wydzielonych było 9 stref dla których dokonywano oceny jakości powietrza:

W związku ze zmianami w systemie pomiarowym jakości powietrza wynikającym bezpośrednio z pięcioletniej oceny jakości powietrza za lata 2005-2009, dokonanej na potrzeby transpozycji dyrektywy 2008/50/WE do prawa polskiego, nastąpiły zmiany w ilości stałych punktów pomiarowych, zakresu pomiarów i ilości stref w których dokonuje się oceny jakości powietrza. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wydzielono 3 strefy, dla których dokonuje się oceny jakości powietrza:

- miasto Olsztyn,
- miasto Elbląg,
- strefa warmińsko-mazurska.

Powiat iławski zlokalizowany jest w strefie warmińsko-mazurskiej. Strefa ta obejmuje następujące stacje monitoringu powietrza:

- automatyczna stacja monitoringu powietrza WIOŚ, zlokalizowana w Ostródzie przy ul. Chrobrego 3,
- automatyczna stacja monitoringu powietrza WIOŚ, zlokalizowana w Gołdapi przy ul. Jaćwieskiej,
- automatyczna stacja monitoringu powietrza WIOŚ, zlokalizowana w Mrągowie przy ul. Brzozowej,
- stacja kompleksowego monitoringu środowiska „Puszcze Borecka” w Diablej Górze eksploatowana przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie,
- automatyczna stacja monitoringu powietrza WIOŚ, zlokalizowana w Nidzicy przy ul. Traugutta.

Na podstawie danych pochodzących z pomiarów prowadzonych w ww. stacjach pomiarowych oraz w oparciu o dane zgromadzone w bazie JPOAT, WIOŚ w Olsztynie co roku dokonuje oceny stanu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w strefie warmińsko-mazurskiej.

Ocenę stanu czystości powietrza atmosferycznego dla strefy warmińsko-mazurskiej w 2011 roku przeprowadzono oddzielnie dla każdego zanieczyszczenia z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

1. ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla substancji: benzen, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon, tlenek węgla, pył PM10 oraz kadm, nikiel, ołów, arsen i benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM10. Dla obszarów ochrony uzdrowiskowej wprowadzono bardziej rygorystyczne kryteria oceny dla: NO₂, C₆H₆, CO.

2. ze względu na ochronę roślin dla substancji: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon.

Przyjęto następujące oznaczenie klas:

- A- jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych,
- B- jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- C- jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych.

Klasyfikacja wynikowa strefy dla każdego zanieczyszczenia odpowiada najmniej korzystnej spośród klasyfikacji uzyskanych wg parametrów dla danego zanieczyszczenia. Na podstawie klas wynikowych, każdej strefie przypisuje się jedną klasę łączną ze względu na ww. kryteria. Łączna klasa strefy odpowiada najmniej korzystnej klasie uzyskanej z klasyfikacji wg zanieczyszczeń.

W tabeli poniżej przedstawiono ocenę jakości powietrza w strefie warmińsko-mazurskiej w 2011r.

Tabela 31. Ocena jakości powietrza w strefie warmińsko-mazurskiej 2011r.

Klasa, wskaźnik zanieczyszczeń, dane dotyczące strefy warmińsko-mazurskiej	Kryterium ochrony zdrowia	Kryterium ochrony roślin	
Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy	SO ₂	A	A
	NO ₂ (NO _x)	A	A
	PM 10	C	-
	PM 2,5	A	-
	C ₆ H ₆	A	-
	CO	A	-
	O ₃	A	A
	As	A	-
	Cd	A	-
	Ni	A	-
	Pb	A	-
	benzo(a)piren	C	-
Klasa łączna strefy	C	A	
Kod strefy PL2803 Liczba mieszkańców 1124242 Powierzchnia strefy 24006km²			

Zródło: Ocena roczna jakości powietrza w woj. warmińsko-mazurskim za rok 2011

W 2011 roku stężenia zanieczyszczeń: SO₂, NO₂/NO_x, CO, pyłu PM_{2,5}, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu w pyle PM₁₀ oraz O₃ ze względu na ochronę zdrowia i roślin nie przekraczały wartości odpowiednio dopuszczalnych i docelowych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (aktualnie rozporządzenie to zostało uchylone rozporządzeniem z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031)). Wystąpiły przekroczenia wartości celu długoterminowego dla ozonu zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i roślin. Stężenia metali w pyle od kilku lat mieszczą się poniżej dolnych progów oszacowania.

W strefie warmińsko-mazurskiej wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnego PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyle PM₁₀. Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym. Przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu związane ze słabej jakości materiałem grzewczym spalany w zbyt niskiej temperaturze.

Stężenia średnioroczne dwutlenków siarki na stanowisku pomiarowym, położonym najbliżej względem powiatu iławskiego tj. w Ostródzie wynosiły 4,2 µg/m³, natomiast średnioroczne stężenia dwutlenków azotu wynosiły 16,4 µg/m³. Dopuszczalny poziom w powietrzu dla dwutlenku siarki wynosi 20 µg/m³, a dla dwutlenku azotu 40µg/m³ i 35µg/m³ w przypadku poziomów dopuszczalnych i docelowych dla obszaru ochrony uzdrowiskowej.

4.1.6.3 Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Zgodnie ze sprawozdaniem końcowym z realizacji „Programu Ekoenergetycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2005-2010” (październik 2011 r.) udział energii ze źródeł odnawialnych w pozyskaniu energii pierwotnej ogółem w 2010 roku w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 10,78%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominowały: biomasa ok. 10,12%, następnie energia wiatru ok. 0,39% i energia

wody ok. 0,23%. Pozostałe nośniki energii odnawialnej tj. energia słoneczna, geotermalna, pompy ciepła i fotowoltaika razem stanowiły ok. 0,04%.

Biomasa stała

Biomasa zdefiniowana została jako stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej i leśnej oraz przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także części pozostałych odpadów, które ulegają biodegradacji, oraz ziarna zbóż niespełniające wymagań jakościowych dla zbóż w zakupie interwencyjnym określonych w art. 7 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1272/2009 z dnia 11 grudnia 2009r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do zakupu i sprzedaży produktów rolnych w ramach interwencji publicznej (Dz. Urz. UE L 49 z 29.12.2009, str. 1, z późn. zm.) i ziarna zbóż, które nie podlegają zakupowi interwencyjnemu.

Wiele z dużych przedsiębiorstw na terenie powiatu iławskiego wykorzystuje biomasę jako nośnik energii, należą do nich:

- Energetyka Ciepła Sp. z o.o.
- MM Szynaka Living Sp. z o.o.
- SWEDWOOD POLAND Sp. z o.o.
- Lubawska Spółka Komunalna Sp. z o.o.
- Ciepłownia Miejska na w Kisielicach.

Biogaz

Jest to gaz pozyskiwany z biomasy w wyniku fermentacji beztlenowej, podczas której substancje organiczne rozkładane są przez bakterie do związków prostych. Efektywność fermentacji zależy od składu substancji poddanej fermentacji oraz temperatury.

Surowcem do produkcji biogazu mogą być prawie wszystkie organiczne odpady produkcji rolnej. Szczególnie przydatne ze względu na skład są odchody zwierzęce w postaci gnojowicy lub obornika.

Biogaz na terenie powiatu iławskiego jest pozyskiwany i spalany w instalacji zlokalizowanej przy oczyszczalni ścieków w Dziarnach. Ponadto planowana jest budowa biogazowni w miejscowości Kisielice, w sąsiedztwie kotłowni miejskiej w Kisielicach. W projektowanej biogazowni wykorzystywane będą głównie surowce roślinne.

Energia wiatru

Energia wiatru przekształcana jest w turbinach wiatrowych najpierw w energię mechaniczną, która następnie zamieniana jest na elektryczną. Dawniej wiatraki służyły do pompowania wody i melioracji pól, a ich oś obrotu była pozioma.

Wiatr jest czystym źródłem energii ponieważ nie emitującym żadnych zanieczyszczeń, jest ogólnodostępny. Zmienność wiatru nie ma większego wpływu na sieć energetyczną, o ile nie jest dominujący w produkcji energii.

Do największych instalacji wiatrowych należą następujące farmy wiatrowe:

- Łodygowo – Limża – Galinowo – o mocy 40,5 MW (gm. Kisielice),
- Łęgowo- Pławty Wielkie – o mocy 40 MW (gm. Kisielice),
- 4 elektrownie wiatrowe na terenie gm. wiejskiej Lubawa – o mocy 5 MW.

Na terenie powiatu iławskiego planowane są kolejne instalacje wykorzystujące energię wiatru, m. in.:

- 15 szt. wiatraków - przewidywana lokalizacja w miejscowości Jowity Wielkie, gm. Susz,
- 4 wiatraki – przewidywana lokalizacja w okolicach miejscowości Krzywiec, gm. Susz,

Energia wody

Energia wodna wykorzystywana jest głównie do wytwarzania energii elektrycznej za pośrednictwem turbiny wodnej połączonej z prądnicą. Elektrownie wodne buduje się najczęściej na terenach górzystych lub w miejscach gdzie jest możliwe piętrzenie wody. Czym wyższe spiętrzenie i większa masa przepływającej wody tym większą ilość energii elektrycznej jesteśmy w stanie wytworzyć.

Małe elektrownie wodne (MEW) dzieli się dodatkowo na:

- mikro elektrownie wodne,
- mini elektrownie wodne,
- małe elektrownie wodne.

Na terenie powiatu iławskiego funkcjonuje kilka małych elektrowni wodnych, do których zaliczyć należy:

- MEW w Dziarnówku na rzece Iławka o mocy 0,035 MW (gm. Iława),
- MEW w Gostycynie na rzece Liwa 0,018 MW (gm. Susz),
- MEW w Kołodziejkach (Kołodziejki-Pomierki) na rzece Gizela (gm. Lubawa).

Energia słoneczna

Gęstość promieniowania słonecznego w Polsce padającego na płaszczyznę poziomą waha się w granicach 950 - 1250 kWh/m² w ciągu roku. Województwo Warmińsko-Mazurskie znajduje się w rejonie, gdzie roczne sumy promieniowania słonecznego układają się na poziomie 900 – 950 kWh/m². Średnie nasłonecznienie wynosi około 1600 godzin na rok. Warunki nasłonecznienia w całym kraju rozkładają się bardzo różnie, mianowicie około 80% rocznej sumy przypada na 6 miesięcy czyli od początku kwietnia do końca września, gdzie czas świecenia słońca w lecie to około 16 godz/dzień, natomiast zimą czas ten skraca się do 8 godzin dziennie.³

Najbardziej powszechnym sposobem na wykorzystanie energii słonecznej są kolektory słoneczne. Są one urządzeniami służącymi do zmiany energii słonecznej na energię cieplną. Optymalnym rozwiązaniem jest połączenie kolektora poprzez zasobnik ciepłej wody użytkowej z kotłem gazowym lub pompą ciepła.

Energia słoneczna może być również przekształcona w energię elektryczną w procesie fotowoltaicznym. Ogniwa fotowoltaiczne wykorzystywane są przede wszystkim w systemach wolnostojących, montowanych na obszarach oddalonych od sieci elektrycznej.

W powiecie iławskim energia słoneczna wykorzystywana jest przede wszystkim na potrzeby indywidualnych gospodarstw domowych oraz obiektów usługowych, np. hoteli. Przykładem jest Zespół Hotelowy „Agro – Bał” s. c. w Bałszycach (gm. Susz), wyposażony w kolektory słoneczne o mocy 0,270 MWt.

Na terenie powiatu planowany jest montaż kolektorów słonecznych m.in. na budynkach użyteczności publicznej.

Energia geotermalna

Energia geotermalna wykorzystuje ciepło wewnętrzne Ziemi ogrzewając wody podziemne, które znajdując ujście wydostają się na powierzchnię jako ciepła woda lub para wodna (uzależnione jest to od bliskości kontaktu z magmą). Woda geotermiczna wykorzystywana jest bezpośrednio (doprowadzana systemem rur), bądź pośrednio (oddając ciepło chłodnej wodzie i pozostając w obiegu zamkniętym). W celu uznania wód podziemnych za odnawialne źródło energii muszą być spełnione odpowiednie warunki ich użytkowania, tj. woda po oddaniu ciepła musi w wtlaczana z powrotem, a tempo wydobycia i obniżania temperatury

³ Program ekoenergetyczny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2005-2010

zbiornika nie powinno przekraczać szybkości ponownego ogrzania się wody we wnętrzu ziemi. Taki warunek spełniony jest wyłącznie w przypadku wód o wysokiej temperaturze.

Wyróżnia się następujące rodzaje źródeł:

- niskotemperaturowe – mogą być wykorzystywane do podgrzewania ciepłej wody użytkowej bądź do ogrzewania całych budynków poprzez zastosowanie pomp ciepła,
- wysokotemperaturowe (gejzery z parą wodną) – za pośrednictwem specjalnych instalacji mogą posłużyć do produkcji energii elektrycznej.

Na terenie powiatu iławskiego nie zainstalowano ani jednej instalacji geotermalnej. Wynikać to może z faktu, iż obecny stan rozpoznania wód geotermalnych nie jest wystarczający dla określenia opłacalności inwestycji.

Pojedyncze pompy ciepła wykorzystywane są jedynie na potrzeby kilku prywatnych domów mieszkalnych

4.1.7 Hałas i promieniowanie

4.1.7.1 Hałas

Stan środowiska, ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem, określa się za pomocą tzw. klimatu akustycznego. Klimat akustyczny jest to zespół zjawisk akustycznych kształtowanych przede wszystkim przez źródła hałasu takie, jak :

- komunikacja samochodowa,
- zakłady: przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe, emitujące hałas na zewnątrz,
- obiekty użyteczności publicznej związane z hałaśliwą działalnością, np. stadiony, lokale rozrywkowe,
- transport dostawczy i komunalny, maszyny budowlane.

Podstawowym wskaźnikiem technicznym poziomu hałasu, jest tzw. równoważny poziom hałasu wyrażany w decybelach (dB).

Politykę Unii Europejskiej w dziedzinie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Przepisy te zostały uwzględnione w POŚ (art. 112). Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez :

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie powiatu iławskiego uciążliwości hałasowe związane z działalnością produkcyjną są stosunkowo niewielkie i mają charakter lokalny. Problemem pozostaje hałas w otoczeniu szlaków komunikacyjnych i torów kolejowych, szczególnie uciążliwy w rejonach zabudowy mieszkaniowej miejskiej.

W latach 2009-2012 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie przeprowadził 6 kontroli (problemowych, kompleksowych i interwencyjnych) w zakresie emisji hałasu w zakładach położonych na terenie powiatu iławskiego m.in. w Iławie, Suszu, Lubawie, Borecznie (gm. Zalewo). Tylko w jednym przypadku (zakład na terenie miasta Susz) stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu.

Większość bazy noclegowej znajdującej się na terenie powiatu iławskiego zlokalizowana jest wokół jezior. Istotnym czynnikiem kształtującym stan akustyczny środowiska na tych terenach jest ruch łodzi o napędzie motorowym.

Zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na niektórych zbiornikach wynika z rozporządzenia Nr 1 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 stycznia 2005r. w sprawie Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2005 r. Nr 7 poz. 146).

Wg rozporządzenia zabrania się:

- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych: części Jezioraka na północ od Wysp Kępy Rybackie, na Zatoce Widłąg oraz na Jez. Płaskim;
- łodzi z silnikiem spalinowym na innych jeziorach Parku oraz pozostałym akwenie Jezioraka poza oznaczonym szlakiem wodnym Iława-Siemiany, Iława-Kanał Elbląski, Iława-Zalewo;
- skuterów wodnych na wszystkich wodach Parku.

Obecnie trwają prace nad nowym planem ochrony, który będzie uwzględniał także plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Nowy plan będzie zawierał

- 1) cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji;
- 2) identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
- 3) wskazanie obszarów realizacji działań ochronnych;
- 4) określenie zakresu prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu;
- 5) wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów;
- 6) ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa.

4.1.7.2 Promieniowanie elektromagnetyczne

Najpowszechniej występującymi instalacjami będącymi źródłem pól elektromagnetycznych są linie elektroenergetyczne, instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, takie jak stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne. Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Pole elektromagnetyczne przy antenach telefonii komórkowej, mocowanych na kratownicowych masztach, występuje na przestrzeni kilkunastu metrów na poziomie zawieszenia anteny.

W ostatnich latach coraz częściej budowane są stacje bazowe telefonii komórkowej oraz przekaźniki radiowe. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny w czasie ich pracy. Moc promieniowania izotropowo jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz.

Źródłem pola elektromagnetycznego na terenie powiatu są:

- linie wysokiego i średniego napięcia związane z zaopatrzeniem ludności w energię elektryczną lub przesyłem energii elektrycznej,
- Główne Punkty Zasilania,
- maszty telefonii komórkowej.

Dopuszczalne poziomy pole elektromagnetyczne w środowisku oraz metody sprawdzania i wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych są określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883), natomiast rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645) określa sposób wyboru punktów pomiarowych, ich ilość na terenie województwa oraz sposób prezentacji wyników. Zgodnie z ww. rozporządzeniem wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz (dla miejsc dostępnych dla ludności) nie powinny przekraczać 7 [V/m].

W 2011 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie wykonał badania natężenia pól elektromagnetycznych w 45 punktach pomiarowych na terenie województwa

warmińsko-mazurskiego. Na terenie powiatu iławskiego zlokalizowane zostały 3 punkty pomiarowe. Wszystkie położone są w mieście Iława. W tabeli poniżej przedstawiono wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych uzyskanych w punktach pomiarowych na terenie miasta Iława.

Tabela 32. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w punktach pomiarowych w Iławie

Lokalizacja punktu pomiarowego	Współrzędne pionu pomiarowego		Wartość pomiaru wielkości fizycznej charakteryzującej promieniowanie elektromagnetyczne
	N	E	
Iława Ul. Grunwaldzka 3b	53°35'41,6"	19°34'10,4"	0,05 V/m
Iława Ul. Niepodległości 13	53°35'49,9"	19°33'42,0"	0,20 V/m
Iława Ul. Zielona 72	53°36'04,2"	19°35'01,1"	0,28 V/m

Źródło: Pomiary poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadzone w 2011 roku. (WIOŚ w Olsztynie)

W wyniku przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych. Zmierzone wielkości natężenia pola elektromagnetycznego stanowiły odpowiednio 0,7%, 2,8% i 4,0% wartości dopuszczalnej. Na podstawie przedstawionych pomiarów można stwierdzić, że wartości natężenia pola elektromagnetycznego są na niskim poziomie.

W najbliższych latach podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi. Zadania w zakresie badań pól elektromagnetycznych należą do WIOŚ i WSSE.

4.1.8 Awarie

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. Nr 58, poz. 535 z późn. zm.), na terenie powiatu iławskiego znajduje się jeden zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Jest to rozlewnia gazu płynnego „DRAGON” w Redakach, gm. Susz zaliczona do zakładów o dużym ryzyku. Na terenie powiatu nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku.

Zakład o dużym ryzyku i zakłady o zwiększonym ryzyku zgodnie z POŚ zobowiązane są do:

1. zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej (zakład o dużym ryzyku do komendanta wojewódzkiego PSP);
2. zgłoszenia do ww. organu istotnych zmian ilości lub rodzaju substancji niebezpiecznej albo jej charakterystyki fizyko-chemicznej, pożarowej i toksycznej, zmianę technologii lub profilu produkcji;
3. sporządzenia programu zapobiegania awariom, w którym przedstawia się system zarządzania zakładem gwarantujący ochronę ludzi i środowiska;
4. przedłożenia programu ww. organowi PSP i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.

Ponadto, prowadzący zakład o dużym ryzyku jest zobowiązany do:

1. wdrożenia i opracowania systemu bezpieczeństwa;
2. opracowania raportu o bezpieczeństwie;
3. opracowania wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego i jego okresowego przećwiczenia.

Szczególne obowiązki spoczywają na Zespole Kryzysowym powołanym przez Starostę, który koordynuje działania służb gminnych, policji i straży pożarnej w wypadkach awarii, określając m.in.: procedury działania w trakcie wystąpienia niebezpieczeństwa. Najważniejszym ogniwem działania jest Powiatowa Straż Pożarna, która posiada specjalistyczny sprzęt do usuwania niebezpiecznych substancji. Przy Państwowej Straży Pożarnej w Iławie działa Centrum Zarządzania Kryzysowego, usprawniające współdziałanie wszystkich służb w sytuacji zagrożenia. Ciągłe występują potrzeby w zakresie modernizacji sprzętu Powiatowej Straży Pożarnej, Starostwo Powiatowe w miarę możliwości będzie wspierało modernizację i rozbudowę potencjału Straży Pożarnej do zwalczania skutków poważnych awarii zagrażających życiu ludzi i środowisku.

4.2 SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

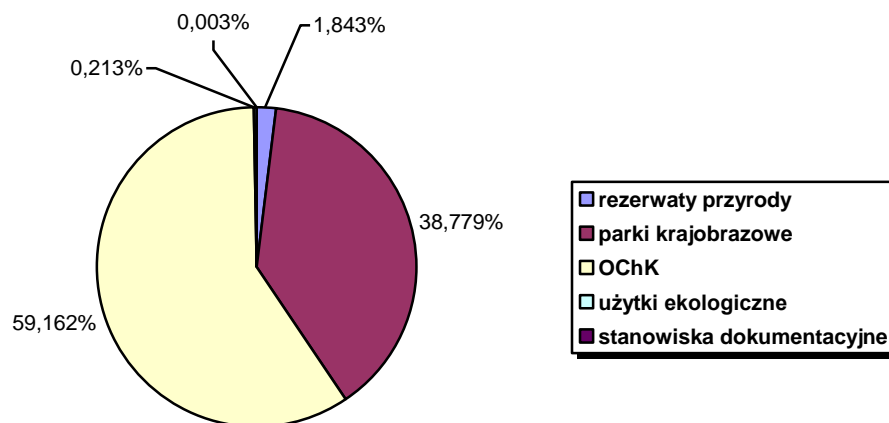
Obszary powiatu iławskiego, o najbogatszej różnorodności przyrodniczo-krajobrazowej objęto różnymi formami ochrony przyrody na mocy ustawy o ochronie przyrody.

Na terenie powiatu iławskiego znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Natura 2000:
 - SOO „Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051,
 - SOO „Dolina Drwęcy” PLH280001,
 - SOO „Jezioro Karaś” PLH280003,
 - SOO „Ostoja Iławska” PLH280053,
 - SOO „Ostoja Radomno” PLH280035,
 - OSO „Lasy Iławskie” PLB280005.
- Rezerваты przyrody:
 - jez. Gaudy (pow. 323,53 ha, gm. Susz),
 - jez. Czerwica (pow. 22,3 ha, gm. Susz i Iława),
 - jez. Karaś (pow. 815,48 ha, gm. Iława,
 - rzeka Drwęca (pow. 1888,27 ha, gm. Lubawa i Iława),
 - jez. Jasne (pow. 106,3 ha, gm. Iława),
- Parki krajobrazowe
 - Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich, gminy: Ostróda, Lubawa i Dąbrówno. Park zajmuje ponad 7151,2 ha, wraz z otuliną 14882,6 ha,
 - Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego, gminy: Iława, Zalewo, Susz. Park zajmuje 22638,1 ha, wraz z otuliną 16419,1 ha.
- Obszary chronionego krajobrazu:
 - Kanału Elbląskiego na terenie gmin Zalewo,
 - Pojezierza Iławskiego (część A i B) gmina Zalewo, Iława, Susz, miasto Iława,
 - Pojezierza Iławskiego –Wschód, gmina Zalewo,
 - Rzeki Liwy, gmina Susz,
 - Jeziora Goryńskiego w gminie Kisielice,
 - Doliny Dolnej Drwęcy, w gminach Iława, Lubawa i miastach Iława i Lubawa,
 - Doliny Rzeki Wel w gminie Lubawa i Iława,
 - Wzgórz Dylewskich gmina Lubawa,
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
 - Zwiniarz, gmina Lubawa.
- Użytki ekologiczne:
 - Czaplak, pow. 95,15 ha, gm. Zalewo,
 - Jezioro Łajskie, pow. 8,83 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Kociołek, pow. 0,36 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Plajtek Mały, pow. 4,02 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Plajtek Duży, pow. 9,45 ha, gm. Iława,
 - Jezioro Czarne, pow. 1,12 ha, gm. Iława.
- Stanowisko dokumentacyjne „Losy”, odkrywka kredy integracyjnej o pow. ok. 2 ha, gm. Lubawa,
- Pomniki przyrody – 162 pomników przyrody.
- Korytarze ekologiczne.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowi ok. 43% powierzchni powiatu iławskiego.

Rys. 17 Udział form ochrony przyrody na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011 r.

Największą powierzchnię powiatu iławskiego zajmują obszary chronionego krajobrazu – 59%, na drugiej pozycji znajdują się parki krajobrazowe – 39%, pozostałe formy ochrony przyrody (rezerваты, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne) stanowią 2%.

Tabela 33. Stopień pokrycia formami ochrony przyrody w poszczególnych gminach powiatu

Formy ochrony przyrody	Jednostka	Gmina miejska		Gmina wiejska		Gmina wiejsko-miejska		
		Iława	Lubawa	Iława	Lubawa	Susz	Zalewo	Kisielice
Rezerваты przyrody	ha	0	0	741,9	32,4	344,1	0	0
Parki krajobrazowe	ha	144,0	0	10 052,6	1126,8	5 343,1	6 865,0	0
OChK	ha	8,0	0	12 086,0	7 585,2	5 258,1	9 499,7	1 463,0
Użytki ekologiczne	ha	0	0	23,8	10,3	0	95,2	0
Stanowiska dokumentacyjne	ha	0	0	0	2	0	0	0
Pomniki przyrody	szt.	0	1	54	6	52	23	26
Stopień pokrycia formami ochrony przyrody		6,9%	0%	54%	37%	42,2%	64,8%	8,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011 r.

Tylko na terenie gminy miejskiej Lubawa nie zostały ustanowione wyżej wymienione formy ochrony przyrody. Najwyższym wskaźnikiem pokrycia formami prawnie chronionymi wykazuje się gmina wiejsko-miejska Zalewo – 64,8%, następnie gmina wiejska Iława – 54%, gmina wiejsko-miejska Susz – 42,2%, gmina wiejsko-miejska Lubawa – 37%. Najniższym wskaźnikiem pokrycia formami ochrony przyrody charakteryzuje się gmina miejska Iława – 6,9% oraz gmina wiejsko-miejska Kisielice 8,5%.

4.2.1 Obszary Natura 2000

Obszar Natura 2000 to obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalnej ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

- obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji, który w regionie biogeograficznym, do którego należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także może znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego. W przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty jest obszar w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, charakteryzujący się fizycznymi lub biologicznymi czynnikami istotnymi dla ich życia lub rozmnażania;
- obszar specjalnej ochrony ptaków – obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju;
- specjalny obszar ochrony siedlisk – obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków (ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody - tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.).

Na terenie powiatu występują 5 specjalnych obszarów ochrony siedlisk oraz 1 obszar specjalnej ochrony ptaków. Specjalne obszary ochrony siedlisk stanowią obszary mający znaczenie dla Wspólnoty. Poniżej opisano te obszary.

1. ALEJE POJEZIERZA IŁAWSKIEGO PLH280051

POWIERZCHNIA: 377,2 HA

Opis obszaru

Obszar "Aleje Pojezierza Iławskiego" obejmuje sieć alei przydrożnych i zadrzewień (w tym parków wiejskich) w krajobrazie rolniczym środkowej części Pojezierza Iławskiego, obejmującą - w świetle obecnej wiedzy - jedno z większych skupisk drzewa zasiedlonych przez pachnicę dębową *Osmoderma eremita* w skali Polski.

W skład obszaru "Aleje Pojezierza Iławskiego" wchodzi liczne otoczone alejami odcinki dróg gruntowych, w szczególności są to drogi łączące dawne majątki ziemskie w okolicach Kamieńca, Szymbarku i Gardzienia. Ponadto, ciągłość środowisk pachnicy jest zapewniona dzięki włączeniu alei w pasach drogowych dróg wojewódzkich nr 515, 520 i 521 oraz kilku odcinków dróg powiatowych. Aleje te występują zarówno przy gruntowych drogach śródpolnych, jak i asfaltowych. Najczęściej występującym gatunkiem drzewa w alejach jest lipa (w większości drobnolistna *Tilia cordata*), stanowiąca ok. 52% wszystkich drzew. Znaczny jest także udział jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior* (ok. 11%), klonu

zwyczajnego *Acer platanoides* (ok. 10%) i dębu szypułkowego *Quercus robur* (ok. 10%). Pozostałe gatunki stanowią łącznie 17% drzew. Większość poboczy przy drogach gruntowych w ciągu sezonu wegetacyjnego nie jest koszona, co sprawia, że w terenie zdominowanym przez grunty orne stanowią one ważne refugium bezkręgowców. Krzaczaste zarośla wzdłuż dróg stanowią ważne miejsca lęgowe dla ptaków (gąsiorek, jarzębatka). Jest to jedno z większych rozpoznanych stanowisk pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* w Polsce oraz innych gatunków owadów związanych z drzewami próchniejącymi i dziuplastymi.

Aleje Pojezierza Iławskiego oprócz walorów przyrodniczych mają duże znaczenie jako godne zachowania świadectwo historii. W Szymbarku znajdują się ruiny zamku biskupów pomezkańskich otoczone naturalistycznymi założeniami parkowymi o wyraźnie zaznaczonym układzie przestrzennym w formie alei i szpalerów z dużą ilością drzew starych. Niedaleko zamku rośnie sosnowa pomnikowa "Aleja Napoleońska", która liczy ok. 90 drzew o obwodach pni od 50 do 380 cm. Ruiny barokowego pałacu von Finckensteinów w Kamieńcu również otaczają założenia parkowe z czytelnymi jeszcze alejami i szpalerami starych drzew głównie lip, grabów, kasztanowców. Część alei jest pozostałością historycznej drogi Via Regia - szczególnie odcinki łączące dawne majątki ziemskie.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Sieć alei i zadrzewień na Pojezierzu Iławskim stanowi jedną z ważniejszych w skali kraju ostoi pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, gatunku priorytetowego wymienionego w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz znaczącą ostoją organizmów saproksylicznych, spośród których tylko chrząszcze były przedmiotem wstępnego rozpoznania. Odnotowano co najmniej 23 gatunków chrząszczy rzadkich w Polsce bądź uwzględnionych na krajowej liście gatunków zagrożonych, w tym 4 gatunków chronionych (oprócz pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, także ciótek matowy *Dorcus parallelipipedus*, tęgosz rdzawy *Elater ferrugineus* i kusak *Velleius dilatatus*).

Na podkreślenie zasługuje liczne występowanie na dwu stanowiskach tęgosza rdzawego *Elater ferrugineus*, największego krajowego przedstawiciela chrząszczy z rodziny sprężykowatych. Gatunek ten objęty jest ochroną gatunkową, a także został włączony do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt i znalazł się na czerwonej liście gatunków zagrożonych z kategorią VU. Larwa tęgosza zasiedla dziuple drzew, będąc wyspecjalizowanym drapieżnikiem polującym na duże larwy chrząszczy z rodziny Cetoniidae, w tym larwy pachnicy dębowej. Obecność *Elater ferrugineus* dowodzi, że populacja pachnicy jest na tym terenie liczna.

Próchnowiska w dziuplach drzew są wykorzystywane jako miejsca inkubacji jaj przez zaskrońce *Natrix natrix*. Bogata flora porostów nadrzewnych, wśród których notowano gatunki chronione tj. odnożyca jesionowa *Ramalina fraxinea* i mąkla tarniowa *Evernia prunasti*. Aleje mają także ważne znaczenie w kształtowaniu krajobrazu. Krzaczaste zarośla wzdłuż dróg stanowią ważne miejsca lęgowe dla dwu gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (gąsiorek *Lanius collurio*, jarzębatka *Sylvia nissoria*).

Zagrożenia

1. Wycinka zadrzewień, zwłaszcza podczas modernizacji dróg. Wybiórcze usuwanie pojedynczych starych okazów drzew, szczególnie istotnych dla pachnicy, uzasadniane względami poprawy bezpieczeństwa.
2. Zasolenie poboczy dróg spowodowane zimowym ich utrzymaniem, co powoduje stopniowe zamieranie drzew.
3. Intensyfikacja rolnictwa, wiążąca się z konsolidacją pól i likwidacją wszelkich zadrzewień. Niekontrolowana presja turystyczno-rekreacyjna, w tym presja osadnicza.

2. DOLINA DRWĘCY PLH280001

POWIERZCHNIA: 12 561,5 HA

Opis obszaru

SOOS Dolina Drwęcy znajdują się w województwie warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim. Obejmuje rzekę Drwęcę wraz z dopływami. Długość Drwęcy wg danych literaturowych określa się na 207,2 km. Dopływy ujęte w granicach Ostoi Dolina Drwęcy to: Grabiczek - 19,5km; Dylewka - 14,9km; Poburzanka - 3,5km; Gizela - 9,5km; Iławka - 7,6km; Wólka -6,6km; Wel - 14,6km. Całkowita powierzchnia zlewni rzeki Drwęcy wynosi 5 693 km².

SOOS Dolina Drwęcy obejmuje mezoregiony: Dolinę Drwęcy, Garb Lubawski, Pojezierze Brodnickie. Dolina Drwęcy pełniła funkcję płytkiej doliny marginalnej w subfazie krajeńsko-wąbrzeskiej i stanowiła drogę odpływu glacjafluwalnego z sandrów fazy pomorskiej. Piaski zakonserwowały bryły martwego lodu w rynnach z kujawsko - dobrzyńskiej subfazy zlodowacenia wiślańskiego, wytopione dopiero w holocenie już po pogłębieniu doliny, wskutek czego na jej tarasach pojawiły się jeziora i zagłębienia bezodpływowe. Dominujące formy rzeźby terenu to faliste moreny denne, ciągi moren czołowych, równiny sandrowe oraz rynnny polodowcowe. Znaczne urozmaicenie tego terenu stwarzają różnego kształtu obniżenia dochodzące do 40 m głębokości. Dna tych obniżen i rynien wypełniają wody jezior i torfowisk, niektóre z nich wykorzystują rzeki. Większość jezior zgrupowana jest w okolicach Iławy i Ostródy. W północnej części mezoregionu Garb Lubawski znajduje się fragment SOOS "Dolina Drwęca" obejmujący górny odcinek rzeki Drwęcy od jej źródeł do jeziora Drwęckiego, rzekę Grabiczek z jej dopływem Dylewką oraz górne odcinki rzek: Gizela wraz z dopływem Bałcynką i Poburzanka. Garb Lubawski położony pomiędzy Doliną Drwęcy (Pojezierze Iławskie) na północnym - zachodzie i Pojezierzem Olsztyńskim na północnym - wschodzie, a Równiną Urszulewską na południu. Stanowi łuk wzniesień morenowych z trzeciorzędowymi iłami w podłożu, przerywany obniżeniami.

Poniżej Pojezierza Iławskiego znajduje się mezoregion Pojezierza Brodnickiego, który jest kontynuacją lewostronnej granicy Doliny Drwęcy.

Powyżej Brodnicy rzeka płynie przełomowym odcinkiem w głębokiej na 50 m dolinie i wąskiej na 1-2 km koło Nowego Miasta Lubawskiego. Powyżej odcinka przełomowego dolina rozszerza się. Jest to region rolniczy. Obszar stanowiący mozaikę siedlisk z różnego typu zbiornikami wodnymi (jeziora, starorzecza), torfowiskami wysokimi i przejściowymi; lasami bukowymi, grądowymi, łągowymi i borami bagiennymi ekstensywnie użytkowanymi łąkami w dolinie rzeki, niżowymi nadrzecznymi zbiorowiskami okrajkowymi.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Bogactwo i różnorodność systemu przyrodniczego SOOS Dolina Drwęcy, jak i otoczenia, decyduje o jego wysokim potencjale ekologicznym. Drwęca wraz z dopływami jest ważnym korytarzem ekologicznym o znaczeniu nie tylko lokalnym, ale i krajowym. Należy ją traktować jako ekosystem przyrodniczy o znaczeniu ponadregionalnym.

Obszar ważny dla ochrony bogatej ichtiofauny i mozaiki siedlisk związanych z doliną rzeczną. Stwierdzono tu występowanie 22 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Sama Drwęca stanowi jedyny ichtiologiczny rezerwat na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Rzeka Drwęca i jej dorzecze objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych, zaś rzeka Wel jest wymieniana jako jeden z głównych cieków dorzecza Drwęcy o walorach kwalifikujących ją jako podstawowe tarlisko anadromicznych ryb wędrownych i siedlisko ryb prądolubnych, będących w sferze zainteresowania Unii Europejskiej.

Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich i poddanych ochronie związanych ze środowiskiem wodnym - występuje tu 27 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym 8 gatunków ryb. Spośród podanych 27 gatunków zwierząt 11 to ptaki objęte artykułem 4 Dyrektywy 79/409/EWG oraz wymienione w Załączniku II Dyrektywy 92/43/EWG - ich liczba jest niepełna i podana w oparciu o obserwacje poczynione podczas innych badań terenowych.

Dodatkowym atutem obszaru jest jego kształt, sprzyjający zachowaniu tras migracji i rozprzestrzeniania się wielu gatunków fauny i flory. Jest to korytarz ekologiczny między Doliną Wisły a Pojezierzem Mazurskim. Ponadto dorzecze rzeki Drwęcy powinno podlegać szczególnej ochronie, gdyż w jej dolnej części w Lubiczu znajduje się powierzchniowe ujęcie wody zaopatrujące miasto Toruń. Powinno to być dodatkowym argumentem za zachowaniem jej walorów przyrodniczych.

Tereny powiększenia obszaru w województwie kujawsko-pomorskim cechuje obecność dobrze zachowanych populacji *Ostericum palustre*, a także obecność bardzo dobrze wykształconego grądu, bogatego gatunkowo, z typowym drzewostanem.

Zagrożenia

1. Do najważniejszych zagrożeń należą: zanieczyszczenia wód, zmiany stosunków wodnych, zaniechanie użytkowania rolniczego terenu, niekontrolowana turystyka i kłusownictwo.

3. JEZIORO KARAS PLH280003

POWIERZCHNIA: 814,8 HA

Opis obszaru

Rozległy kompleks torfowiskowo-bagienny-jeziorny znajdujący się w schyłkowej fazie ewolucji jeziora. Zachodzi tu intensywny proces osadzania się materii organicznej pochodzącej z podwodnych łąk ramienicowych i rdestnicowych oraz z roślinności szuwarowej. Jednocześnie, na długim odcinku linii brzegowej, następuje dośrodkowo odgórne narastanie rozwodnionego pła szuwaru nerecznicowo-trzciniowego ku środkowym partiom jeziora. W niektórych częściach zbiornika tworzą się liczne wyspy typu szuwarowego i zaroślowo-szuwarowego, przyczyniając się z kolei do odśrodkowego zarastania akwenu. W rezultacie dość szybkiego łądowacenia jeziora, na stosunkowo niedużym obszarze występuje szeroka gama zbiorowisk będących stadiami pierwotnej sukcesji. Na omawianym terenie są to np. specyficzne minerotroficzne mszary, szuwarowe łądowe, zarośla łożowe, brzeziny i różne postaci olsów. Cechą szczególną roślinności torfowiskowej części rezerwatu jest jej w pełni naturalny charakter

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 3 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W jeziorze Karas doskonale zachowane są zespoły hydrofitów jeziornych, a wśród nich bardzo rzadkie zespoły ramienicowe. Spośród budujących je gatunków ramienic, 7 znajduje się w rejestrze czerwonej księgi glonów zagrożonych w Polsce. Na terenie rezerwatu proces łądowacenia przebiega stosunkowo szybko, a powstająca roślinność torfowiskowa obejmuje szeroką gamę typów fitocenozy zróżnicowanych w płaszczyźnie troficznej i dynamiczno-rozwojowej. Są one stadiami rozwojowymi kilku serii sukcesyjnych. W rezerwacie możemy obserwować powstawanie różnych typów lasu - od stadiów inicjalnych do postaci dojrzewających. Zbiorowiska wykazują bardzo wysoki stopień naturalności, a nawet szereg cech pierwotnych. Licznie reprezentowana jest tu grupa roślin

ginących i zagrożonych lokalnie. Występują tu 3 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Zagrożenia

1. Próby regulacji (obniżenie) poziomu wody w otoczeniu rezerwatu, kłusownictwo. Ostoja jest też pod wpływem zanieczyszczeń doprowadzanych rzeką Gać.

4. OSTOJA IŁAWSKA PLH280053

POWIERZCHNIA: 21 029,4 HA

Opis obszaru

Duży kompleks leśny (60% powierzchni zajmują drzewostany ponad 40-letnie), obejmujący także tereny bagiennie rozproszone po całym obszarze ostoi. Rzeźba terenu została ukształtowana w czasie zlodowacenia bałtyckiego (morena czołowa, rynny polodowcowe, sandry). Występuje tu 31 jezior, o zróżnicowanej wielkości (od 0,5 do 163 ha), reprezentujących wszystkie typy troficzne. Niektóre z nich mają urozmaiconą linię brzegową i liczne wysepki, jak np. jezioro Jeziorak, najdłuższe jezioro rynnowe w Polsce z największą śródlądową wyspą Wielka Żuława.

Na terenie ostoi dominują drzewostany bukowe i sosnowe. W bezodpływowych zagłębieniach terenu o wysokim poziomie wód gruntowych, rosną bory bagiennie i lasy olszowe. Obok leśnych, wodnych, bagiennych i torfowiskowych zbiorowisk roślinnych występują tu różnorodne zbiorowiska segetalne. Do ostoi zaliczono także małe, lecz cenne torfowisko przejściowe we wsi Mortąg (leżące w granicach województwa pomorskiego) ze względu na stanowiska lipiennika Loesela i sierpowca błyszczącego oraz dużą populację kruszczyka błotnego i kukułki szerokolistnej na tym terenie.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Ostoja ważna dla ochrony dobrze zachowanych siedlisk buczyny (pomorskiej i kwaśnej) na kresowych stanowiskach swojego zasięgu, a także dla grądów subatlantyckich. Liczne są tu także płaty łągów jesionowo olszowych, borów bagiennych oraz brzeziny bagiennych.

Ciekawostką jest występowanie płatów boru chrobotkowego na wyspie Czaplak, oraz zbiorowiska wierzby rokity występujące na sąsiadującym półwyspie. Obszar ważny dla ochrony bobra i wydry. Istotne populacje bezkręgowców w tym zalotki większej i pachnicy dębowej. Warto podkreślić bogatą florę roślin naczyniowych (790 taksonów) z licznymi gatunkami rzadkimi i ginącymi w skali Polski oraz gatunkami prawnie chronionymi (32). Na uwagę zasługuje liczne (ponad 500 egzemplarzy) stanowisko lipiennika *Loesela* nad jeziorem Łabędź, któremu towarzyszy sierpowiec błyszczący.

Zagrożenia

1. Wycinka starodrzewi w tym w pasach nadbrzeżnych, melioracje terenów podmokłych i bagiennych, zalesianie gruntów porolnych w sąsiedztwie, presja turystyczno-rekreacyjna w tym presja osadnicza.

5. OSTOJA RADOMNO PLH280035

POWIERZCHNIA: 929,4 HA

Opis obszaru

Ostoja Radomno położona jest w dużym i zwartym kompleksie leśnym (Nadleśnictwo Iława), dwa kilometry na południe od Iławy, w otoczeniu doliny Strugi Radomno, prawego dopływu

Drwęcy. W ostoi dominują zbiorowiska leśne w mozaice z jeziorami i zabagnieniami, położonymi w rynnach polodowcowych. Ostoja leży w północno-wschodniej części Pojezierza Brodnickiego, na południowym krańcu sandru iławskiego. Krajobrazowo teren jest zróżnicowany, występują tu pagórki i wzgórza morenowe z pojedynczymi kemami, jak i płaskie lub pofalowane sandry. Większość terenu pokrywają ubogie gleby rdzawe i bielcowe. Pierwsze utworzone są na utworach piaszczystych i gliniastopiaszczystych, drugie na piaskach luźnych wodnolodowcowych.

Niewielka Struga Radomno (ok. 2 m szerokości) przepływa przez jeziora Lonken (Łąckie, Brzozy) i Radomno. Fragmentami płynie równinami biogenicznymi, rozcinając osady wapienne (gytie). Na odcinkach głęboko wciętych jest zasilana licznymi wysiękami. Jeziora w ostoi rozdzielone są wyniesieniami i w większości należą do jezior eutroficznych – Radomno, Czerwone, Głębokie (Czyste), Zgniłek, Lonken. Są tu też śródleśne jeziora dystroficzne (polihumotroficzne), do których należą Kociołek, Miałkie (Głębokie) i jeziorka na wschód od Smolnik. Większość jezior jest użytkowana rybacko.

Wzdłuż Strugi Radomno, na północ od jeziora Radomno, rozciągają się przepływowe torfowiska niskie – mechowiska, jedne z najlepiej zachowanych w regionie. Ich geneza i trwanie związane są z zasilaniem wodami strugi, jak i licznymi wysiękami u podnóża stromych zboczy. W zbiorowiskach roślinnych zaznacza się duży udział gatunków źródliskowych. W śródleśnych zagłębieniach wytworzyły się torfowiska wysokie i przejściowe, w kompleksie z jeziorami dystroficznymi. Są tu mszary przygielkowe i kępkowo-dolinkowe, a także zbiorowiska z turzycą bagienną i bagnicą torfową.

W kompleksie leśnym dominują grądy (część północna, zachodnia i środkowa) albo bory mieszane. W rynnach polodowcowych spotyka się łągi lub olsy. Z grupy leśnych cennych siedlisk przyrodniczych, objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000, występują tu liczne grądy subatlantyckie (z dużym udziałem buka), kwaśne buczyny, a w licznych obniżeniach terenu – łągi jesionowo-olszowe, fragmenty podgórskich łągów jesionowych oraz bory i brzeziny bagiennie.

Na terenie ostoi obserwuje się liczne ptaki, część z nich zalatuje z pobliskiego rezerwatu przyrody Jezioro Karaś (objęty Konwencją Ramsar). Często można obserwować bielika, bociana białego i czarnego. Spośród ssaków stwierdzono występowanie bobra (liczne zgryzy bobrowe) i wydry.

Ostoja położona jest zaledwie 2 km od miasta Iława i prowadzi przez nią szlak turystyczny.

Charakterystycznym elementem kulturowym w ostoi jest pięknie położony, długi drewniany most łączący Ostrów (leśniczówka) ze wsią Radomno. W pobliżu na jeziorze jest wyspa, na której znajduje się grodzisko wczesnośredniowieczne.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Obszar ma duże walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe. Ostoja Radomno to obszar o dobrze zachowanych siedliskach Natura 2000. Zanotowano tu 12 siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG zajmujących 35% obszaru. Wyjątkowo dobrze zachowane jest mechowisko nad Strugą Radomno, jest ono duże powierzchniowo i nie ma śladów degradacji.

Ostoję cechuje wysoka bioróżnorodność. Zanotowano tu gatunki roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (lipiennik Loesela, sierpowiec błyszczący, bóbr, wydra, zalotka większa, czerwończyk nieparek, kumak nizinny, traszka grzebieniasta). Jest tu 18 gatunków roślin z czerwonych list: turzycy dwupienna *Carex dioica*, turzycy bagienna *Carex limosa*, wełnianka delikatna *Eriophorum gracile*, gwiazdnica grubolistna *Stellaria crassifolia* (rośliny naczyniowe), mszar nastroszony *Paludella squarrosa*, błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*, błyszczce włosowate *Tomenthypnum nitens*, torfowiec brunatny *Sphagnum fuscum*, nastroszka kędzierzawa *Ulotia crispa* i rzęśienica kutnerowata *Trichocolea*

tomentella. Duże populacje mają storczyki, w tym kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, listera jajowata *Listera ovata*, kukułka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii* i kukułka krwista w odmianie żółtej *Dactylorhiza incarnata subsp. ochroleuca*. Duże znaczenie ma stanowisko ostatniego gatunku, gdyż stanowi osobną placówkę położoną z dala od centrum rozmieszczenia na Pojezierzu Suwalsko-Augustowskim.

Zagrożenia

1. Do największych zagrożeń w ostoi należy eutrofizacja jezior, wskutek spływów nieczystości z przyległych miejscowości (poza ostoją). Zagroza to szczególnie utrzymaniu jezior znajdujących się w otwartym systemie rzecznojeziornym.
2. Położenie ostoi blisko miasta stanowi potencjalne zagrożenie w postaci niekontrolowanego rozwoju turystyki. Rozwój sieci osadniczej, a zwłaszcza intensyfikacja zagospodarowania turystycznego brzegów jezior, ciągle się nasila. Zwiększa to zaśmiecanie terenu, co szczególnie jest widoczne w miejscach łowisk wędkarskich.
3. Potencjalnym zagrożeniem może być zalanie mechowiska przez bobry (ślady żerowania), wskutek wahań poziomu wody i wysokiego jej piętrzenia, co sprzyja ekspansji zbiorowisk szuwarowych i wypieraniu niskoturzycowych mechowisk. Niektóre przejawy gospodarki leśnej, np. wycinanie starodrzewi i wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie lub ekologicznie, może również stanowić potencjalne zagrożenie dla naturalnych fitocenozy.

6. LASY IŁAWSKIE PLB280005

POWIERZCHNIA: 25 218,5 HA

Opis obszaru

Duży kompleks leśny (60% powierzchni zajmują drzewostany ponad 40-letnie), obejmujący także tereny bagienne rozproszone po całym obszarze. Rzeźba terenu została ukształtowana w czasie zlodowacenia bałtyckiego (morena czołowa, rynny polodowcowe i sandry). Występuje tu 31 jezior, o zróżnicowanej wielkości (od 0,5 do 163 ha), reprezentujących wszystkie typy troficzne. Niektóre z nich mają urozmaiconą linię brzegową i liczne wysepki, jak np. Jez. Jeziorak, najdłuższe jezioro w Polsce.

Na terenie ostoi dominują drzewostany bukowe i sosnowe. W bezodpływowych zagłębieniach terenu, o wysokim poziomie wód gruntowych, rosną bory bagienne i lasy olszowe. Obok leśnych, wodnych, bagiennych i torfowiskowych zbiorowisk roślinnych występują tu różnorodne zbiorowiska segetalne.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Ostoją ptasia o randze europejskiej E 16.

Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

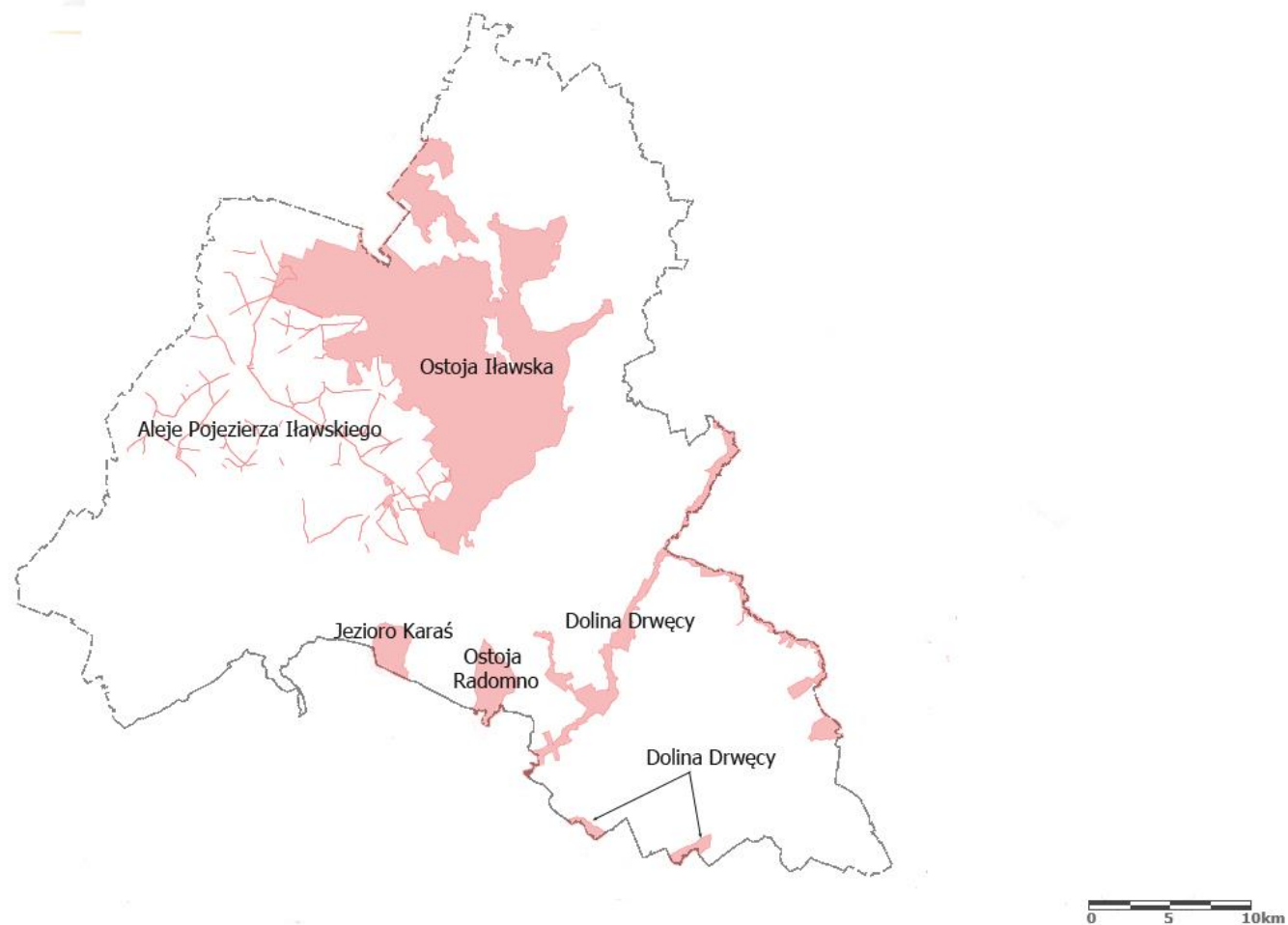
W okresie lęgowym obszar zasiedla rybołów (PCK) - co najmniej 2%-3% populacji krajowej (C6), bielik (PCK) - co najmniej 2% populacji krajowej (C6), gągoł - co najmniej 2% populacji krajowej (C3) oraz co najmniej 1% populacji krajowej (C3,C6) następujących gatunków ptaków: kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), podgorzałka (PCK), podróżniczek (PCK), trzmielojad; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występuje bocian czarny, orlik krzykliwy (PCK), żuraw, rybitwa czarna.

Ostoja ważna dla ochrony dobrze zachowanych siedlisk buczyny (pomorskiej i kwaśnej), zboczowych lasów klonowo-lipowych oraz grądu subatlantyckiego. Liczne są także płaty łągów jesionowo-olszowych. Obszar ważny dla ochrony bobra i wydry. Warto też podkreślić bogatą florę roślin naczyniowych (790 taksonów) z licznymi gatunkami rzadkimi i ginącymi w skali Polski oraz gatunkami prawnie chronionymi (32). Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.

Zagrożenia

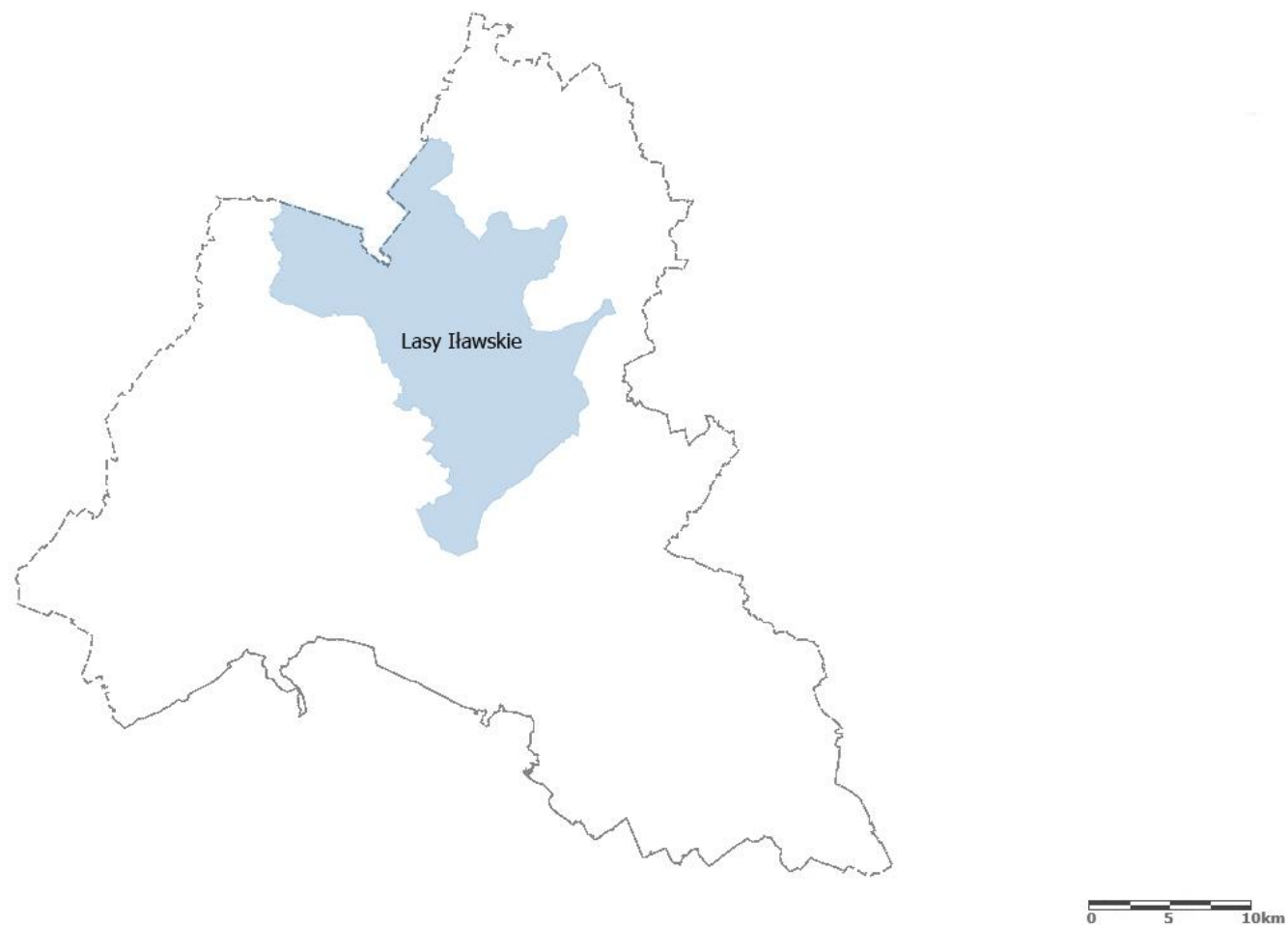
1. Wycinka starodrzewi, melioracje terenów podmokłych i bagiennych, niekontrolowana presja turystyczno-rekreacyjna, w tym presja osadnicza.

Rys. 18 Specjalne Obszary Ochrony położone na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Rys. 19 Obszary Specjalnej Ochrony położone na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

4.2.2 Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. - Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.). na terenie powiatu ustanowione zostały 3 rezerваты przyrody.

1. REZERWAT JASNE

Rezerwat „Jasne”, o całkowitej powierzchni 106,30 ha utworzony został w 1988 roku w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych oligotroficznego jeziora Jasne, dystroficznego jeziora Luba, torfowisk występujących w rynnie pojeziernej oraz otaczających je drzewostanów. Specyfiką rezerwatu jest istnienie obok siebie dwóch różnych ekosystemów: ubogiego w faunę i florę oligotroficznego jeziora Jasne oraz bogatego przyrodniczo dystroficznego jeziora Luba. Życie biologiczne w jeziorze Jasne ze względu na niską zawartość składników odżywczych oraz niskie pH wynoszące 4,3 jest wyjątkowo ubogie. Ogranicza się do kilku gatunków glonów i sinic, wąskiego pasa roślinności przybrzeżnej oraz kanibalistycznego okonia karłowego. Średnia głębokość jeziora Jasne wynosi 19,8 m. Zarastające jezioro Luba natomiast, zachwyca bogactwem florystycznym. Taflę jeziora porastają lilie wodne prezentujące się szczególnie atrakcyjnie w okresie kwitnienia. Okalające Lubę torfowiska porasta chroniona owadożerna rosiczka, czermień błotna, żurawina błotna, wełnianki, bobrek trójlistkowy i wiele innych.

Szczegółowe regulacje w stosunku do rezerwatu Jezioro Jasne zostały zawarte w § 4 Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 1 lipca 1988 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 21, poz. 192).

Zgodnie z powyższym Zarządzeniem w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

- 1) wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych
- 2) zmieniania stosunków wodnych, jeżeli taka zmiana mogłaby w sposób istotny naruszyć warunki ekologiczne,
- 3) zbierania ziół leczniczych i innych roślin, z wyjątkiem nasion na potrzeby odnowienia lasu,
- 4) niszczenia i uszkodzenia drzew i innych roślin,
- 5) pozyskiwania ściółki leśnej i pasania zwierząt gospodarskich,
- 6) niszczenia gleby, pozyskiwania kopalin i torfu,
- 7) zanieczyszczania wody i terenu, wzniesienia ognia oraz zakłócania ciszy,
- 8) stosowania wszelkich środków chemicznych,
- 9) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków,
- 10) umieszczania tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną rezerwatu,
- 11) wznoszenia budowli oraz zakładania i budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych,
- 12) kąpieli, uprawiania sportów wodnych i używania sprzętu pływającego, przebywania poza miejscami wyznaczonymi.

2. REZERWAT JEZIORO KARAS

Został utworzony w 1958r. jako rezerwat ornitofaunistyczny. Rezerwat tworzy się w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych zarastającego jeziora wraz z otaczającymi je bagnami jako miejsca lęgowego ptactwa wodnego i błotnego.

Rezerwat zajmuje obszar 815,48 ha. Jest to zarastające jezioro typu eutroficznego (max. gł. 2 m). Lustro wody o powierzchni 380 ha otoczone jest zamkniętym pierścieniem szuwarów, zarośli i podmokłych lasów, zajmujących łącznie 440 ha. Jezioro Karaś jest typowym obiektem do badań dynamiki biocenozy jeziornej, a szczególnie jej przechodzenie w biocenozę torfowiskową. Przeważa tu roślinności przybrzeżna typu szuwarowego, oprócz niej występują również zbiorowiska turzycowe oraz lasy olchowe. Jezioro jest dość płytkie, a dno jeziora porasta ramienica. Rezerwat został objęty Konwencją z Ramsar.

Szczegółowe regulacje w stosunku do rezerwatu Jezioro Karaś zostały zawarte w Zarządzeniu Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 12 kwietnia 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 42, poz. 243).

Zgodnie z powyższym Zarządzeniem w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

- 1) wycinania trzciny, sitowia i innej roślinności nadbrzeżnej i wodnej,
- 2) niszczenia gniazd, pobierania jaj i piskląt wszelkich gatunków ptactwa,
- 3) niszczenia lub uszkodzenia roślinności,
- 4) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt,
- 5) zbiór ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części,
- 6) pasania zwierząt gospodarskich,
- 7) zanieczyszczania wód i terenu rezerwatu oraz zakłócania ciszy,
- 8) uprawiania sportów wodnych i używania kąpieli,
- 9) umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem znaków związanych z ochroną terenu,
- 10) wznoszenie budowli, urządzeń sportowych, komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych,
- 11) przebywania na terenie rezerwatu poza miejscami specjalnie w tym celu wyznaczonymi przez konserwatora przyrody.

3. REZERWAT RZEKA DRWĘCA

Drwęca jest typową rzeką pojezierną. Na całej długości stanowi rezerwat wodny zwany "Rzeka Drwęca" powołany zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 lipca 1961 r. (Monitor Polski nr 71, poz. 302). Swoim zasięgiem obejmuje rzekę Drwęcę wraz z niektórymi odcinkami ich dopływów. Jest to najdłuższy rezerwat ichtiologiczny w Polsce o powierzchni chronionej 1344,87 ha. Dzięki występowaniu znacznych różnic poziomów pomiędzy Drwęcą i jej dopływami, posiadają one na wielu odcinkach charakter podgórski.

Rezerwat został utworzony w celu ochrony środowiska wodnego i bytujących w nim ryb, a w szczególności dla ochrony środowiska: pstrąga, łososia szlachetnego, troci, certy.

Zgodnie z powyższym Zarządzeniem w obszarze rezerwatu rzeki Drwęcy obowiązują następujące zakazy:

- 1) zanieczyszczania wody,
- 2) przegradzania rzek urządzeniami uniemożliwiającymi rybam swobodny przepływ,
- 3) połowu ryb urządzeniami stałymi,

- 4) odłowu łososia i troci jakimikolwiek narzędziami,
- 5) odłowu ryb, z wyjątkiem odłowu na jeziorach Ostrowin i Drwęckie oraz z wyjątkiem połowów wędkarskich dokonywanych przez członków Polskiego Związku Wędkarskiego,
- 6) niszczenia, usuwania oraz jakiegokolwiek eksploatacji roślinności wodnej,
- 7) wycinania drzew i krzewów, z wyjątkiem niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych i gospodarczych na warunkach ustalonych przez konserwatora przyrody,
- 8) wycinania trzciny, sitowia i innych roślin oraz koszenia trawy w pasie szerokości 5 m po obu stronach rzek i wokół jezior objętych ochroną.

4. REZERWAT GAUDY

Rezerwat „Jezioro Gaudy” - utworzony w 1957r. obejmuje jez. Gaudy oraz przylegające do jeziora od strony wschodniej bagna. Powierzchnia rezerwatu wynosi 332,53 ha. Powierzchnia jeziora wynosi 152 ha, długość 2,5 km, szerokość do 1 km, jego maksymalna głębokość wynosi 2 m, zaś dno pokrywa warstwa osadu o wielometrowej miąższości. Celem ochrony jest zachowanie miejsc lęgowych ptactwa wodno-błotnego oraz zespołów roślinności torfowiskowej.

Rezerwat „Jezioro Gaudy” znajduje się w obrębie Ostoi Ptaków o znaczeniu europejskim. Stwierdzono tu 124 gatunki ptaków. Aż 43 gatunki zostały wpisane na listę gatunków zagrożonych w skali Europy. Występują tu takie gatunki jak: bąk, podgorzałka, bocian czarny, bielik, orlik krzykliwy, kania czarna, krakwa, cyranka, żuraw, kropiatka, zielonka, wodnik, strumieniówka, świerszczak, podróżniczek, słowik szary. Jesienią na jeziorze gromadzi się do kilku tysięcy ptaków wodnych, które znajdują tu bezpieczne miejsce żerowania i odpoczynku. Okoliczne bagna są z kolei noclegowiskiem żurawi, które w latach 80. na jesiennych przelotach gromadziły się w liczbie 2000-3000 osobników. Aktualnie stada te nie przekraczają kilkuset osobników. W 1998 r. introdukowano bobry, które osiedliły się zarówno w rezerwacie, jak i na obrzeżach tworząc niewielkie rozlewiska. Rezerwat „Jezioro Gaudy” jest trudno dostępny ze względu na rozległe i niebezpieczne bagna. Taflę jeziora można zobaczyć jedynie od strony wsi Rudniki i Kamieniec⁴.

Rezerwat Jezioro Gaudy utworzono na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23.01.1957 roku (Monitor Polski nr 14 poz. 105) w celu ochrony naturalnej ostoi i miejsc lęgowych licznego ptactwa wodnego i błotnego oraz zespołów roślinności torfowiskowej.

Zgodnie z powyższym Zarządzeniem w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

1. łowienie ryb w okresie od 1 marca do 30 września,
2. wycinanie trzciny i sitowia oraz innej roślinności wodnej i błotnej,
3. niszczenie gniazd, podbieranie jaj i piskląt wszelkich gatunków ptactwa,
4. niszczenie lub uszkodzenie roślin,
5. wycinanie drzew i pobór użytków drzewnych, z wyjątkiem usuwania drzew martwych, wywrotów i złomów z pozostawieniem dziuplowatych starych drzew, przy czym związane z tym czynności powinny odbywać się w okresie zimy,
6. polowanie, chwywanie i zabijanie dziko żyjących zwierząt,
7. zanieczyszczanie wody i terenów rezerwatu oraz zakłócanie ciszy,

⁴ Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Susz.

8. umieszczanie tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem znaków związanych z ochroną terenu,
9. wznoszenie budowli, urządzeń komunikacyjnych, melioracyjnych i innych urządzeń technicznych,
10. przebywanie na terenie rezerwatu poza miejscami specjalnie w tym celu wyznaczonymi przez konserwatora przyrody.

5. REZERWAT CZERWICA

Rezerwat „Czerwica” - utworzony w 1957r. dla ochrony istniejącej od 1934r. kolonii kormorana czarnego. Kolonia istniała od 1934r. do 2010 r., kiedy to ptaki opuściły kolonię z przyczyn do tej pory niewyjaśnionej. W kolonii gniazdowały oprócz kormoranów czaple siwe. Powierzchnia rezerwatu wynosi 11,63 ha i obejmuje dwie wyspy oraz półwysep na północno-zachodnim brzegu jeziora Czerwica. Kormoran jest umieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, jako gatunek ocalały od wyginięcia. W rezerwacie doliczono się najwięcej 28 gniazd na starym pomnikowym buku, który obecnie jest już powalony. Najwięcej gniazd w kolonii tj. 932 było w 1955 r., a ok. 200 w 2009 r.

Od 2010 r. kormorany nie gniazdują w kolonii. Ochrona rezerwatowa istnieje nadal, ze względu na potencjalne miejsce gniazdowania tych ptaków.⁵

Rezerwat Jezioro Czerwica utworzono na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23.01.1957 roku (Monitor Polski nr 83 poz. 503) w celu ochrony naturalnej ostoi i miejsc lęgowych licznego ptactwa wodnego i błotnego oraz zespołów roślinności torfowiskowej.

Zgodnie z powyższym Zarządzeniem w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

1. wycinanie drzew i krzewów ora pobór użytków drzewnych, z wyjątkiem usuwania drzew martwych, złomów i wywrotów z pozostawieniem w ziemi karpiny; czynności te mogą być wykonywane wyłącznie od dnia 1 listopada do dnia 1 marca, z tym że w tym samym czasie materiał pozyskany zostanie usunięty poza granice rezerwatu,
2. zbieranie owoców i nasion z drzew i krzewów, ziół leczniczych oraz innych roślin i ich części,
3. polowanie, chwywanie, płoszenie i zabijanie dziko żyjących zwierząt,
4. niszczenie gniazd, wybieranie jaj i piskląt wszelkich gatunków ptaków,
5. pozyskiwanie ściółki leśnej, pasanie zwierząt gospodarskich oraz uszkodzanie gleby,
6. niszczenie lub uszkodzanie drzew i innych roślin,
7. rozpalanie ognisk, zanieczyszczanie terenu oraz zakłócanie ciszy,
8. umieszczanie tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem znaków związanych z ochroną terenu
9. wznoszenie budowli oraz zakładanie urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych,
10. łowienie ryb w jeziorze w okresie od dnia 15 kwietnia do dnia 31 maja,
11. przebywanie na terenie rezerwatu poza miejscami wyznaczonymi przez konserwatora przyrody.

⁵ Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Susz.

Rys. 20 Rezerваты przyrody położone na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

4.2.3 Parki krajobrazowe

Park krajobrazowy to obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju (ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody - Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.).

1. PARK KRAJOBRAZOWY POJEZIERZA IŁAWSKIEGO

Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego powstał w 1993 roku i obejmuje obszar o powierzchni 25.045 ha, w tym: 22.404,7 ha położony na terenie gmin: Iława (miasto), Iława, Zalewo i Susz w powiecie Iławskim, w województwie warmińsko-mazurskim oraz 2.640,3 ha w gminie Stary Dzierzgoń w powiecie Sztumskim, w województwie pomorskim.

W celu zabezpieczenia Parku przed zagrożeniami zewnętrznymi funkcjonuje otulina o powierzchni 16 419,1 ha, położona na terenie gmin: Iława (miasto), Iława, Zalewo i Susz w województwie warmińsko-mazurskim.

W wyniku analizy uwzględniającej walory przyrodnicze, znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności, stopień antropogenicznych przekształceń krajobrazu oraz funkcje ochronne dla innych obszarów Park Krajobrazowy został podzielony na 3 strefy:

Strefa R obejmującą najcenniejsze i najrzadsze elementy przyrody Parku warunkujące zachowanie bioróżnorodności gatunkowej i genetycznej, m.in. decydujące o międzynarodowej randze Parku jako ostoi ptaków. Pełni ona funkcje: otuliny rezerwatów, naukowo-dydaktycznej i w ograniczonym stopniu krajoznawcze.

Strefa P obejmującą tereny leśne o mniejszych lecz istnych wartościach przyrodniczych oraz tereny rolnicze stosunkowo słabo przekształcone, z bogatą mozaiką krajobrazu i dużym udziałem roślinności naturalnej, pełniące kluczową rolę dla zachowania środowiska przyrodniczego i stabilności ekologicznej Parku. Obszary znajdujące się w tej strefie obejmują:

- bazę żerowiskową dla szeregu ważnych gatunków zwierząt (m.in. bielika, rybołowa, orlika krzykliwego, kani czarnej i rudej oraz ptaków wodno-błotnych),
- miejsce rozrodu i bytowania wielu gatunków zwierząt (np. licznych gatunków płazów, w tym zagrożonego kumaka nizinnego) warunkujące zachowanie odpowiedniego potencjału genetycznego),
- obszar buforowy dla strefy R.

Strefa E obejmuje tereny ekologicznie istotne, jednak o już istniejącej większej antropopresji i większych przekształceniach krajobrazu.

Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego stanowi integralny, ważny element obszaru funkcjonalnego jakim są Zielone Płuca Polski. Sam park został również w swoich granicach zaliczony do obszaru „Natura 2000”. Zdecydowanie większa część Parku pokryta jest lasami (15.184 ha), ciągnącymi się w zachodniej części Parku od okolic Starego Dzierzgonia i Zalewa do Iławy. Na obszarze Parku znajduje się 31 akwenów, a w jego otulinie 12, o łącznej powierzchni 6.003 ha, z których 50 % powierzchni przypada na jeden z najbardziej interesujących hydrograficznie i przyrodniczo kompleksów wodnych w Polsce - kompleksie najdłuższego w Polsce jeziora Jeziorak (27,5 km). Do większych jezior w Parku należą: Płaskie, Ewingi, Rucewo Wielkie, Gaudy, Bądze, Januszewskie oraz urocze, leśne jeziora: Jasne, Kociołek, Urowiec, Głębokie, Plajtek.

Najcenniejsze fragmenty przyrody Parku objęte są ochroną rezerwatową. Istnieją tu 3 rezerваты przyrody:

- 1) „Czerwica” - utworzony w celu ochrony kolonii lęgowej kormorana czarnego;

- 2) „Gaudy” - chroni miejsca lęgowe ptaków wodno-błotnych oraz przylegające do jeziora zespołu roślinności torfowiskowej;
- 3) „Jasne” - ochronie podlega, unikalne w kraju jezioro oligotroficzne z bardzo czystą wodą, jezioro Luba oraz ciąg torfowisk.

W północnej części jeziora Jeziorak i przylegających do niego gruntów utworzono użytek ekologiczny "Czaplak" chroniący wyspę Czaplak z fragmentami boru chrobotkowego i zaroślami wierzby rokity oraz przybrzeżne zarośla lęgowe.

W granicach Parku są również liczne pomniki przyrody w postaci pojedynczych drzew (dęby, buki, cisy, jałowce, sosna) oraz malownicze aleje drzew z najbardziej znaną "Aleją Napoleońską" w Szymbarku składającą się z ponad 200-letnich sosen. (www.parkiwim.samorzady.pl).

Cele ochronne i zakazy na terenie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego zostały ujęte w rozporządzeniu Nr 37 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego w części dotyczącej województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. z 2005 r. Woj. Warm.-Maz. Nr 140, poz. 1649) zmienionym rozporządzeniem Nr 35 z dnia 24 czerwca 2006 r. (Dz. Urz. z 2006 r. Woj. Warm.-Maz. Nr 86, poz. 1472).

W rozporządzeniu ustalono następujące szczególne cele ochrony w Parku:

1) wartości przyrodniczych:

- a) kształtowanie mozaiki krajobrazu rolniczego z licznymi zakrzaczeniami, zadrzewieniami i zabagnieniami,
- b) zachowanie pozostałości dużych kompleksów leśnych, bogactwa szaty roślinnej obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych,
- c) renaturalizacja terenów zabagnionych i brzegów jezior.

2) wartości historycznych i kulturowych:

- a) zachowanie swoistego charakteru zabudowy wiejskiej,
- b) zachowanie tradycyjnej funkcji wsi oraz rozwój rękodzielnictwa ludowego.

3) walorów krajobrazowych.

- a) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego.

Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia w Parku Krajobrazowym Pojezierza Iławskiego wprowadza się następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.);
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 10) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 11) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 7, nie dotyczy terenów dla których w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, istnieją obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 11, nie dotyczy szlaków żeglownych w rozumieniu ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2001 r., Nr 5, poz. 43 z późn. zm) oraz toru wodnego prostopadle łączącego ten szlak z Siemianami.

2. PARK KRAJOBRAZOWY WZGÓRZ DYLEWSKICH

Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich został utworzony 4 stycznia 1994 roku na mocy rozporządzenia Nr 4 Wojewody Olsztyńskiego, w celu zachowania wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych, walorów krajobrazowych i widokowych, naukowo-poznawczych i dydaktycznych obszaru Wzgórz Dylewskich. Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich, obejmuje obszar o powierzchni 7151,2 ha, położony na terenie gmin Ostróda, Dąbrówno, Grunwald, powiatu ostródzkiego oraz gminy Lubawa powiatu iławskiego w województwie warmińsko -mazurskim. W celu zabezpieczenia Parku przed zagrożeniami zewnętrznymi funkcjonuje otulina o powierzchni 14.882,6 ha. Ponad połowa powierzchni Parku pokryta jest lasami (3 519 ha, lesistość 52%), następnie użytkami rolnymi (39%).

Najcenniejsze fragmenty przyrody Parku objęte są ochroną rezerwatową. Istnieją tu 3 rezerваты przyrody m.in. rzeka Drwęca oraz 3 użytki ekologiczne. Na terenie Parku i otuliny utworzono 22 pomniki przyrody ożywionej. Należą do nich drzewa i grupy drzew oraz głązy

Cele ochronne i zakazy na terenie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich zostały ujęte w rozporządzeniu Nr 39 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2005 r., Nr 140, poz. 1651).

Ustala się następujące szczególne cele ochrony Parku dotyczące ochrony:

1) wartości przyrodniczych:

- a) kształtowanie mozaiki krajobrazu rolniczego z licznymi zakrzaczeniami, zadrzewieniami i zabagnieniami,
- b) zachowanie pozostałości dużych kompleksów leśnych, bogactwa szaty roślinnej obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych;

2) wartości historycznych i kulturowych:

- a) zachowanie swoistego charakteru zabudowy wiejskiej,
- b) zachowanie tradycyjnej funkcji wsi.

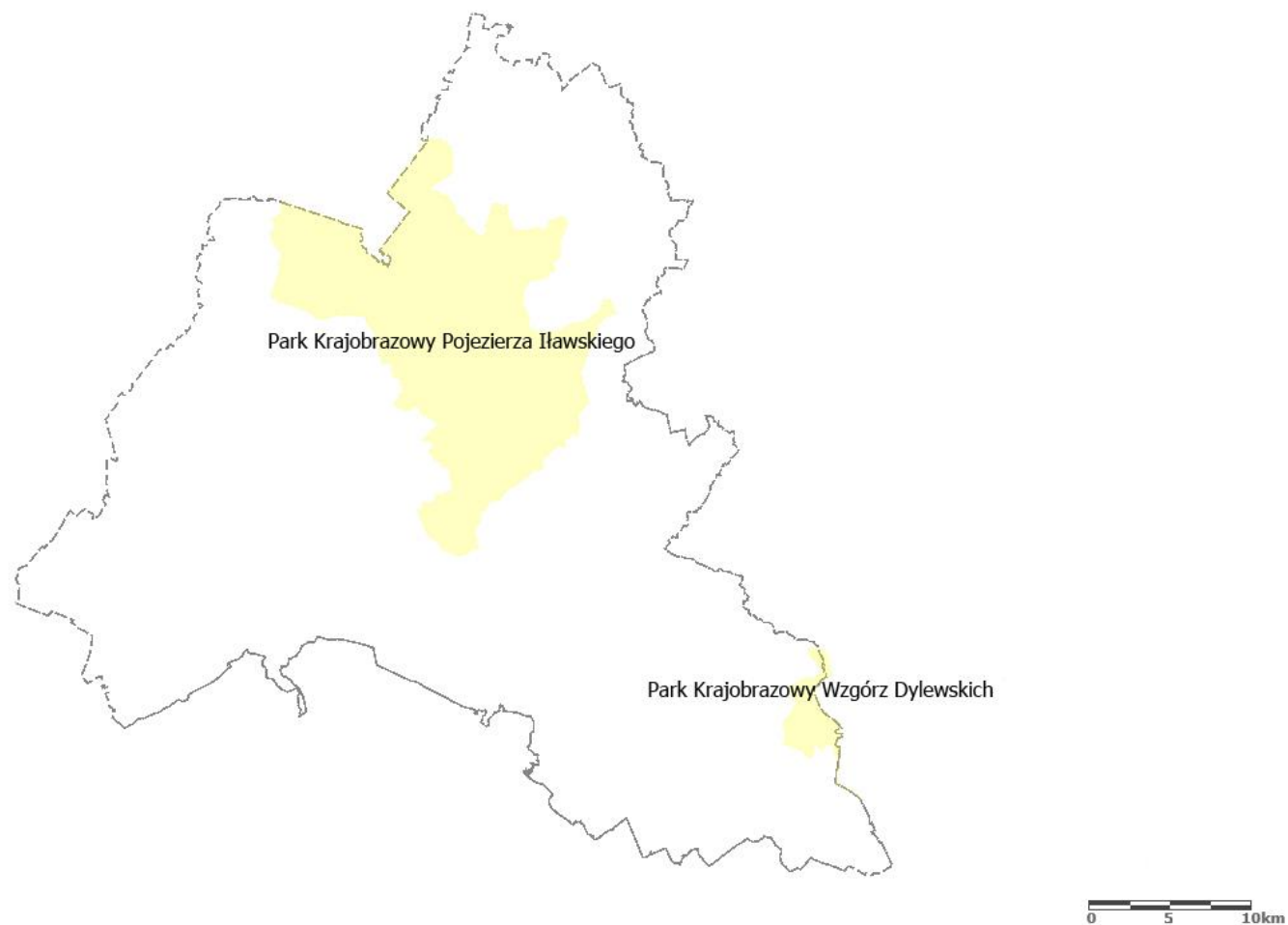
3) walorów krajobrazowych:

- a) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego.

Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia w Parku Krajobrazowym Wzgórz Dylewskich wprowadza się następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno - błotnych;
- 8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 9) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 10) organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

Rys. 21 Parki krajobrazowe położone na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

4.2.4 Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody - Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.).

Na terenie powiatu iławskiego znajduje się 8 obszarów chronionego krajobrazu.

1. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU KANAŁU ELBLĄSKIEGO

Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego został wyznaczony na mocy uchwały Nr VII/127/11 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2011r., Nr 74 poz. 1296) zmienionym uchwałą Nr XXIV/488/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 lutego 2013 r. zmieniające (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2013r., poz. 1292).

Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego zajmuje powierzchnię 30.143,4 ha. Położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie elbląskim na terenie gmin: Rychliki, Pasłęk, w powiecie ostródzkim na terenie gmin: Małdyty, Miłomłyn, Morąg, Ostróda i miasta Ostróda, w powiecie iławskim na terenie gminy Zalewo.

2. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU POJEZIERZA IŁAWSKIEGO (CZĘŚĆ A I B)

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego (część A) został ustanowiony na mocy rozporządzenia Nr 31 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego (część A i część B) (Dz. Urz. z 2008 r. Woj. Warm.-Maz. Nr 71, poz. 1357).

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego część A i część B obejmują powierzchnię 13.031,7 ha (w tym „część A” – 9.785,7 ha i „część B” – 3.262,5 ha) położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gmin: Zalewo, Susz, Iława i miasta Iława.

3. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINY DOLNEJ DRWĘCY

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy został ustanowiony na mocy rozporządzenia nr 50 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 2 lipca 2008 r. Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2008r., Nr 108, poz. 1832).

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy zajmuje powierzchnię 17.472,4 ha. Położony jest w województwie warmińsko - mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gmin: Lubawa, Iława i miasta Iława, w powiecie nowomiejskim na terenie gmin: Kurzętnik, Nowe Miasto Lubawskie i miasta Nowe Miasto Lubawskie.

4. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU POJEZIERZA IŁAWSKIEGO – WSCHÓD

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego – Wschód został ustanowiony na mocy rozporządzenia nr 48 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 2 lipca 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego – Wschód (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2008r., Nr 108, poz. 1830).

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego - Wschód zajmuje powierzchnię 2.062,5 ha. Położony jest w województwie warmińsko - mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gminy Zalewo.

5. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU RZEKI LIWY

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy został ustanowiony na mocy uchwały Nr XII/204/11 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2011r., Nr 200, poz. 2897).

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy zajmuje powierzchnię 1933,5 ha. Położony jest w województwie warmińsko - mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gminy Susz.

6. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU JEZIORA GORYŃSKIEGO

Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego został ustanowiony na mocy rozporządzenia nr 26 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2008r., Nr 70, poz. 1342).

Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego zajmuje powierzchnię 1.463,0 ha. Położony jest w województwie warmińsko - mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gminy Kisielice:

7. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINY RZEKI WEL

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel został ustanowiony na mocy rozporządzenia nr 144 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2008r., Nr 178, poz. 2626).

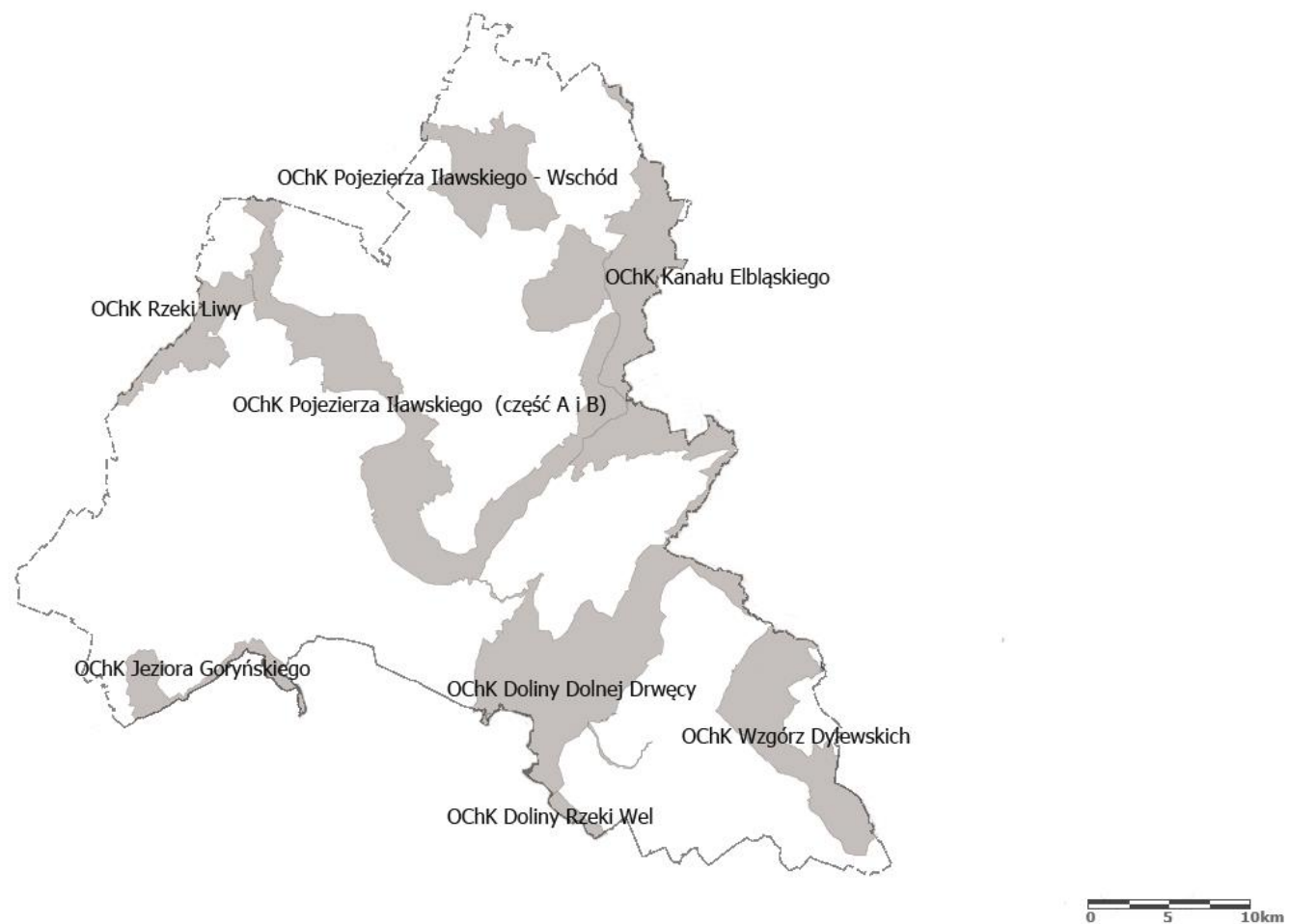
Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel zajmuje powierzchnię 5.254,1 ha. Położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie nowomiejskim w gminach: Nowe Miasto Lubawskie i Grodziczno, w powiecie iławskim na terenie gmin: Iława i Lubawa.

8. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU WZGÓRZ DYLEWKICH

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich został ustanowiony na mocy rozporządzenia nr 113 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz z 2008r., Nr 176, poz. 2581).

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich zajmuje powierzchnię 14.483,2 ha. Położony jest w województwie warmińsko - mazurskim, w powiecie ostródzkim na terenie gmin: Ostróda, Grunwald, Dąbrówno, Ostróda, i miasta Ostróda, w powiecie iławskim na terenie gminy Lubawa, w powiecie Nowe Miasto Lubawskie na terenie gminy Grodziczno.

Rys. 22 Obszary chronionego krajobrazu położone na terenie powiatu iławskiego

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

4.2.5 Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przechowywania (ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2013 r, poz. 627 z późn. zm.).

Na terenie powiatu iławskiego 6 użytków ekologicznych.

1. „Jezioro Łajskie”

Został powołany rozporządzeniem Nr 40 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Łajskie” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 105, poz. 1673). Użytek ekologiczny zajmuje powierzchnię 8,83 ha, położony jest na terenie gminy Iława, na południe od miasta Iława, przy trakcie kolejowym Gdańsk-Warszawa.

Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego, jest zachowanie jeziora oligotroficznego, które stanowi korzystny biotop dla wielu gatunków roślin chronionych i ptaków.

2. „Jezioro Kociołek”

Został powołany rozporządzeniem Nr 62 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Kociołek” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 105, poz. 1695). Użytek ekologiczny stanowi obszar śródleśnego jeziora Kociołek o powierzchni 0,36 ha położony na terenie gminy Iława.

Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego, jest zachowanie ostoi wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.

3. „Jezioro Plajtek Mały”

Został powołany rozporządzeniem Nr 64 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Plajtek Mały” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 105, poz. 1697). Użytek ekologiczny stanowi obszar śródleśnego jeziora o powierzchni 4,02 ha położony na terenie gminy Iława.

Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego, jest zachowanie ostoi wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.

4. „Jezioro Plajtek Duży”

Został powołany rozporządzeniem Nr 63 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Plajtek Duży” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 105, poz. 1696). Użytek ekologiczny stanowi obszar śródleśnego jeziora o powierzchni 9,45 ha położony na terenie gminy Iława.

Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego, jest zachowanie ostoi wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.

5. „Jezioro Czarne”

Został powołany rozporządzeniem Nr 33 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Czarne” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 105, poz. 1666). Użytek ekologiczny stanowi obszar śródleśnego jeziora o powierzchni 1,12 ha położony na terenie gminy Iława.

Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego, jest zachowanie ostoi wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.

6. „Czaplak”

Został powołany rozporządzeniem Nr 31 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Czaplak" (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1664)

Użytek ekologiczny zajmuje powierzchnię 95,15 ha. Położony jest na terenie gminy Zalewo. Przedmiotem ochrony jest las borealny oraz łąg; ostoja wielu rzadkich i zagrożonych zwierząt i roślin

4.2.6 Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Na terenie powiatu iławskiego ustanowiono jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Położony jest on na terenie gminy Lubawa i częściowo na terenie gminy Grodziczno i obejmuje jezioro Zwiniarz i okolice o powierzchni ok. 151 ha. Zespół ten został ustanowiony na mocy rozporządzenia Nr 17 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo - krajobrazowego Jeziora Zwiniarz (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2007 r. Nr 93, poz. 1390) zmienione rozporządzeniem Nr 39 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 18 grudnia 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2007 r. Nr 201, poz. 2599).

Szczególnym celem ochrony zespołu przyrodniczo-krajobrazowego jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów otwartych otaczających jezioro Zwiniarz.

Rys. 23 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Zwiniarz

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

4.2.7 Stanowiska dokumentacyjne

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt (ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2013 r, poz. 627 z późn. zm.).

Na terenie powiatu znajduje się jedno stanowisko dokumentacyjne ustanowione na mocy rozporządzenia nr 166 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 1 grudnia 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Olszt. z 1993 Nr 1 poz. 4). Przedmiotem ochrony jest wyrobisko kredy pojeziernej o wymiarach 100x200 m na działce nr 440/2 obręb Złotowo.

5 CELE I PRIORYTETY EKOLOGICZNE PROGRAMU

Obszary priorytetowe i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w Programie ochrony środowiska dla powiatu iławskiego muszą pozostawać w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym, w tym przypadku jest to „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018” oraz z „Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

Możliwość osiągnięcia zaplanowanych celów będzie możliwa dzięki realizacji zaproponowanych zadań ekologicznych. Realizacja tych zadań przyczyni się w przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu iławskiego. W harmonogramie realizacji przedsięwzięć umieszczono następujące zadania planowane do realizacji w latach 2013-2016.

6 HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Cele i kierunki działań	Termin realizacji	Podmioty realizujące	Źródła finansowania
Priorytet I. Doskonalenie działań systemowych			
Cel 1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategicznych programach rozwoju powiatu i gmin.	2013-2016 zadanie ciągłe	Jednostki samorządu terytorialnego, służby planistyczne	Środki własne
Cel. 2. Rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska przede wszystkim w zakresie ochrony wód powierzchniowych.	2013-2016 zadanie ciągłe	RDOŚ, WIOŚ, jednostki samorządu terytorialnego	Środki własne, fundusze celowe i UE
Cel 3. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska: - doskonalenie systemu udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie przez organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli, a także inne podmioty powołane do wykonywania zadań publicznych dotyczących środowiska i jego ochrony, - wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska, - zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych w gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska, - rozwój współpracy z mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie.	2013-2016 zadanie ciągłe	Jednostki samorządu terytorialnego, RDOŚ, organizacje pozarządowe	Środki własne, fundusze celowe i UE
Cel 4. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku: - prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji oraz podmiotów gospodarczych, - wzmocnienie kadrowe i aparaturowe organów inspekcyjnych, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych.	2013-2016 zadanie ciągłe	Jednostki samorządu terytorialnego, RDOŚ, WIOŚ, Policja, Państwowa Straż Pożarna, WSSE	Środki własne, fundusze celowe i UE
Cel 5. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym, przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego w powiecie, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, poprzez: - uwzględnienie w studiach oraz planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko, - wdrażanie koncepcji korytarzy ekologicznych i zasad ochrony krajobrazu kulturowego.	2013-2016 zadanie ciągłe	Jednostki samorządu terytorialnego, RDOŚ, służby planistyczne	Środki własne

Cele i kierunki działań	Termin realizacji	Podmioty realizujące	Źródła finansowania
<p>Cel 6. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w regionie oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych, - prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców, - organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych, - popularyzację wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet, - wspieranie działalności edukacyjnej, ekologicznych organizacji pozarządowych, Lasów Państwowych, parku krajobrazowego. - wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji i informacji ekologicznej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, w tym tzw. „zielonych szkół”. - rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, muzeów przyrodniczych. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Jednostki samorządu terytorialnego, RDOŚ, Zespół Parków Krajobrazowych, organizacje pozarządowe, RDLP</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
Priorytet II. Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych			
<p>Cel 1. Rozwój form ochrony przyrody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie, po uprzedniej weryfikacji aktualnego stanu, form ochrony przyrody w województwie, w tym istniejących rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, - wspieranie powiększania i powoływania nowych form ochrony przyrody . 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>RDOŚ, Jednostki samorządu terytorialnego, Zespół Parków Krajobrazowych</p>	<p>Środki własne, Budżet Państwa</p>
<p>Cel 2. Zapewnienie integralności przyrodniczej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie, utrzymanie i właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym, - budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych, - zapewnienie ciągłości morfologicznej rzek, ze szczególnym uwzględnieniem tras migracji ryb, - zapewnienie ochrony i renaturalizacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>RDOŚ, RZGW, użytkownicy gruntów, GDDKiA, jednostki samorządu terytorialnego, ZMiUW, Zespół Parków Krajobrazowych</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Cel 3. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania, - powstrzymywanie sukcesji i ograniczanie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej, - zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>ARiMR, ODR, Zespół Parków Krajobrazowych, właściciele gruntów</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Cele i kierunki działań	Termin realizacji	Podmioty realizujące	Źródła finansowania
<p>Cel 4. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie miejskim:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych w miastach, jako obszarów rekreacji i ostoi przyrodniczych, - wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych. 	2013-2016 zadanie ciągłe	Samorządy gminne, służby komunalne	Środki własne, fundusze celowe i UE
<p>Cel 5. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe poprzez wieloaspektową analizę potencjalnych oddziaływań i określanie warunków lokalizacji nowych inwestycji.</p>	2013-2016 zadanie ciągłe	Jednostki samorządu terytorialnego, służby planistyczne	Środki własne
<p>Cel 6. Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych.</p>	2013-2016 zadanie ciągłe	RDLP, właściciele gruntów, zarząd powiatu	Środki własne, fundusze celowe i UE
<p>Cel 7. Utrzymanie odpowiedniej kondycji lasów, poprzez prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej.</p>	2013-2016 zadanie ciągłe	RDLP, właściciele gruntów	Środki własne, fundusze celowe i UE
<p>Cel 8. Ochrona przed deficytem wody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki, - utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, - utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych, - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych przeznaczonych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody. - budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody, - ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych. 	2013-2016 zadanie ciągłe	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne, właściciele gruntów, służby komunalne	Środki własne, fundusze celowe i UE
<p>Cel 9. Ochrona przed powodzią:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla rzek wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego wykonanie precyzyjnych mapach zagrożenia powodziowego, - uwzględnienie granic przedstawionych na mapach zagrożenia powodziowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 	2013-2016 zadanie ciągłe	Zarząd powiatu, RZGW, ZMiUW	Środki własne, fundusze celowe i UE
<p>Cel 10. Ochrona zasobów wód podziemnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikacja i weryfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie, - ustanowienie stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie, - likwidacja nieczynnych ujęć wody, 	2013-2016 zadanie ciągłe	Państwowa Służba Hydrogeologiczna, RZGW, właściciele ujęć, samorządy, Państwowy Instytut Geologiczny, WIOŚ	Środki własne, fundusze celowe i UE

Cele i kierunki działań	Termin realizacji	Podmioty realizujące	Źródła finansowania
<p>Cel 11. Ochrona powierzchni ziemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego, - przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, - zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, - promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza, IUNG, zarząd powiatu, właściciele i użytkownicy gruntów, ODR, ARiMR, Zespół Parków Krajobrazowych</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Cel 12. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni, - kontrola w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Zarząd województwa, samorządy gminne i powiatowe, PIG</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Cel 13. Ochrona klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej, - zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>RDOŚ, jednostki samorządu terytorialnego, WIOŚ</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Priorytet III. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego</p>			
<p>Cel 1. Poprawa jakości powietrza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • likwidację lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowę sieci ciepłowniczej, • zamianę kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne, • instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza, • rozbudowę sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej), • zmniejszanie zapotrzebowania na energię poprzez dokonywanie termomodernizacji budynków, - Ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • promocję korzystania z publicznych środków transportu, • poprawę jakości dróg i organizacji ruchu kołowego. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Jednostki samorządu terytorialnego, służby komunalne, WIOŚ, właściciele budynków, zakłady przemysłowe, PGNiG, GDDKiA</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Cel 2. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.</p>	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Samorządy gminne,</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Hławskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020

Cele i kierunki działań	Termin realizacji	Podmioty realizujące	Źródła finansowania
<p>Cel 3. Poprawa jakości wód poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz rozbudowę sieci kanalizacyjnych, - budowę systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociągowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych, oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami, - wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowę systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych, - uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju, - utrzymywanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczanie zabudowy strefy brzegowej wód. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Samorządy gminne, służby komunalne, RZGW, właściciele gruntów</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Cel 4. Doskonalenie gospodarki odpadami poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska - segregację i selektywną zbiórkę odpadów, - utrzymanie i rozwój sprawnego systemu zbierania wraków samochodów i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, - zintensyfikowanie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie oraz wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Samorządy gminne, służby komunalne, WIOŚ</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>
<p>Cel 5. Ograniczenie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych przez np. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień, budowę ekranów akustycznych, - wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu), - stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych, wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu., - budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>samorządy gminne, służby komunalne, GDDKiA,</p>	<p>Budżet Państwa, fundusze celowe i UE Środki własne,</p>
<p>Cel 6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja programu usuwania azbestu, - prowadzenie szkoleń dotyczących odpowiedzialnego stosowania chemikaliów, ich obrotu, postępowania z odpadami, - propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku), - doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizowania awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii. 	<p>2013-2016 zadanie ciągłe</p>	<p>Jednostki samorządu terytorialnego, WIOŚ</p>	<p>Środki własne, fundusze celowe i UE</p>

7 OCENA REALIZACJI PROGRAMU

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

Zasady funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska oraz zadania Inspekcji Ochrony Środowiska określają przepisy ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Działalność państwowego monitoringu środowiska koordynują organy Inspekcji Ochrony Środowiska: Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.

Prawo ochrony środowiska i Prawo wodne wzmocniły system monitoringu poprzez zdefiniowanie zasad rządzących monitoringiem oraz wskazanie organów administracji i jednostek zobowiązanych do przeprowadzenia badań wybranych elementów środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Państwowy monitoring środowiska, realizowany w sieciach krajowych i regionalnych (wojewódzkich i międzywojewódzkich), obejmuje uzyskiwanie na podstawie badań monitoringowych, informacji w zakresie:

- stanu czystości powietrza,
- jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- jakości gleby i ziemi,
- hałasu,
- promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych,
- stanu zasobów środowiska, w tym lasów,
- rodzajów i ilości substancji wprowadzanych do środowiska:
 - emitowanych do powietrza,
 - wprowadzanych do wód, gleby i ziemi,
 - wytworzonych odpadów oraz sposobów gospodarowania odpadami.

Oprócz cyklicznie przeprowadzanych badań monitoringowych, państwowy monitoring zbiera dane o środowisku na podstawie, między innymi:

- pomiarów dokonywanych przez organy administracji, ustawowo zobowiązanych do wykonywania badań monitoringowych,
- danych zbieranych w ramach statystyki publicznej,
- pomiarów stanu środowiska, wielkości i rodzajów emisji i ich ewidencji, do przeprowadzenia których są zobowiązane podmioty korzystające ze środowiska (prowadzący instalację i użytkownicy urządzeń).

Głównym koordynatorem realizacji „Programu Ochrony Środowiska” będzie Zarząd Powiatu, który jako organ wykonawczy powiatu, zobligowany jest ustawowo do wykonywania zadań na terenie powiatu w zakresie ochrony środowiska.

Realizacja Programu będzie wymagała współdziałania z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, Wojewodą i podległymi mu służbami, jednostkami gospodarczymi i społecznymi, które posiadają odpowiednie kompetencje, określone w przepisach prawnych, a także pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Zgodnie z wymogiem art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, Zarząd Powiatu powinien co 2 lata dokonywać oceny realizacji programu i przygotowywać raporty z wykonania zadań, zawartych w Programie. Raporty te powinny być przedstawione Radzie Powiatu. Pierwsza ocena realizacji niniejszego Programu powinna obejmować okres 2013-2014r., a druga 2015-2016r.

Ocena realizacji Programu powinna zawierać:

- kontrolę wykonania zadań, określonych w harmonogramie realizacji Programu,
- ocenę realizacji celów i działań określonych w Programie, opartą na wskaźnikach charakteryzujących stan środowiska.

Niniejszy Program i zawarte w nim cele i działania, będzie wymagał aktualizacji co 4 lata. Jest to zgodne z zapisem art. 17 ust. 1 i art. 14 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, który mówi, że programy powinny być sporządzane na 4 lata, z uwzględnieniem działań w perspektywie na kolejne 4 lata. Tak więc, w roku 2015 powinny być podjęte prace nad nowelizacją Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018, z uwzględnieniem perspektywy do 2022r.

Przy nowelizacji Programu powinny być wykorzystane wyniki przeprowadzonych ocen realizacji niniejszego Programu oraz uwzględnione uwarunkowania wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

Ocena realizacji Programu powinna być przeprowadzona w oparciu o podstawowe wskaźniki obrazujące stan środowiska i dokonujące się w nim zmiany. Wskaźniki te zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 34. Wskaźniki monitorowania programu

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2011 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
Zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych powiatu	% powierzchni obszarów powiatu objętych prawna ochroną przyrody	%	42,9	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
	Liczba rezerwatów przyrody	szt.	5	
	Liczba pomników przyrody	szt.	162	
	Liczba użytków ekologicznych	szt.	6	
Zwiększenie lesistości powiatu	Stosunek powierzchni zalesionych i zadrzewionych do całkowitej powierzchni powiatu	%	26,5	Starostwo, Nadleśnictwo
Jakość gleb na poziomie wymaganych standardów	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w stosunku do powierzchni przebadanych użytków rolnych	%	51	Okr. St. Chem.-Rol.
Poprawa jakości i ochrona powierzchni ziemi	Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w kierunku rolnym lub leśnym	szt.	3	Starostwo
Zwiększenie stopnia zwodociągowania powiatu	Stosunek liczby mieszkańców podłączonych do wodociągów do całej liczby mieszkańców powiatu	%	97,4	Urzędy Gmin, Urząd Statystyczny
Zwiększenie stopnia skanalizowania powiatu	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogólnej	%	63,5	
Dobry stan wód	% JCWP rzek o dobrym stanie	udział [%] w ogólnej ilości JCWP rzek	37%	WIOŚ
	% JCWP jezior o dobrym stanie	udział [%] w ogólnej ilości JCWP jezior	50%	WIOŚ

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2011 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
	Ładunek zanieczyszczeń w ściekach komunalnych i przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi	kg/rok	Ścieki komunalne BZT ₅ – 23.056 ChZT – 168.254 Zawiesina ogólna – 23.232 Azot ogólny – 32.425 Fosfor ogólny – 3.254 Ścieki przemysłowe BZT ₅ – 18 ChZT – 52 Zawiesina ogólna – 31 Azot ogólny – 7 Fosfor ogólny - 1	GUS
Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów	Ilość wytworzonych odpadów innych niż niebezpieczne	Mg/r.	53.380,37	WIOŚ, Urząd Marszałkowski, Urząd Statystyczny
	Ilość odpadów innych niż niebezpieczne poddanych odzyskowi		10.471,06	
	Ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych		2.994,542	
	Ilość odpadów niebezpiecznych poddanych odzyskowi		446,978	
	Ilość zebranych odpadów komunalnych		19.229,80	
Poprawa jakości i ochrona powietrza	Emisja zanieczyszczeń z największych zakładów powiatu	Mg	Pył – 53 SO ₂ – 217 NO _x – 98	Starostwo, Urząd Marszałkowski, GUS, WIOŚ
Dobry klimat akustyczny	Ilość jezior objętych strefami ciszy	szt.	43 (wszystkie w granicach PKPI zgodnie z rozporządzeniem wojewody)	Starostwo, Zespół Parków Krajobrazowych w Jerzwałdzie
Poziomy pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych	Zmniejszenie powierzchni terenów o przekroczonych dopuszczalnych poziomach pól elektromagnetycznych		Nie stwierdzono przekroczeń	WIOŚ
Zapewnienie redukcji emisji gazów cieplarnianych	Emisja gazów cieplarnianych	Mg/rok	CO ₂ – 56.411	Urząd Marszałkowski, GUS
Zmniejszenie zużycia wody podziemnej do celów przemysłowych	Wodochłonność produkcji	m ³ zużytej na cele przemysłowe wody/mln zł	494,8 m ³ /mln zł	Urząd Statystyczny

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2011 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
		produkcji sprzedanej przemysłu		
Zmniejszenie odpadowości produkcji	Odpadowość produkcji	Mg wytworzonych przez zakłady produkcyjne odpadów/mln zł produkcji sprzedanej przemysłu	53,2 Mg/mln zł	Urząd Statystyczny
Dalsze zwiększania udziału OZE w bilansie zużycia nośników energii	Udział odnawialnych źródeł energii	Biogaz	0,44 MWel	Samorządy gminne, starostwo
		Energia wiatru	85,5 MW	
		Energia wody	0,53 MW	
		Energia słoneczna	0,27 MW	
Skuteczna edukacja ekologiczna	Szkolenia i akcje edukacyjne	szt.	14	starostwo, samorządy gminne, Nadleśnictwa

8 NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Niezbędnym elementem „Programu ochrony środowiska ...” jest wskazanie finansowania wdrożenia Programu poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

W latach 2008-2011 wydatki na zadania związane z ochroną środowiska przedstawiały się następująco:

Tabela 35. Wydatki na zadania związane z ochroną środowiska w latach 2008-2011 w powiecie iławskim

Lp.	Zadanie	Wydatki w tys. zł			
		2008	2009	2010	2011
1.	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	0	0	0	0
2.	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	6.606,8	4.037,8	3.902,3	4.238,7
3.	Gospodarka odpadami	1.639,9	253,8	626,9	2.605,9

Szacunkowe, sumaryczne zapotrzebowanie na środki finansowe, związane z realizacją „Programu ...” przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36 Zapotrzebowanie na środki finansowe, związane z realizacją programu w latach 2013-2016

Lp.	Zadanie	Szacunkowy koszt całkowity	Źródła finansowania		
			Środki własne	Krajowe fundusze ekologiczne	Fundusze europejskie
			[tys. zł]		
1.	gospodarka wodno-ściekowa	42.000	10.500	10.500	21.000
2.	gospodarka odpadami	57.700	14.425	14.425	28.850
3.	ochrona powietrza	138.000	34.500	34.500	69.000
4.	ochrona przyrody, zapobieganie poważnym awariom, monitoring, edukacja ekologiczna, ochrona przed hałasem	144.000	36.000	36.000	72.000
	Razem	381.700	95.425	95.425	190.850

Źródło: opracowanie własne na podstawie budżetów gmin.

Należy stwierdzić, że coraz większą rolę zaczynają odgrywać środki z funduszy europejskich, co wiąże się ze znaczną poprawą ich pozyskiwania przez potencjalnych beneficjentów. Absorpcja środków unijnych powinna być priorytetem w działaniach na rzecz środowiska. Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska mogą pochodzić z następujących źródeł:

1. fundusze europejskie, w tym :
 - Fundusz Spójności (FS),
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
 - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW),
 - Europejski Fundusz Rybacki (EFR).
2. instrumenty finansowe, wspierające politykę ochrony środowiska Wspólnoty, w tym :
 - Program Life+,

3. europejskie mechanizmy finansowe, w tym :
 - Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
4. krajowe fundusze ekologiczne, w tym :
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - powiatowe i gminne środki przeznaczane na ochronę środowiska.
5. kredyty bankowe,
6. instrumenty rynkowe, w tym środki pochodzące z handlu uprawnieniami do emisji,
7. środki JST,
8. budżet państwa,
9. środki własne inwestorów.

Do Programów realizowanych na poziomie krajowym należą:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ) - finansowany ze środków EFRR oraz Funduszu Spójności,
2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) - finansowany ze środków EFRR,
3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) - finansowany ze środków EFS,
4. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) - finansowany ze środków EFRR.

Do programów realizowanych na poziomie regionalnym są zaliczane Regionalne Programy Operacyjne (RPO) oraz Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PO EWT), finansowane ze środków EFRR. W województwie warmińsko-mazurskim Zarząd Województwa opracował Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

W sposób komplementarny z ww. Programami, zadania ekologiczne będą mogły być wspierane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

9 Spis rysunków

Rys. 1 Relacje Powiatowego programu ochrony środowiska do innych programów	4
Rys. 2 Położenie powiatu iławskiego na tle województwa	6
Rys. 3 Gminy Powiatu Iławskiego	7
Rys. 4 Udział powierzchni zajmowanej przez poszczególne gminy w całkowitej powierzchni powiatu iławskiego	7
Rys. 5 Struktura użytkowania gruntów w powiecie iławskim	8
Rys. 6 Udział mieszkańców poszczególnych gmin w całkowitej liczbie ludności powiatu	8
Rys. 7 Gęstość zaludnienie poszczególnych gmin powiatu iławskiego	9
Rys. 8 Położenie fizyczno – geograficzne powiatu iławskiego	10
Rys. 9. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o numerze 40.	55
Rys. 10. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o numerze 32.	56
Rys. 11. Występowanie użytkowych poziomów wodonośnych w rejonie dolnej Wisły (Z. Kordalski 2005)	57
Rys. 12 Udział powierzchni gruntów leśnych w ogólnej powierzchni poszczególnych gmin	65
Rys. 13 Struktura własności gruntów zalesionych w latach 2008 - 2011 r.	66
Rys. 14 Struktura gatunkowa kompleksów leśnych powiatu iławskiego	67
Rys. 15 Podział użytków rolnych w stosunku do zajmowanej powierzchni przez poszczególne rodzaje gruntów	71
Rys. 16 Udział poszczególnych klas gruntów w całkowitej powierzchni gruntów ornych z podziałem na gminy	72
Rys. 17 Udział form ochrony przyrody na terenie powiatu iławskiego	101
Rys. 18 Specjalne Obszary Ochrony położone na terenie powiatu iławskiego	110
Rys. 19 Obszary Specjalnej Ochrony położone na terenie powiatu iławskiego	111
Rys. 20 Rezerваты przyrody położone na terenie powiatu iławskiego	116
Rys. 21 Parki krajobrazowe położone na terenie powiatu iławskiego	121
Rys. 22 Obszary chronionego krajobrazu położone na terenie powiatu iławskiego	124
Rys. 23 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Zwiniarz	127

10 Spis tabel

Tabela 1. Stopień realizacja celów i działań postawionych w Programie Ochrony Środowiska na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016.	27
Tabela 2. Scalone części wód powierzchniowych występujące na terenie powiatu iławskiego.	38
Tabela 3. Jednolite części wód powierzchniowych (rzeki) występujące na terenie powiatu iławskiego.	39
Tabela 4. Jednolite części wód powierzchniowych (jeziora) występujące na terenie powiatu iławskiego.	43
Tabela 5. Sposób oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.....	50
Tabela 6. Ocena stanu JCWP występujących na terenie powiatu iławskiego.....	50
Tabela 7. Ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi w powiecie iławskim w 2011r.	53
Tabela 8. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych i przemysłowych wprowadzanych do wód lub do ziemi w powiecie iławskim w 2011r.	54
Tabela 9. Orientacyjny zakres tła hydrochemicznego wód podziemnych Pojezierza Iławskiego.	59
Tabela 10. Ujęcia komunalne na terenie powiatu iławskiego.....	61
Tabela 11. Stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu iławskiego	64
Tabela 12. Komunalne oczyszczalnie ścieków w powiecie iławskim.....	64
Tabela 13. Struktura własnościowa gruntów leśnych	65
Tabela 14. Złoża surowców mineralnych w powiecie iławskim.....	68
Tabela 15. Przewidywane kierunki rekultywacji złóż powiatu iławskiego	69
Tabela 16. Ilości i rodzaje odpadów komunalnych zebranych w 2012 roku na terenie poszczególnych gmin.....	76
Tabela 17. System segregacji odpadów na terenie powiatu iławskiego.	77
Tabela 18. Ilość wytworzonych olejów odpadowych na terenie powiatu w 2011 roku.....	80
Tabela 19. Ilość zużytych baterii i akumulatorów wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku	80
Tabela 20. Ilość odpadów medycznych i weterynaryjnych wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku	81
Tabela 21. Ilość odpadów z grupy 16 01 wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku	82
Tabela 22. Ilość odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku	83
Tabela 23. Ilość odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku.....	84
Tabela 24. Ilość odpadów opakowaniowych wytworzonych na terenie powiatu w 2011 roku.....	85
Tabela 25. Ilość odpadów zawierających azbest wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011	85
Tabela 26. Ilość odpadów z grupy 02 wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011.....	86
Tabela 27. Ilość odpadów z grupy 03 wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011.....	87
Tabela 28. Ilość odpadów z grupy 10 wytworzonych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011.....	87
Tabela 29. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu iławskiego w roku 2011	88
Tabela 30. Zestawienia zużycia nośników energii pierwotnej w powiecie iławskim w 2011 roku.....	89
Tabela 31. Ocena jakości powietrza w strefie warmińsko-mazurskiej 2011r.....	92
Tabela 32. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w punktach pomiarowych w Iławie	98
Tabela 33. Stopień pokrycia formami ochrony przyrody w poszczególnych gminach powiatu	101

<i>Tabela 34. Wskaźniki monitorowania programu</i>	<i>136</i>
<i>Tabela 35. Wydatki na zadania związane z ochroną środowiska w latach 2008-2011 w powiecie iławskim.....</i>	<i>139</i>
<i>Tabela 36 Zapotrzebowanie na środki finansowe, związane z realizacją programu w latach 2013-2016</i>	<i>139</i>